

येद्वा प्रवर्तितं वर्षं स्वस्वपीजेन ताडयेत् ।

विभज्य विम्वयोगेण लब्धा लिप्तादयस्ततः ॥ २३ ॥

शरोभयाय नागानां नागवृक्षिशिनिर्दयम् ।

परेचोल इतिन्वादि कृणात् स्फुर्वाजिराशयः ॥ २४ ॥

तदेतद्योजयेद् भौमबुधभास्करगुणुषु ।

शोधयेन्नद्रान्द्राण जीवभार्गवराहुषु ॥ २५ ॥

युगान्दं भास्करादीनां भागद्वारैर्विभाजयेत् ।

लब्धा लिप्तादयः प्राग्वत् तेषामृणधनक्रिया ॥ २६ ॥

तुल्यांशकोरतिर्ज्जां यादृशीमनुस्मयापुरी ।

भूभेकचन्द्र इत्येते भागद्वारा यथाक्रमम् ॥ २७ ॥

आख्यादिमुत्तमान्तेषु स्वेषी-

इदं वा पीतकर्मोक्तं -

॥ २८ ॥

ज्ञानतुल्यां पुरस्ठाय

॥ २९ ॥

इच्छादि न ।

चतुर्गो ।

गुण

भया

अष्टनुद् धाननुद् दाननुद् बीननुद्

भिन्ननुद् किन्नुना तत्फला तिक्रमात् ॥ ११ ॥

घातुरीशचतुर्भुक्तिस्तत्रान्तस्याफलं न्यसेत् ।

मध्ययोः पादयोर्जघादन्ययोः स स्फुटो भवेत् ॥ १२ ॥

विकलीकृत्य ज्ञानपादेन भाजयेत् ।

॥ १३ ॥ निर्विशेषं निर्विशेषं निर्विशेषं ॥ १३ ॥

॥ १४ ॥ शेषं विद्यादनागतम् ।

स्फुटभोगेन भाजयित्वा ततो हृतम् ॥ १४ ॥

दिवसादि विनिर्दिशेत् ।

॥ १५ ॥ यत्प्रागतीतमुदाहृतम् ॥ १५ ॥

॥ १६ ॥ भुक्ते सङ्क्रमः स्यात्तदान्तैः ।

॥ १७ ॥ नीतिगुह्यसङ्क्रमनादिका ॥ १७ ॥

॥ १८ ॥ राजधानी मुरद्विषाम् ।

॥ १९ ॥ स्थलस्य च जलस्य च ॥ १९ ॥

भवेत्मानोर्दीक्षिणोत्तरगोलयोः ।

विधुयः ॥ २० ॥ स्याद् गोलयोन्तरः ॥ २० ॥

॥ २१ ॥ नोनपठ्यंशे नैकव्यङ्गुलमेधते ।

॥ २२ ॥ नाम तदेतत्परिकीर्तितम् ॥ २२ ॥

॥ २३ ॥ दिवाकरः ।

॥ २४ ॥ सङ्क्रान्तमन्तरालं दिवांशकम् ॥ २४ ॥

॥ २५ ॥ पूर्वमयस्ताया ॥ २५ ॥

चतुर्विंशतिभागान्ते प्रवृत्तमपमण्डलम् ॥ २६ ॥

तारामहेन्दुपातावर्का भ्रमन्त्यस्मिन्तमन्तरम् ।

क्षितिच्छाया च तत्रैवं मण्डलार्धे विवस्वतः ॥ २७ ॥

चत्वारिंशत्कलायुक्तं भागद्वितयमङ्गुलम् ।
 विद्यादानेन मानेन मध्यमष्टादशाङ्गुलम् ॥ २३ ॥
 पार्श्वयोर्मध्यमूत्रस्य सन्धिमार्गस्त्रयन्त्रयम् ।
 मत्सेकं व्यङ्गुलस्थे च खण्डमेकं नवाङ्गुलम् ॥ २४ ॥
 मेपादित्रितये संज्ञा मध्यमूत्रादुदीकषु ।
 मीनादित्रितयनामानि विलोमाद्याम्यतस्त्रिषु ॥ २५ ॥
 कोणतो विनिवृत्तिः स्यादयनं नाम भास्वतः ।
 लङ्घनं मध्यमूत्रस्य गोलोच्चलनमुच्यते ॥ २६ ॥
 विधाय षट्मिनीबन्धोः स्फुटं विघटिकामपम् ।
 भाजयेत् ज्ञानगम्भीरैर्यदिनैकोपि लभ्यते ॥ २७ ॥
 उत्तरायनगोमध्यमूत्रादन्तम् भवर्त्तते ।
 यथेको लभ्यते भानुस्तदा याम्यायनोन्मुखः ॥ २८ ॥
 द्वितयं यदि लभ्येत शेषस्तत्र च नास्ति चेत् ।
 मध्यमूत्रे स्थितः शेषे विद्यतेऽन्दे षड्विंशतम् ॥ २९ ॥
 त्रितयं यदि लभ्येत तदायाम्याय नोन्मुखम् ।
 यदि चत्वारि लभ्यन्ते मध्यमूत्रे पुनःस्थितम् ॥ ३० ॥
 चतुर्विकल्पे शून्ये द्वे क्रमाच्छेषं विवर्धयेत् ।
 विधिना यन्धुना नालैर्बोजैस्तेनैव भाजयेत् ॥ ३१ ॥
 लब्धं दिनादिकं भानोस्तत्तत्सूत्रादपेयुषः ।
 पूर्वोक्तानेव ताञ् शेषात्तानामूत्रैर्विभाजयेत् ॥ ३२ ॥
 सम्प्राप्तमङ्गुलं भानोस्तत्तत्सूत्रादपेयुषः ।
 स्वदेशोदयेस्तान्तु ज्ञातुकामो विचक्षणः ॥ ३३ ॥
 विषुवद्व्यङ्गुलं भवत्वा शम्भुना लब्धमङ्गुलम् ।

मण्डनुद् धाननुद् दाननुद् बीननुद्
 भिन्ननुद् किन्नुना तत्फला तिक्रमात् ॥ ११ ॥
 चातुरीशचतुर्भुक्तिस्तत्रान्तज्याफलं न्यसेत् ।
 मध्ययोः पादयोर्जह्यादन्ययोः स स्फुटो भवेत् ॥ १२ ॥
 स्फुटन्तु विकलीकृत्य ज्ञानपादेन भाजयेत् ।
 लब्धं राशिर्भवेच्छिष्टमतीतमिति निर्दिशेत् ॥ १३ ॥
 अतीतश्चेदतस्सक्ता शेषं विद्यादनागतम् ।
 उभयं स्फुटभोगेन भाजयित्वा तनो हृतम् ॥ १४ ॥
 अतीतमनतीतश्च दिवसादि विनिर्दिशेत् ।
 ज्ञानपादावशिष्टं यत्प्रागतीतमुदाहृतम् ॥ १५ ॥
 तच्चेदल्पतरं भुक्ते सङ्क्रमः स्याच्चदानतैः ।
 ह्रत्वा भोगहृतं नीतिशुद्धसङ्क्रमनादिका ॥ १६ ॥
 अस्ति लङ्केति विख्याता राजधानी सुरद्विषाम् ।
 भर्तुः सामध्यरेखाया स्थलस्य च जलस्य च ॥ १७ ॥
 सैव सीमा भवेत्मानोर्दक्षिणोत्तरगोलयोः ।
 न तत्र विषुवन्मध्यशलाया स्याद् गोलयोन्तरः ॥ १८ ॥
 योजने नोनपष्ठयंशे नैकव्यङ्ग्यगुलमेधते ।
 विषुवद्व्यङ्ग्यगुलं नाम तदेतत्परिकीर्तितम् ॥ १९ ॥
 आश्विनीतारकाद्गच्छेदुत्तरस्यां दिवाकरः ।
 दक्षिणस्यान्तु सङ्क्रान्तमन्तरालं दिवांशकम् ॥ २० ॥
 विषुवन्मण्डलादूर्ध्वमधस्ताद्याम्यसौम्ययोः ।
 चतुर्विंशतिभागान्ते प्रवृत्तमपमण्डलम् ॥ २१ ॥
 ताराग्रहेन्दुपातावर्का भ्रमन्त्यस्मिन्स्तमन्तरम् ।
 क्षितिच्छाया च तत्रैवं मण्डलार्धे विवस्वतः ॥ २२ ॥

मध्याह्नस्योजपादन्तु विनिर्णीयस्य बोधिद ।
 दिनार्धविकल्पात्मात्रं घटिकादि विनिर्दिशेत् ॥ ४६ ॥
 नवेनाभ्यस्य तत्रमर्च्य नीचाक्षमुपरि क्षिपेत् ।
 स्त्रीनोर्ध्वस्थमाहृत्य लब्धप्यङ्गुलमिच्छते ॥ ४७ ॥
 विमुक्त्वङ्गुलेनाथ दक्षिणोत्तरगोत्रयोः ।
 योऽयं शोध्यन्न चेच्छोष्यं प्यक्तये न विशोषयेत् ॥ ४८ ॥
 मध्यं कृत्वायामिमां विष्ठादुदयार्कस्फुटं पुनः ।
 विनिर्णीयस्य तत्रापि ज्ञानपादहृतं एषा ॥ ४९ ॥
 शोपन्तु तत्र गन्ताव्य निमोदयार्कान्तिभिः ।
 ज्ञानपादः समाहृत्य लेख्यभुक्तिर्विनादिका ॥ ५० ॥
 विशोष्य स्वोदये शोषमभुक्तं विकल्पां वदेत् ।
 क्षिप्तव्यन्तरं तस्य क्षिप्तकालञ्च साधयेत् ॥ ५१ ॥
 अर्कभुक्तिरनापातव्यमङ्गुला भवेत् तत्र ।
 पीरार्द्राणि विभज्यान्ना विनिर्णीया विशोषयेत् ॥ ५२ ॥
 पूर्वापरार्द्रयोर्व्याप्तगन्धविवर्त्तनात् ।
 दिनार्धविकल्पमुत्पद्येत् तत्रपदस्य चेत् ॥ ५३ ॥
 भावेन वदेत् शेषः पदार्द्राणां स्य चेत् ।
 पदपदस्यान्तरादेन वधीदन्ना ग्निर्न पुनः ॥ ५४ ॥
 घनेन दातव्यमप्यविवर्त्तनादिविनाशदेत् ।
 अङ्गुलीनां तत्रो मर्च्यं मध्यकालात्तत्र शिरेत् ॥ ५५ ॥
 अङ्गुलीनां तत्रो मर्च्यं तत्र मर्च्यं पदमर्चयेत् ।
 पदं रक्षते तत्र तत्र पुनरावृत्त्यं मनुज ॥ ५६ ॥
 पूर्वापरार्द्रयोर्व्याप्तगन्धविवर्त्तनात् तत्र ।

स्वदेशोदयमेरायामुदययन्तुमाश्रिते ।
 मध्यच्छाया च न भवेद् दृष्टिच्छाया च सम्भवेत् ॥ ३५ ॥
 विषुवद्वयगुलं ज्ञानमूत्राभ्यसम्भवेन्निषा ।
 काश्चनैर्विंशद्देशाथ कन्दर्पैश्च विभाजयेत् ॥ ३६ ॥
 लब्धं चरार्थवाक्यानि मेपादीनां क्रमोत्क्रमात् ।
 लङ्काकोदयवाक्येषु तेषामृणधनक्रिया ॥ ३७ ॥
 अमासशापणं मांसमूनुजिच्छापणार्थदम् ।
 लङ्काकोदयवाक्यानि मेपादीनां क्रमोत्क्रमात् ॥ ३८ ॥
 क्रमोत्क्रमेण संस्थाप्य वाक्यान्येतानि कोविदः ।
 ततश्चरार्थवाक्यानि शोधयेत् प्रथमत्रये ॥ ३९ ॥
 पश्चिमात्रितये तानि व्युत्क्रमेण च योजयेत् ।
 नाम्ना संस्कृत वाक्यानि तानि विद्याद्विचक्षणः ॥ ४० ॥
 मेपादिपदके क्रमशो व्युत्क्रमेण तुलादिषु ।
 असुरैस्तानि विभजे लुब्धा लग्नविनादिका ॥ ४१ ॥
 ततो धनेन लब्धास्तु मेपाद्यंशकभुक्तयः ।
 मध्याह्नार्कस्फुटं ज्ञात्वा गोलं कुर्यात्पदक्रियाम् ॥ ४२ ॥
 सपादताराद्वन्द्वस्य वाक्यमेकं समुद्धरेत् ।
 चरार्थवाक्येनैतेषां सङ्ख्यया मूर्ध्नि पूरयेत् ॥ ४३ ॥
 शेषन्तु विकलीकृत्य परवाक्येन वर्द्धयेत् ।
 विभज्य ज्ञानपादेन लब्धं चोपरि निक्षिपेत् ॥ ४४ ॥
 नानानागवरेतश्च याम्यदक्षिणगोलयोः ।
 योजयेच्छोधयेच्चाथ यथाविधि विचक्षणः ॥ ४५ ॥
 ततो ज्ञानप्रतापाप्तं दिनार्थघटिकादिकम् ।
 तच्चनागात् समुद्धृत्य निशार्थं स्थितमिष्यते ॥ ४६ ॥

लघ्वेन रत्नेन च मंगुणस्य
मेनावाशैष्टैरुभयत्र विधातु ।
सुधादिकं शीतकरादिकञ्च
वर्षेश्वरं मांसयुगं क्रमेण ॥ ६८ ॥

स्रवन्ति सरितः स्वल्पजीमूतानानिवारिताः ।
पृथ्वी मस्याविरला व्यालदंष्ट्रिममाकुला ॥ ६९ ॥
पित्तं कुप्यति मीदन्ति तापमाः महगोकुलैः ।
नभोमलिनवद् दृश्यं तीव्रं सर्पाणि भास्कराः ॥ ७० ॥
नृपाः युधिर्वर्जरादृषाः देशान् घ्रीन्त परस्परम्
संवत्सरे च मामे च वारे च द्वादशान्वनः ॥ ७१ ॥

इति संपत्सरफलम् ॥

दक्षिणापनमुशान्ति भाम्बत कर्कटादिमकरादि वा
चक्रकालमयमेव वा परं तस्मिन्निर्दिष्टाद्यन्वया यदा
कलहाय भवेद् भानु रजतादशैरन्वया ।
भयाय घर्मे रक्ताय श्वेतो वर्षस्य दृष्टिहृत् ॥ ७२ ॥
धूमरः शरदि ऋगो हेमन्ते कौन्तिशाम्बत ।
रोगकृच्छिगिरे पिङ्गधोरणधुन्यारतः ॥ ७३ ॥
शिरीषपुष्पवर्च मणो लाटिकाये सुलट्टिहृत् ।
धत्ते चन्द्रकापिप्लवभो द्वादशान्वद्वद्वत् ॥ ७४ ॥
श्यामः कीटभयं भयनवाटक परश्वानान्वत् ।
शनिवत् मकरलोभं चिदधाति दिवाहृत् ॥ ७५ ॥

गणद्वयनीहनाभ्यस्यदिनाब्दविकल्पागणनम् ।
 धानरुन हवापानपानव्यपाटिकादयः ॥ ५८ ॥
 व्यापयेद् दृष्टविकल्पां गुप्तां भुक्तिविधिप्लविः ।
 ततोऽर्कगोशरादभ्य सप्तभुक्तिविधोपमेव ॥ ५९ ॥
 भगोऽप्यशेषमाध्याप्य भानुनाऽनीनराशिषु ।
 गह्वपाशोऽपिनष्टप्रानां दूरा गन्मूर्ध्नि निक्षिपेत् ॥ ६० ॥
 व्यङ्गुलेऽप्ययं राशिभ्यमेतदधोऽस्थितान् ।
 तदानीं सप्तभोगाप्तं सिप्नादुपरि निक्षिपेत् ॥ ६१ ॥
 ततश्चानूनैः माप्तं नक्षत्रमिति निर्दिशेत् ।
 भक्तेष्टोपपदीमरुः भुक्ता ज्ञानोन्नतानुरैः ॥ ६२ ॥
 भाजितानि कल्पादीनि क्षिप्त्वा सप्तस्फुटं वदेत् ।
 सप्तस्फुटं कलीकृत्य व्यङ्गुलेन विभाजयेत् ॥ ६३ ॥
 छन्यं राशिरिति शेषं शेषं कृत्वा च पञ्चधा ।
 रत्नसप्तपनमायं नागैराहत्य च क्रमात् ॥ ६४ ॥
 व्यङ्गुलेन विभज्याप्तास्ततो होरादयः स्मृताः ।
 एवं राशिश्च होराश्च द्वेष्टकाण्णाश्च नवांशकाः ॥
 द्वादशत्रिंशभागाश्च पद्वर्गइति कीर्त्तिताः ॥ ६५ ॥
 पथापण्णां हि वर्माणां विधिं सप्तस्फुटे कृतः ।
 तथा शेषां ग्रंहाणाञ्च स्फुटे पद्वर्ग इष्यते ॥ ६६ ॥
 वेदार्क विमंशा दिवसे नियोज्य
 व्यतीतखण्डा हतधावकाञ्च ।
 विभज्य निम्नेन फलं द्विधातः
 प्रियाहृतञ्चोपरि संस्थितञ्च ॥ ६७ ॥

१ भुक्तया ज्ञानोन्नततां । २ मांगुल्येन । ३ पञ्चधा । ४ व्यङ्गुलेन ।
 ५ देवी तस्य । ६ मिष्टया ।

श्रेष्ठेन रत्नेन च मंगुणश्रव
 सेनावादीष्टरुभयश्च विधातु ।
 शुभादिकाः शीतकरादिकञ्च
 वर्षेश्वरं मांसयुगं क्रमेण ॥ ६८ ॥

स्रवन्ति सरितः स्वल्पजीमनानानिवाहिदाः ।
 पृथ्वी मस्याविरला प्यालदंष्ट्रिसमाकुला ॥ ६९ ॥
 पित्तं कुप्यति सीदन्ति तापमाः महगोकुलैः ।
 नभोमलिनवद् दृश्यं तीक्ष्णं तपति भास्करः ॥ ७० ॥
 नृपाः पुषिषलैरादृषाः देशान् ग्रीन्ति परस्परम् ।
 संवत्सरे च मासे च वारे च द्वादशान्वयः ॥ ७१ ॥

इति ग्रन्थस्वरूपफलम् ॥

दक्षिणावन्मुक्तानि भास्वन वर्चटादिमकरादि वा पश्य ।
 उक्तकालममदेवं वा परं तस्मिन्निर्दिष्टकालेन्यथा कथाः ॥ १ ॥
 बलराव भवेद् भानु रजतादरीदन्तरी ।
 भवाय घने रजतार्धे श्वेतो वर्चस्प दृष्टिहृत् ॥ २ ॥
 धुनरः शशिः श्रुते हेमन्ते शशिनोऽथ वद ॥
 शोभायुजोऽग्रे सिद्धोऽस्तुतुल्यराजः ॥ ३ ॥
 शिरीषपुष्पवत् सप्तो दृष्टिवाते सुदृष्टिहृत् ।
 धने चन्द्रवारिजोऽथो द्वादशान्वयवत् ॥ ४ ॥

तत्तद्गुणीकृताभ्यस्यदिनार्द्धविकलागणम् ।
 भाजकेन हृतायातयातव्यघटिकादयः ॥ ५८ ॥
 स्थापयेद् दृष्टविकलां युक्तां भुक्तिविलिप्तिभिः ।
 ततोऽर्कराशेराभ्य लग्नभुक्तिर्विशोधयेत् ॥ ५९ ॥
 अशोधयशेषमास्थाप्य भानुनाऽतीतराशिषु ।
 सङ्ख्याशोधितलग्नानां दत्त्वा तन्मूर्ध्नि निक्षिपेत् ॥ ६० ॥
 व्यङ्गुलेरुभयं राशिमभ्यसेत्तदधःस्थितात् ।
 तदानीं लग्नभोगाप्तं लिप्तादुपरि निक्षिपेत् ॥ ६१ ॥
 ततश्चनूतनैः प्राप्तं नक्षत्रमिति निर्दिशेत् ।
 भक्तेष्टविषयीमर्कं भुक्त्वा ज्ञानोन्नताङ्कुरैः ॥ ६२ ॥
 भाजितानि कलादीनि क्षिप्त्वा लग्नस्फुटं वदेत् ।
 लग्नस्फुटं कलीकृतं व्यङ्गुलेन विभाजयेत् ॥ ६३ ॥
 लब्धं राशिरितिज्ञेयं शेषं कृत्वा च पञ्चधा ।
 रत्नलग्नधनप्रायं नागैराहस्य च क्रमात् ॥ ६४ ॥
 व्यङ्गुलेन विभज्याप्तास्ततो होरादयः स्मृताः ।
 एवं राशिश्च होराश्च द्रेष्काण्णाश्च नवांशकाः ॥
 द्वादशत्रिंशभागाश्च पद्वर्गइति कीर्त्तताः ॥ ६५ ॥
 यथापण्णां हि वर्माणां विधिं लग्नस्फुटे कृतः ।
 तथा द्वेषां ग्रंहाणाञ्च स्फुटे पद्वर्ग इष्यते ॥ ६६ ॥
 वेदार्कं विम्वं दिवसे नियोज्य
 व्यतीतखण्डा हतधावकाञ्च ।
 विभज्य निम्नेन फलं द्विधातः
 प्रियाहृतञ्चोपरि संस्थितञ्च ॥ ६७ ॥

१ भुक्त्या ज्ञानोन्नता । २ माङ्गुल्येन । ३ पञ्चधा । ४ व्यङ्गुलेन ।
 ५ वेदां नक्षत्रा । ६ मिच्छा ।

लघ्वेन रत्नेन च संगुणय्य
सेनावाशैष्टैरुभयत्र विद्यात् ।
बुधादिकं शीतकरादिकञ्च
वर्षेभ्वरं मांसयुगं क्रमेण ॥ ६८ ॥

स्रवन्ति सारितः स्वल्पजीमूतानानातिवारिदाः ।
पृथ्वी सस्यविरला व्यालदंष्ट्रिसमाकुला ॥ ६९ ॥
पित्तं कुप्यति सीदन्ति तापमाः महगोकुलैः ।
नभोमलिनवद् दृश्यं तीव्रं सपति भास्वरः ॥ ७० ॥
नृपाः पुषिबलैराढ्याः देशान् ग्रीन्त परस्परम् ।
संवत्सरे च मासे च वारे च द्वादशात्मनः ॥ ७१ ॥

इति संवत्सरफलम् ॥

दक्षिणापनमुशान्ति भास्वनः कर्कटादिमकरादि वा परम् ।
उक्तकालममवेवं वा परं तन्निष्ठतिरप्यान्यथा यथा ॥ १ ॥
कालदाय भवेद् भानू रजतादर्शकमर्था ।
भयाय घर्षे रक्ताभः श्वेतो वर्षस्य दृष्टिहृत् ॥ २ ॥
धूमरः शरादि ऋगो हेमन्ते कौण्टिकारवत् ।
रोगशङ्कागिरे पिङ्गधारणमुभयवारः ॥ ३ ॥
गिरिपुष्पवत् मयो दृष्टिकान्ते मुहूर्तहृत् ।
धत्ते चन्द्ररूपिष्ठाभो द्वादशाब्दपरद्वयम् ॥ ४ ॥
श्यामः रीटिभवे भष्मसारक परबलागवत् ।
शशिवत् मकरज्योते रिदधाने दिवाकरः ॥ ५ ॥

हन्यते यदि तदा महीभुजो मृत्युरन्यनृपतेरिहोदयः ॥ ६ ॥
 परिधिमान् प्रतिवासरमुष्णगुर्यदि चिरादतिराजति सन्ध्ययोः ।
 महरणाच्छतेकीलकमूर्त्तिमानपि करोति रविर्नृपतिं नवम् ॥ ७ ॥
 उदग्गतः प्रतिरविरुष्णरोचिशो जलाय वाताय च दक्षिणोदितः ।
 द्वेपार्श्वगः सलिलभयाय भूभुजां वधाय तस्योर्ध्वमधोपि वा स्थितः ८

उल्काऽतिट्टिष्टपरिवेषणतामसा दीं
 दर्शं रवी हिमकरेऽपि च पूर्णमास्याम् ।
 पापेक्षितानिकृशताञ्चतयोर्विधाता
 पार्थस्य तस्य विपरीतमतः समृद्धये ॥ ९ ॥
 अर्केन्दुमण्डलोत्भूतो दोषो देशस्य यस्य हि ।
 मागोचरमुपायाति स तत्रापि विपच्यते ॥ १० ॥
 ग्राह्मीका मगधाः शकाश्च शबराः काम्बोजवद्गाङ्गजाः ।
 पम्पोदुम्बरयाम्ययामुनभुवः प्राङ्मर्मदातीरजाः ।
 विन्ध्यश्रीगिरिवर्धमानगिरयः पूर्वो महेन्द्राचलः ।
 शुक्लाः पित्तशरीरिणश्च कटुकाद्रव्याणि वर्गे रवौ ॥ ११ ॥
 भास्वतश्चरितं तस्य वर्गे तत्तारकाश्रिते ।
 विसंयोज्य च पक्षेण शरदावा विपच्यते ॥ १२ ॥
 विमलवपुरवक्रमण्डलः स्फुटविपुलामलदीर्घदीधितिः ।
 अविकृततनुवर्णचिह्नभृज्जगति करोति शिवेदिवाकरः १३
 इत्यादित्यचरितं नाम द्वितीयोऽध्यायः ।

तृतीयोऽध्यायः ।

अथेन्दोश्चरितं साधु विवृणोमि समासतः ।

१ उदगतः २ दर्वे । ३ माध्यस्य । ४ हगोचार । ५ शुक्लां पित्त-
 शरीरिणश्च । ६ श्रीयो ।

इत्यने यदि तदा महीभुजो मृत्पुस्त्यनृपतेरिहोदयः ॥ ६ ॥
 पारिधिमान् मनिवागरमुष्णगुर्गदि चिरादतिराजनि मन्ध्ययोः ।
 मरणादभिकीलकभूर्तिमानपि करोति रविर्नृपति नरम् ॥ ७ ॥
 उद्गगतः मोनरविरुष्णरोचिशो जलाय प्राताय च दक्षिणोदितः ।
 द्विपार्श्वगः मलिम्भयाय भूभुजां वपाय तस्योर्ध्वमधोपि वा स्थितः ८

उत्तराऽतिष्टाष्टिपस्विपणतामसा दीं
 देशं रथो हिमकरेऽपि च पौर्णमास्याम् ।
 पापेक्षितानिकृशताञ्जनयोर्विधाना
 यार्धस्य तस्य विपरीतमतः समृद्धये ॥ ९ ॥
 अर्केन्दुमण्डलोत्भूतो दोषो देशस्य यस्य हि ।
 भागोऽधरमुपायाति स तत्रापि विपच्यते ॥ १० ॥
 ग्रेष्मिणीका मगधाः शकाश्च क्षत्राः काम्बोजवद्भाह्वजाः ।
 पम्पोदुम्बरयाम्ययामुनभुवः माह्वनर्मदातीरजाः ।
 विन्ध्यश्रीगिरिवर्धमानगिरयः पूष्वो महेन्द्राचलः ।
 शृङ्गाः पित्तशरीरिणश्च कटुकाद्रज्पाणि वर्गे रथौ ॥ ११ ॥
 भास्वतशरितं तस्य वर्गे तत्तारकाश्रिते ।
 विसंयोज्य च पक्षेण शरदाया विपच्यते ॥ १२ ॥
 विमलवपुरयक्रमण्डलः स्फुटविपुलामलदीर्घदीधितिः ।
 अविकृततनुवर्णचिह्नभृज्जगति करोति शिवं दिवाकरः १३
 इत्यादित्यचरितं नाम द्वितीयोऽध्यायः ।

तृतीयोऽध्यायः ।

अथेन्दोश्चरितं साधु विदुषोमि ॥

१ उद्गतः २ रथौ । ३ माध्यस्य । ४
 शरीरिणश्च । ५ रथौ ।

वर्गस्तु रौद्रनियतो वृषभध्वजाब्ज-
 श्रीमाल्यवद्गिरिजसुम्भकशूर्पकर्णः ।
 मन्त्राभिचारनिपुणः परदारसक्ताः
 पैशून्यशास्त्रनिरतः विटपीचकृष्णाः ॥ २० ॥
 यंगोदितेश्च पुरुषादपयः पयोधि

॥ गौरी...श्चमगधाः मिथिलाभुवश्च ।

॥ आदिभद्रगुणरूपयशः कुलाद्याः
 रताश्च वणिजोजटिनश्च वंशा ॥ २१ ॥

इस्य वर्गउदयाचलकाशिचोला
 नामलितपुरकोशलवर्धमानाः ।

॥ आलि...य...सेपुचादी-

॥ गोपिताचिवाश्च गजाशनाश्च ॥ २२ ॥

॥ भुजगशस्य कलिद्रवद्ग

॥ वि... प्रवरोर्ध्वकर्णाः ।

॥ वि... विपधराः परवस्तुक्तामाः

नाग विटपी तृणधान्यकश्च ॥ २३ ॥

॥ मुनिप... वृषनारिकेल-

मचर्मवमनास्त्रिपुराश्चपाण्डवः ।

ः सवणिजः पितृभक्तगूराः

ः वटतर्गंगिरिनिश्रयाश्च ॥ २४ ॥

॥ २५ शचराश्रय राजधानी

॥ २६...ना...पदेना ।

मासादियासरान्तः कालस्ताराममाणेन ।

तत्तन्मक्षत्रसंज्ञाः ज्वरादिपीडासु विज्ञेयाः ॥ १३ ॥

इन्द्रानिलादिसंघ्रस्रसौम्ये शाकी हि वारुणः ।

चित्राश्वयाम्यगोलाः स्युः शेषाश्चोत्तरगोलकाः ॥ १४ ॥

वर्गोऽश्विनोविषतरुभिपजस्तुरङ्गाः

तदपोषकास्तदधिरोहजनाश्चमूपाः ।

युक्ताः जनाश्च तुरगक्रयविक्रयेषु

सैन्यानि मालवकिरात पुलिन्दचीनाः ॥ १५ ॥

वर्गो यमस्य कनकीक्षतिमुञ्जवैरी

गान्धर्वधरिवसनास्त्रिदशस्वदेशाः ।

क्रव्यादनाश्च तरुरामलकश्च फल्गु

वस्तुनिबन्धवधताडणलालसाश्च ॥ १६ ॥

वर्गोऽग्निभस्य तु मरुद्भवसालगोपा

कर्णाट्यामुनभुवश्च सरस्वतीजाः ।

अब्दज्ञमन्त्रिजननापितकुम्भकाराः

विमाश्च वह्निशरणास्तरुप्रपूणाः ॥ १७ ॥

वर्गः प्रजेशनियतः खलु शूरसेनाः ।

पञ्चालमाधुरकनिर्व्वसनाश्च गौडाः ।

गोजातवारिचरकर्पकरेन्यवस्तु

जम्बुद्रमाश्च धनिनः शकटाधिकाराः ॥ १८ ॥

वर्गो भवेन्मृगशिरोऽनियतो गजाश्च

साङ्केतकापिलकुरुक्षितिपारियात्रा ।

शानोद्यताः सुरभिपुष्पफलांशुकानि

रत्नानि वृश्चकहराः खदिरत्रुमाश्च ॥ १९ ॥

१ प । २ कुलिन्द । ३ तरुहस्तुनः । ४ वर्ग ।

५ रण्यवस्तु । ६ पञ्चक=पावक ।

वर्गस्तु रौद्रनियतो वृषभध्वजान्न-
 श्रीमाल्यवद्गिरिजसुम्भकशूर्पकर्णः ।
 मन्त्राभिचारानिपुणः परदारसक्ताः
 पैशून्यशाठ्यनिरतः विटपीचकृष्णाः ॥ २० ॥
 वंगोदितेश्च पुरुषादपयः पयोधि
 प्राग्जोतिषाश्चमगधाः मिथिलाभुवश्च ।
 सत्पादिभेद्रगुणरूपयशः कुलाढ्याः
 सेवारताश्च वणिजोजटिनश्च वंशा ॥ २१ ॥
 पुष्पस्य वर्गउदयाचलकाशिचोला
 श्रीतामलिसपुरकोशलवर्धमानाः ।
 गोधूमशालियवधान्यरसेक्षुचाटी-
 नीरोपजीविसचिवाश्च गजाशनाश्च ॥ २२ ॥
 वर्गो भवेत् भुजगशस्य कलिङ्गवद्भ
 वैदर्भवत्सविषया प्रवरोर्ध्वकर्णाः ।
 कीटाः विपांः विषधराः परवस्तुकामाः
 नन्दाश्च नाग विटपी तृणधान्यकक्ष ॥ २३ ॥
 वर्गो मत्सामुनियतो वृषनारिकेल-
 विन्ध्याः सचर्मवसनास्त्रिपुराश्चपाण्डूः ।
 कोष्ठालयः सवणिजः पितृभक्तशूराः
 स्त्रीवेपिणो वटतरुर्गिरिनिश्रयाश्च ॥ २४ ॥
 वर्गो भगस्य शवराश्रय राजधानी
 ये वालिराज्यसहनाईदशार्णदेशाः ।

रूपोन्नताः युवतयश्च कुशीलवाश्च ॥ २५ ॥
 वर्गस्तत्तरफालगुणो नियमितो लङ्कापुरी कोङ्कणः
 स्वर्णानाम नदी महेन्द्रमलयः शैलोच्चयो दर्दुरः ।
 ग्रामादासपुराश्च केरलभुवो ये कर्णतालाकटाः
 पुष्पादुर्ध्वनिनश्च सौम्यनियमाः पापाण्डशास्त्राश्रयाः २६
 हस्तर्क्षस्य हि चित्रकूटशिखरी कर्णाटराष्ट्रम्महा-
 राष्ट्रं कोलगिरिश्च चोलविषया नेलूरसूर्यादयः ।
 कौञ्चद्वीपमधेस्य कृष्णशिखरी वैदूर्यमुक्ताकरा
 स्वाम्यष्टौ गजवाहनाश्च रजकाः फलगूनि धान्यानि च २७
 चित्रायाम्बलदेव पत्तनभुवः कञ्चोलकाः सिंहलाः
 वेदण्डाटीविचीयपत्तनजनाः येताम्रवर्णाश्रयाः ।
 मद्राख्याश्च किलासनागजदरी ग्रामाश्चविल्वद्रुमाः
 रजालङ्कृतिरागलेख्यगणितंख्याताश्च सौगन्धिकाः २८

स्वातिस्तु वर्गः सल्ल पल्लवारुयाः
 काम्योजसीवीरवधूमुखाश्च ।
 तुरङ्गसारङ्गविहङ्गमाश्च
 निःसत्यसत्वास्तरुरङ्गुनश्च ॥ २९ ॥

पर्गो विशाखासु किरातशूद्र
 पापाण्डदेशापचनाश्च मेनाः ।
 पैकङ्कतद्रुचनमाप मुद्रगा
 भक्तो महेन्द्रो नन्दवयोश्च ॥ ३० ॥

पर्णोनुराणानिपनः मुगष्ट्र
 हेमाद्रिकात्यामय्यैवनाश्च ।

मुदारगर-

भावा गणे शावकुलमाश्च ॥ ३१ ॥
 शैक्रस्य वर्गो मधवान् पराद्री
 पुराणभूमिर्भयराजिदेशः ।
 कीर्त्तिर्ध्वंशप्रकटापरश्च
 सक्तावलेशा अपि दृष्टिदक्षः ॥ ३२ ॥
 मूलस्य वर्गस्तापी च शैवालापवनाश्रयाः ।
 संधोमूलफलपत्रबीजान्नेरुपजीविनः ॥ ३३ ॥
 आपस्य वर्गो म्लेच्छाश्च वैश्याश्च कनकाकराः ।
 वज्जुलो जलजानाश्च जलयात्रोपजीविनः ॥ ३४ ॥
 उत्तरापादवर्गस्तु मद्रतालह्लाश्मकाः ।
 महामात्राश्च मल्लाश्च धनिनः पनसप्रमाः ॥ ३५ ॥
 वर्गे श्रवणनक्षत्रे कूटतालह्लास्तथा ।
 मायाविनोऽर्कवृक्षाश्च ये च भाववतात्मनाः ॥ ३६ ॥
 वर्गे धनिष्ठानक्षत्रे स्त्रीराजा वैकलोचनः ।
 दीर्घग्रीवास्य केशाश्च क्षमीबन्धुधनात्मनाः ॥ ३७ ॥
 वर्गो भवेद्धारुणभे हिमाद्रि-
 कैलाशकैकेयनृपाश्रयाश्च ।
 तोयोद्भवाः शौण्डिकनेजकाश्च
 कैवर्त्तकाः पाशभृताः कदम्बाः ॥ ३८ ॥
 वर्गोऽजपादे तुरगाननाश्च
 दासेरकाम्नाक्षशिलाभुवश्च ।
 गोपालचोरव्रतधम्मदीनाः

रूपोन्नताः युवतयश्च कुशीलवाश्च ॥ २५ ॥
 वर्गस्तृत्तरफाल्गुणो नियमितो लङ्कापुरी कोङ्कणः
 स्वर्णानाम नदी महेन्द्रमलयः शैलोच्चयो दर्दुरः ।
 ग्रामादामपुराश्च केरलमुत्रो ये कर्णतालाकटाः
 प्लास्तादुर्ध्वनिनश्च सौम्य नियमाः पापाण्डशास्त्राश्रयाः २६
 हस्तर्क्षस्य हि चित्रकूटशिखरी कर्णाटराष्ट्रम्भदा-
 राष्ट्रं कोलगिरिश्च चोलविषया नेलूरसूर्यादयः ।
 श्रीञ्चद्रीपमधेस्य शृङ्गशिखरी वैदूर्यमुक्ताकरा
 स्वाम्बटो गजवाहनाश्च रत्नकाः फल्गूनि धान्यानि च २७
 चित्रायाम्बलदेव पत्तनभुवः कञ्चोलकाः सिदलाः
 वेदण्डाटीविचीयपत्तनजनाः येताम्रवर्णाश्रयाः ।
 मद्राख्याश्च किलामनागजदरी ग्रामाश्चचित्तवद्रुमाः
 रत्नालङ्कृतिरागलेख्यगणितंख्याताश्च सौगन्धिकाः २८
 स्वानेस्तु वर्गः सलु पलवारुपाः
 काम्योजसौवीरवपुपुराश्च ।
 तुरङ्गसारङ्गविहङ्गमाश्च
 निःसत्त्वमत्वास्तुरङ्गजुनश्च ॥ २९ ॥
 वर्गो विशाखासु किरातशूद्र
 पापाण्डदेशायवनाश्च येनाः ।
 पैकङ्कनद्रुञ्चनमाप मुद्रगा
 भक्तो महेन्द्रो नन्दवयोश्च ॥ ३० ॥
 वर्गोनुराणानिपतः सुराष्ट्र
 हेमाद्रिकाश्यामल्लवनाश्च ।
 मन्तः शम्भुश्च ३१ ॥

गन्धारिकान् पिङ्गलसिन्धुदेशान् ।
विप्रास्तपोदान युतान्धनाढ्यान्
निम्बद्रुमान्धूर्त्तजनान् नृपांश्च ॥ ४० ॥

पौष्णस्य वर्गः पशुपालकीर
काश्मीरनागा वटकङ्कताश्च ।
वस्त्वानि तोयाशयसम्भवानि
फलानि बीजानि मधूकट्टसाः ॥ ४१ ॥

पूर्व्वत्रयं सानलमग्रजानां
राक्षञ्च पुण्येण सहोत्तराणि ।
सपौष्णमित्रं पितृ दैवतञ्च
मजापतेर्भक्ष कृशी बलानाम् ॥ ४२ ॥

आदित्य हस्ताभिजिदभिभानि
घोषिज्यकानां प्रवदन्ति तज्ज्ञाः ।

मूलघ्निनेत्रानिलवारुणानि
भान्युग्रजातेः प्रभविष्णुवृत्तैः ॥ ४३ ॥

सोमेन्दुचित्रावसुदेवतानि
सेवाजनाः साम्यमुपागतानाम् ।

सार्पाविशाखाश्रवणम्भरण्या-
श्चिण्डालजातेरपि निर्दिशन्ति ॥ ४४ ॥

यद्विन्नसितिजेन वक्रगतिना तेनैव यद्दूषितं
यन्मन्दास्पदमुल्कया च निहतं यत् स्योपरागश्च यत् ।

यमोत्कृष्टमुपाकरेण मलिनं यत् स्या रुती व्यक्तया
तत्तत्पीडति यत्स्ववर्गमितरं नक्षत्र मारसति ॥ ४५ ॥

वर्षस्यात्मा नलादिद्वितयमिह तथा ऽऽपादयुग्मञ्च नाभिः
सर्पाञ्चेत्तत्प्रपूणं पितृभगविहृतेरेभिरिष्टं विशुद्धैः ।

कूराक्रान्ते शरीरे मरुदनलभयक्षुद्रवञ्चाय नाभौ
 सस्यध्वंसश्च विस्ते फलदलमुमनोमूलहानिश्च पुष्पे ॥४६॥
 इति नक्षत्रवर्गनिर्णयः ।

—०—

भानुनेन्दुं कलीकृत्य प्रीतिलब्धा तिथिर्भवेत् ।
 घोषन्तु विकलीकृत्य पुनर्नीचेन ताडयेत् ॥ १ ॥
 विवरेण विभज्याप्तमदृष्टतिथिनाडिका ।
 अग्निर्दश्रावमावश्यो नागस्कन्दो दिवाकरः ॥ २ ॥
 मातृदुर्गादिंशोर्थेशः कृष्णो वैवस्वतः शिवः ।
 पञ्चदश्यो शशाङ्कश्च पितरस्तिथिदेवताः ॥ ३ ॥
 नन्दा भद्रा जया रिक्तापूर्णा चेति क्रमादिमाः ।
 पक्षयोरुभयोरेव तिथयः स्युः पुनःपुनः ॥ ४ ॥
 इति तिथिनिर्णयः ।

—०००—

चन्द्रमर्केन संस्कृत्य दृष्टो योग उदाहृतः ।
 विधाय पूर्ववच्छेषं योगे भोगहृताः कलाः ॥ १ ॥
 विष्कुम्भः प्रीतिरायुष्मान् सौभाग्यं शोभनस्तथा ।
 अतिगण्डः सुकर्मा च धृतिशूलं तथैवच ॥ २ ॥
 गण्डो वृद्धिध्रुवश्चैव व्याघातो हर्षणं तथा ।
 वज्रं सिद्धिर्व्यतिपातो वरीयान् परिघः शिवः ॥ ३ ॥
 सिद्धिः साध्यः शुभः शुभ्रो ब्राह्मो माहेन्द्रवधृती ।
 स्वनामतुल्याः देवाख्याः योगाः स्युः सप्तविंशतिः ॥ ४ ॥

तिथेः खेनासजेदेकं शुक्ले कृष्णे तु योजयेत् ।
 विभज्य सूनुना शेषं जानीयात् करणं चम्ब ॥ १ ॥
 यवञ्च घालयञ्चैव कौलवन्तैतिलं तथा ।
 गरजो वाणिजो विष्टिश्चरतः करणसप्तकम् ॥ २ ॥
 कृष्णपक्षे चतुर्दश्यामारभ्याचरमं दलम् ।
 शुक्ले प्रतिपदः पूर्वदलो यावद्यथाक्रमम् ॥ ३ ॥
 शकुनिश्च चतुष्पादो नागः किंस्तुन्न इत्यपि ।
 एवमर्द्धानि चत्वारि ध्रुवाणि करणानि च ॥ ४ ॥
 इति करणनिर्णयः ।

—००—

मानुः कलिदिने क्षिप्ता खेनाहस्य लुनाहृतम् ।
 अभीष्टतिथिसङ्ख्याः स्युः दत्त्वा तानवशेषितैः ॥ १ ॥
 लक्ष्मी कलिश्च नन्दा च कालकर्णजयाविधिः ।
 धनुर्नमिति विज्ञेयं वाराणामिदं सप्तकम् ॥ २ ॥
 हरो दुर्गा गुहो विष्णु ब्रह्मा लक्ष्मीर्धनेश्वरः ।
 एते सूर्यादिवारेणाः सर्वे स्वरूपाः क्रियायुभाः ॥ ३ ॥
 इति वारदेवताः ।

—०००—

एवमृत्तं तिथिर्योगः करणञ्च चराचरम् ।
 वारश्चेति विजानीयात् पञ्चाङ्गं दैवचिन्तकः ॥ १ ॥
 इति पञ्चाङ्गनिर्णयः ।

—:~:—

इन्दुरस्तमितः प्राच्याम्प्रतीच्यामुदयं घ्रजेत् ।
 विशोध्य चन्द्रतः सूर्यं क्षेपं कुर्याद्विलिप्तिकाम् ॥ १ ॥
 नीवाराम्बुनि वाक्यस्य सा चेदना भविष्यति ।
 शशाङ्कं नोदितं विधात् तनुनायदि सा भवेत् ॥ २ ॥
 तामर्कोदयरशेस्तु यो राशिः सप्तमो भवेत् ।
 तस्य संस्कृतवाक्येन ताडयित्वा तथा पुनः ॥ ३ ॥
 अनूनपादैर्विभजेत् ततो लब्धविनाडिकाः ।
 समाश्चेत् पूर्ववाक्येन तदा दृगोचरः शशी ॥ ४ ॥

इत्यस्तोदयनिर्णयः ।

अस्तार्को नेन्दुतः पूर्वमस्ति चेत् तत्परित्यजेत् ।
 क्षेपन्तु विकलीकृतं सूत्रलब्धा विनाडिका ॥ १ ॥
 अन्तरख्यारपेरस्तादाचन्द्रास्तं मिते स्थिताः ।
 कृष्णे दिनकरस्यास्तादाचन्द्रोदयमन्तराः ॥ २ ॥
 निशार्धचन्द्रगोलज्ञो विषमादृषी विलिप्तिकाः ।
 भाजयित्वा निशार्धेन कलां च विकलां ततः ॥ ३ ॥
 नवभिः सर्वमाहृत्य नीचाप्तमुपरि क्षिपेत् ।
 लीनेनोर्ध्वस्थमाहृत्य लब्धं व्यङ्गुलमिष्यते ॥ ४ ॥
 विषुवद् व्यङ्गुलेनैव दक्षिणोत्तरगोलयोः ।
 योज्यं शोध्यान्न चेच्छोध्यं व्यक्तये न विशोषयेत् ॥ ५ ॥
 यावच्छाया भवेत्तत्र शोधयेद्दिगणात् पदात्

शोध्याप्तेऽन्तरकालार्त्ताः शेषा याम्ना निशि स्मृताः ।
 सान्तराद् विकल्पाः पिण्डाभ्रिशामानाद्रिशोधयेत् ॥८॥
 शेषं पूर्वाम्बरे शुक्ले व्यतीताः स्यु विनाडिकाः ।
 म एन विकल्पापिण्डः संयुक्तोत्तरमंक्षितैः ॥ ९ ॥
 पूर्वाम्बरस्ये दाशिन कृष्णे याता विनाडिकाः ।
 निशामानविनिप्तीपु सान्तरो विकलागणः ॥ १० ॥
 शोध्यशेषागणाः ज्ञेयाः बहुले पश्चिमाम्बरे ।
 घटिकाः माघयेदेवं चन्द्रच्छायापदंर्बुधः ॥ ११ ॥
 इदानीं लिप्तिकाभिस्तु पदमुत्पादयेद्यथा ।
 अन्तरश्च निशानाथप्रमाणश्च परस्परम् ॥ १२ ॥
 शोधयेद् भागहारः स्याच्छेषः शुक्ले पराम्बरे ।
 अन्तरञ्च निशानाथयुक्तरात्रिप्रमाणकम् ॥ १३ ॥
 जथात् परस्परं शुक्ले भाजकः प्राग्विहायसि ।
 निशि व्यतीतकालस्य चान्तरस्य यदन्तरम् ॥ १४ ॥
 तदिदम्भागहारः स्यात् माच्यां कृष्णे निशाकरे ।
 सान्तरस्तु निशा याता निशामानविशोधिताः ॥१५॥
 कृष्णे तु पश्चिमाकाशे भागहार इति स्मृतः ।
 नरसेना निशार्थेन ताडयित्वा तथा पुनः ॥ १६ ॥
 इष्टेन भाजकेनाप्तं फलं तीरे समुत्पजेत् ।
 नताप्तमङ्गुलं शेषं व्यङ्गुलं परिदीपयेत् ॥ १७ ॥
 अवच्छायामिह क्षिप्ता दलयेत् पुनरेव तव ।
 चन्द्रच्छायापदं नाम शेषमत्र स्थितम्भवेत् ॥ १८ ॥
 इति च्छायानिर्णयः ।

दिवाकरे ततस्पृशि मीनमेपयोः

शशीशिशुर्दक्षिणतुङ्गशृङ्गवान् ।

घटोक्षयोस्तुल्यवृषाणवानतोऽ

वशेपराशिश्च यमुत्तरोन्नतः ॥ १ ॥

प्रतिपच्छशिनः शृङ्गं तुङ्गमुत्तरतो मनाक्

नीका चेन्नायिकापसः शेषाणां शोभना वच ॥ २ ॥

अर्द्धोन्नतौ लाङ्गुलवत् पीडातदुपजीविनाम् ।

सुभिक्षञ्च महीपानां शश्वत् भीतिरनुत्तरा ॥ ३ ॥

अर्द्धोन्नतं यदा याम्यं शृङ्गं दृष्ट्वलाह्वयम् ।

बलमुद्योजयेदायु पाण्ड्यराज्यं निहन्ति च ॥ ४ ॥

उदिते दण्डवच्चन्द्रे गवां पीडा नृपोन्नता ।

समयोः शृङ्गयोः क्षेमसुभिक्षदृष्टयः शुभाः ॥ ५ ॥

मही यस्य शशाङ्कस्य रेखा दुर्भिक्षहारिणी ।

अल्पीयसी तु दुर्भिक्षभयं वितनुते नृणाम् ॥ ६ ॥

उक्तसंस्थानविरहादुत्तरोन्नतशृङ्गवान् ।

शस्यदृष्टिकरो याम्यतुङ्गो दुर्भिक्षकृच्छशी ॥ ७ ॥

इति चिन्धनिर्णयः ।

—000—

प्रथमादिपुःसन्दृष्टा रेखा चान्द्रमसो नृणाम् ।

आयुष्यमर्थमारोग्यं दुर्यशश्च भयच्छति ॥ १ ॥

सोभाग्यमर्थलोपञ्च भयं शोकं शिवं शुभम् ।

व्याधिञ्च घत्ते सूर्यादि वारदृष्टः शशीशिशुः ॥ २ ॥

नरेन्दुर्धन्यनिन्दानः स्वर्गोत्तमः
 देवादिद्वादशैर्गणैः मनोवन्निन्दुनः ॥ १४ ॥

साम्येन शुक्रादिवतुष्टयस्य
 यदा शशीचारवशेन यानि ।

वीजान्परम्पम्बुवराश्चहन्वा-
 द्विशेषतः पावकर्मनिष्ठश्च ॥ ६ ॥

पापो दक्षिणभागिन्दुरनुराधाविशासयोः ।
 मगस्तो मध्यनिर्घानः पितृदेवविशासयोः ॥ ६ ॥

भूयोमानां ग्रहाणाञ्च पापो साम्यगतः शशी ।
 मादक्षिण्योत्तरगतो राजानाञ्च प्रियङ्करः ॥ ७ ॥

भीमस्योत्तरगे वन्दे सत्रिपाञ्च याविनाम् ।
 पार्श्वती बलशालिनां जयो घान्यञ्च वर्द्धते ॥ ८ ॥

सौम्यस्योदगतः सौमः कुरुते कोशवर्द्धनम् ।
 पूर्णानि सस्यहन्दानि पौरमीतिमुभिसकृद्व ॥ ९ ॥

गुरोरुत्तरगश्चन्द्रो मत्स्यसत्रियधीधनम् ।
 पुष्पाति मध्यदेशस्य सुभिसां कुरुतेतराम् ॥ १० ॥

भृगोरिन्दुरुदग्यायी गजवाजी घनुष्मताम् ।
 जयकूरसस्यहन्दानि पुष्पाति निरुपद्रवम् ॥ ११ ॥

चरन् मदक्षिणीकृत्य मभाकम्पते शशी ।
 पीराणां युपमाधत्ते सप्तियाणां जगत्त्रियम् ॥ १२ ॥

यदिदंफलमादिष्टमुत्तरस्य निशाकरो ।
 ग्रहाणामपमद्यस्य मध्यमेतद्विषयम् ॥ १३ ॥

मयन्नास्तु नृपाश्च हन्युद्वानिः शूद्रे कुजेनारणे
 शत्रुमुद्रपकृष्यमेन शनिजेनाष्टदुर्भिसकृद्व ।

१ रेमा । २ सत्रिपाञ्चयाविनाम् ।

श्रेष्ठान् हन्ति नृपान् महेन्द्रगुरुणा युक्तेण चाल्पान् नृपान्
युक्ते याप्यमिदं फलं ग्रहकृतं कृष्णे यथोक्तागमः ॥१४॥

इति समागमनिर्णयः ।

आपादमासे शशिनि स्वात्पादप्रजापतीम् ।
प्राप्ते परीक्ष्य प्रत्यन्दम्रूयास्तोकेषुभाशुभम् ॥ १ ॥
स्वात्पादपादा भवत्तत्र प्रथमांशैः प्रवर्षणम् ।
सुवृष्टिकारणंतद्वद्वितीये सस्यकीटकृत् ॥ २ ॥
तृतीये वृष्टिमा घाय चतुर्थे सर्वसस्यकृत् ।
पञ्चमे तिलमुद्गानांश्रेष्ठिकानाञ्च वृद्धिदम् ॥ ३ ॥
षष्ठे शारदसस्यानामभिवृद्धिकरम्भवेत् ।
भक्तं दिनं प्रविष्टे तु वृष्टिरास्ति निरन्तरम् ॥ ४ ॥
स्वातियोगशिवायेन्दुरर्षा वत्ससमीपगः ।
अर्षा वत्सस्तु चित्रार्षा समसूत्रमुदस्थितः ॥ ५ ॥

इति स्वातियोगः ।

आपादयोगे शशिनः सर्वबीजानि दैववित् ।
पृथक् पृथक् समान्येव तुलितान्यधिवासयेत् ॥ १ ॥
अधिकं यद्यदन्यत्तु तत्तद्वन्देमिवृद्धिभाक् ।
यद्बीजमल्पतां यान्ति तस्य हानिं विनिर्दिशेत् ॥ २ ॥

इत्यापादयोगः ।

रोहिणीमुत्तरेणेन्दुः स्पृशन् याति यदा तदा ।

दृष्टयः शोभनाः किन्तु सोपसर्गा मजा भवेत् ॥ २ ॥

रोहिणीमस्पृशन्निन्दुरुत्तरेण वृजेद् यदा ।

तदा च दृष्टिर्जगतश्शिवञ्च बहु निर्दिशेत् ॥ ३ ॥

रोहिणीशकटारूढे चन्द्रे निःशरणो जनः ।

पीड्यमानोन्नपानार्थं शिशुभिः क्वापि गच्छति ॥ ४ ॥

पूर्वोदितस्य शशिनो रोहिणी यदि पृष्ठतः ।

चरेच्छुभं तदालोके स्त्रिययस्तु पुरुषानुगाः ॥ ५ ॥

पूर्वोदितायाः रोहिण्याः पृष्ठतो विचरन् शशी ।

कुरुते कामिनं लोकं प्रमदानां वशे स्थितम् ॥ ६ ॥

रोहिण्यां यदि शीतांशुराग्नेर्यां दिशमाश्रयेत् ।

तत्रोपसर्गः सुलभो भस्मपावकसम्भवः ॥ ७ ॥

नैर्ऋत्यामाश्रिते सोमे शस्यानि निहतानि च ।

निचयं यन्ति वायव्यां मध्यमानि भवन्ति हि ॥ ८ ॥

यथेष्टानुदिशां चन्द्रे शोभना दृष्टिसम्पदः ।

अभिदृद्धिः तदार्थस्य शिवञ्च जगतो भवेत् ॥ ९ ॥

छादयेद्यदि बिम्बेन रोहिणी शकटं शशी ।

तदानराधिराजस्य विदधावि वधं वधूः ॥ १० ॥

रोहिणीसहितश्चन्द्रो धनञ्जयाम्बरेयदि ।

न लक्ष्यते महाव्याधिर्जलं स्यञ्च शोभनम् ॥ ११ ॥

उदकस्यो यदि पौरस्तेमेघः स्यं शुभं तथा ।

आग्नेय्यामग्निकोपश्च याम्ये शस्यक्षयो भवेत् ॥ १२ ॥

नैर्ऋत्यां मध्यमं शस्यं वारुण्यां दृष्टिकारणम् ।

वायव्यामधिका दृष्टिः सौम्यायां दृष्टिरुत्तमा ॥ १३ ॥

घनोदयो यदीशानकोणे स्याद्वृष्टिरुत्तमा ।
 तत्तद्दिशि समुद्रभूतो वायुश्चेत्तत्फलोदयः ॥ १४ ॥
 मासानां श्रावणादीनामीभन्यक्षरमाण्डितान् ।
 घटान् गन्धपयःपूर्णानुदगादिमदक्षिणान् ॥ १५ ॥
 महावृत्तेन मन्त्रेण परिजप्याधि वासयेत् ।
 अन्येद्युर्धनवृष्टिघ्नः पूर्णशशोभनवृष्टिदः ॥ १६ ॥
 नृपाणाञ्चाय देशानां नामान्यालिख्य पृथ्ववत् ।
 इममेव विधिं कुर्यात् तेषां भाग्यादिवीक्षणम् ॥ १७ ॥
 प्रविशत्सु व्रजद्गोषु विशेषयग्रतो वृषः ।
 पशुर्वा कृष्णवर्णात्मा विज्ञेया वृष्टिरुत्तमा ॥ १८ ॥
 शबलो यदि मध्योसावधमो धवलो यदि ।
 प्रविशेद्रक्तवर्णश्चेद् व्याधिभिः पीड्यते मजा ॥ १९ ॥

इति रोहिणीयोगः ।

पवगोधूमशाल्यादि शस्यनिष्पत्तिरुत्तमा ।
 पाल्यते भूमिपालैश्च भूमिर्नातिकरसता ॥ १ ॥
 गावो बहुपयस्विन्यो वारिदा भूरिवारिदाः ।
 समृद्धिः कुमुमानाञ्च काले हारिणलक्षणे ॥ २ ॥

इति वर्षाधिपतिफलम् ।

पश्चार्द्धेन सरस्वती मलयजश्रीचन्द्रभागानदी
 स्वर्णालूपपुलिन्दशैलविपिनं सिद्धाश्चविद्याधराः ।

अम्भोजन्मसमस्तवस्तुवनिताः सेनाधिपाः वाजिनः
सर्वाः स्वौषधशालयश्चमधुरद्रव्याणितारापतेः ॥ १ ॥

चन्द्रस्य चारस्तद्वर्गे नक्षत्रविषयेषु च ।

पच्यतेमासमात्रेण पस्मासाभ्यन्तरे च वा ॥ २ ॥

यदि कुमुदमृणालहारगौर-

स्थितिनियमात् सयमेति वर्धते वा ।

अधिकृतगतिमण्डलांशुयोगी

भवति नृणां विजयाय शीतरश्मिः ॥ ३ ॥

इति चन्द्रचरितं नाम तृतीयोध्यायः ।

—००—

चतुर्थोऽध्यायः ।

—०*०—

अथ भौमस्य चरितं समासेन विभाव्यते ।

फलरादिर्धनं तस्य धीररत्नप्रमा भवेत् ॥ १ ॥

धुगाब्दे धनलिप्तानां चाटुकालोपि भाजकः ।

ध्रुवोर्ध्वं कुमुदं विद्याद् भौमस्य घटिकादिकम् ॥ २ ॥

तां हित्वा मध्यमांतस्य रविवच्छेषमाचरेत् ।

ध्रुवशौ विकलाभिस्तु भुजाफलमुपानयेत् ॥ ३ ॥

तदिहार्धोऽकृतं गोलवशादेतस्य मध्यमे ।

योजयेच्छोषयेद्दासौ ध्रुवार्धं मथमस्फुटम् ॥ ४ ॥

तज्ज्वलोच्चात् समुधृतं विद्याद्गोलपदं तथा ।

विधाय पूर्ववच्छेषमोजपादफलम्पुनः ॥ ५ ॥

इहाद्यन्ते पदे निसमाद्यन्नज्याभिरानयेत् ।

मध्ययोः पादयोश्चाथ मध्यमज्याभिरानयेत् ॥ ६ ॥

तदप्यर्द्धकृतं गोलविलोमात् प्रथमस्फुटम् ।
 योजयेच्छोधयेद्वासी द्वितयोच्चदले स्फुटः ॥ ७ ॥
 सतो ध्रुवोच्चमुद्धृत्य ध्रुवाज्ज्याफलमानयेत् ।
 अनधीतं यथागोलं विदध्यात्तस्य मध्यमे ॥ ८ ॥
 अयं तृतीयः सकलः ध्रुवस्फुट उदाहृतः ।
 तच्चलोच्चात् समुद्धृत्य पादज्ज्याभिर्भुजाफलम् ॥ ९ ॥
 आनीय सकलं तच्च गोलक्रमविलोमतः ।
 योजयेच्छोधयेच्चायं तृतीयस्फुटमध्यमे ॥ १० ॥
 अयं चतुर्थः सकलस्तुङ्ग स्फुट उदाहृतः ।
 अनेनैव यथाविष्टात्तद्विशिष्टस्फुटाक्रियाम् ॥ ११ ॥
 ध्रुवार्द्धस्फुटशून्यत्वात् त्रिस्फुटी बुधभार्गवौ ।
 तयोर्हि मध्यमं विद्यात् प्रथमार्द्धध्रुवस्फुटम् ॥ १२ ॥
 ध्रुवोच्चानि कलादीनि सर्वेषामेव शोधयेत् ।
 सर्वत्र तुङ्गविशिष्टं मध्यमं केन्द्रमादिशेत् ॥ १३ ॥
 रुधिर, ध्रुवका, किमसै, स्तुलसी ।
 नतथा, नयता, गुरवो, जुवकाः ॥ १४ ॥
 आद्यन्तपादयोर्भूमि रत्नचित्येन साश्रयः ।
 दात्रामध्येहिमे चायुस्सार्यलोको यशःप्रियः ॥ १५ ॥
 कुजमध्यो गुरुस्मक्तो जातजालो घनी घनम् ।
 दाधिकसम शेषीत नृपतेः शोधयेन्नृपम् ॥ १६ ॥
 तृतीयस्फुटसंसिद्धो वर्त्तमानगुणम्बुधः ।
 मध्यभोगेन गुणयेद्दूर्णनाभेन भाजयेत् ॥ १७ ॥
 लब्धमध्यमभोगस्य शोधयमाद्यन्तपादयोः ।
 मध्ययोः पादयोरेवं ध्रुवभोगिण्यं मना

अम्भोजन्यसमस्तवस्तुवनिताः सेनाधिपैः वाजिनः
 सर्वाः स्वोपधशालयश्चमधुरद्रव्याणितारापतेः ॥ १ ॥
 चन्द्रस्य चारस्तद्वर्गे नक्षत्रविषयेषु च ।
 पच्यतेमासमात्रेण पस्मासाध्यन्तरे च वा ॥ २ ॥
 यदि कुमुदमृणालहारगौर-
 स्थितिनियमात् सयमेति वर्धते वा ।
 अविकृतगतिमण्डलांशुयोगी
 भवति नृणां विजयाय शीतरश्मिः ॥ ३ ॥
 इति चन्द्रचरितं नाम तृतीयोऽध्यायः ।

चतुर्थोऽध्यायः ।

अथ भौमस्य चरितं समासेन विभाव्यते ।
 फलराशिर्धनं तस्य धीररत्नप्रमा भवेत् ॥ १ ॥
 धुगान्दे धनलिप्तानां चाद्रुकालोपि भाजकः ।
 ध्रुवोर्ध्वं कुमुदं विद्याद् भौमस्य घटिकादिकम् ॥ २ ॥
 तां हित्वा मध्यमातस्य रविवच्छेषमाचरेत् ।
 ध्रुवज्ञौ विकलाभिस्तु भुजाफलमुपानयेत् ॥ ३ ॥
 तदिहार्धीकृतं गोलवशादेतस्य मध्यमे ।
 योजयेच्छोधयेद्दासौ ध्रुवार्धं प्रथमस्फुटम् ॥ ४ ॥
 तञ्चलोच्चात् समुधृतं विद्याद्गोलपदं तथा ।
 विधाय पूर्ववच्छेषमोजपादफलम्पुनः ॥ ५ ॥
 इहाद्यन्ते पदे निसमाद्यन्तज्याभिरानयेत् ।
 मध्ययोः पादयोश्चाथ मध्यमज्याभिरानयेत् ॥ ६ ॥

तदप्यर्द्धीकृतं गोलविलोमात् प्रथमस्फुटम् ।
 योजयेच्छोधयेद्वासी द्वितयोच्चदले स्फुटः ॥ ७ ॥
 ततो ध्रुवोच्चमुद्घृत्य ध्रुवाज्ज्याफलमानयेत् ।
 अनधीतं यथागोलं विदध्यात्तस्य मध्यमे ॥ ८ ॥
 अयं तृतीयः सकलः ध्रुवस्फुट उदाहृतः ।
 तच्चलोद्यात् समुद्घृत्य पादज्ज्याभिर्भुजाफलम् ॥ ९ ॥
 आनीय सकलं तच्च गोलक्रमविलोमतः ।
 योजयेच्छोधयेद्याय तृतीयस्फुटमध्यमे ॥ १० ॥
 अयं चतुर्थः सकलस्तुङ्ग स्फुट उदाहृतः ।
 अनेनैव यथाविष्टात्तदवशिष्टस्फुटक्रियाम् ॥ ११ ॥
 ध्रुवार्द्धस्फुटशून्यत्वात् त्रिस्फुटी बुधभार्गवौ ।
 तयोर्हि मध्यमं विद्यात् प्रथमार्द्धध्रुवस्फुटम् ॥ १२ ॥
 ध्रुवोद्यानि कलादीनि सर्वेषामेव शोधयेत् ।
 सध्वं त्रु त्रुविश्लिष्टं मध्यमं केन्द्रमादिशेत् ॥ १३ ॥
 रुधिर, ध्रुवका, किमसै, स्तुलसी ।
 नतपा, नयता, गुरवो, जुवकाः ॥ १४ ॥
 आद्यन्तपादयोर्भौमे रत्नचैत्येन साश्रयः ।
 शाखामध्येहिमे चायुस्तार्थलोको यशःप्रियः ॥ १५ ॥
 कुतमध्यो गुरुस्तक्तो जातजालो धनी धनम् ।
 दाधिकसम शेषीत नृपतेः शोधयेत्त्रयम् ॥ १६ ॥
 तृतीयस्फुटसंसिद्धो वर्त्तमानगुणम्बुधः ।
 मध्यभोगेन गुणयेद्दूर्णनाभेन भाजयेत् ॥ १७ ॥
 लब्धमध्यमभोगस्य शोधयमाद्यन्तपादयोः ।
 मध्ययोः पादयोरेवं ध्रुवभुक्तिरियं यता ॥ १८ ॥

अम्भोजन्यसमस्तवस्तुवनिताः सेनाधिपोः वाजिनः
 सर्वाः स्वोपधशालयश्चमधुरद्रव्याणितारापतेः ॥ १ ॥
 चन्द्रस्य चारस्तद्वर्गे नक्षत्रविषयेषु च ।
 पच्यतेमासमाश्रेण पस्मासाभ्यन्तरे च वा ॥ २ ॥
 यदि कुमुदमृणालहारगौर-
 स्थितिनियमात् लयमेति वर्धते वा ।
 अधिकृतगतिमण्डलांशुयोगी
 भवाति नृणां विजयाय शीतरश्मिः ॥ ३ ॥
 इति चन्द्रचरितं नाम तृतीयोऽध्यायः ।

चतुर्थोऽध्यायः ।

—०*०—

अथ भौमस्य चरितं समासेन विभाव्यते ।
 फलराशिर्धनं तस्य धीररत्नमपि भवेत् ॥ १ ॥
 शुगान्दे धनलिप्तानां चाटुकालोपि भाजकः ।
 ध्रुवोर्ध्वं कुमुदं विद्याद् भौमस्य घटिकादिकम् ॥ २ ॥
 सां हित्वा मध्यमांतस्य रविवच्छेषमाचरेत् ।
 ध्रुवज्ञौ विकलाभिस्तु भुजाफलमुपानयेत् ॥ ३ ॥
 तदिहार्धकृतं गोलवशादेतस्य मध्यमे ।
 योजयेच्छोधयेद्भासौ ध्रुवार्धं प्रथमस्फुटम् ॥ ४ ॥
 तज्ज्वलोच्चात् समुपृत्य विद्याद्गोलपदं तथा ।
 विधाय पूर्ववच्छेषमोजपादफलम्पुनः ॥ ५ ॥
 इहाद्यन्ते पदे नित्यमाद्यन्तज्याभिरानयेत् ।
 मध्ययोः पादयोश्चाथ मध्यमज्याभिरानयेत् ॥ ६ ॥

तदप्यर्द्धोक्तं गोलविलोमान् मध्यमस्फुटे ।
 योजयेच्छोधयेद्वर्मा दिनयोच्चदले स्फुटः ॥ ७ ॥
 ततो ध्रुवोऽगमुदपृथ ध्रुवाज्ज्याफलमानयेत् ।
 अनधीनं यथागोलं विदध्यात्तस्य मध्यमे ॥ ८ ॥
 अयं तृतीयः सकलः ध्रुवस्फुट उदाहृतः ।
 तज्ज्यलोशात् समुदपृथ पादज्ज्याभिर्भुजाफलम् ॥ ९ ॥
 आनीय सकलं तच्च गोलक्रमविलोमतः ।
 योजयेच्छोधयेद्याथ तृतीयस्फुटमध्यमे ॥ १० ॥
 अयं चतुर्थः सकलस्तुतः स्फुट उदाहृतः ।
 अनेनैव यथाविद्यात्तद्वर्गोऽष्टस्फुटाक्रियाम् ॥ ११ ॥
 ध्रुवार्द्धस्फुटशून्यत्वात् त्रिस्फुटी सुषभार्गवी ।
 तयोर्द्वि मध्यमं विद्यात् मधमार्द्धध्रुवस्फुटम् ॥ १२ ॥
 ध्रुवोऽथानि कलादीनि सर्व्वेषामेव शोधयेत् ।
 सर्व्वत्र तुल्यविभ्रष्टं मध्यमं केन्द्रमादिजेत् ॥ १३ ॥
 रुधिर, ध्रुवका, किमसौ, स्तुलसी ।
 नतथा, नयसा, गुरुषो, जुवकाः ॥ १४ ॥
 आद्यन्तपादयोर्भूमि रत्नचैत्येन साश्रयः ।
 दात्रामध्येहिमे चायुस्तार्थलोको यशःप्रियः ॥ १५ ॥
 कुतमध्यो गुरुस्मृते जातजालो धनी धनम् ।

अनेनैव शोधयेत्तृतीयम् ॥ १६ ॥

गुणम्बुधः ।

॥ १७ ॥

॥ १८ ॥

तृतीये ऋतुनिर्याणमेवं विद्याद्विचक्षणः ॥ ५ ॥

स्फुटग्रहश्चेच्छीघ्रोच्च ग्रहतोनवमो यदा ।

वक्रारम्भतदामायः पञ्चमश्चेन्निवर्त्तते ॥ ६ ॥

अतिशीघ्रस्य भौमस्य स्फुटभोगविनाडिकाः ॥

समयान्तातिरिच्येत न्यूनता तु गतेर्वशात् ॥ ७ ॥

चलोच्चतस्समुद्धृत्य तृतीयस्फुटमध्यमम् ।

विलिप्तीकृत्य विभजेत् तद्ध्रुवस्फुटभोगयोः ॥ ८ ॥

विवरेण ततो लब्धं केन्द्रे गतिदिनम्भवेत् ।

विलिप्तीकृत्य वक्रार्द्धं विवरेण विभाजिते ॥ ९ ॥

लब्धं वक्रार्धदिवसं तादिदं भवति त्रिधा ।

मूर्ध्नि वक्रगुणशोध्यस्तृतीये योज्य इष्यते ॥ १० ॥

एतेषु त्रिषु यद्येको राशिः केन्द्रदिनैस्समम् ।

तेविद्यात्क्रमाद्वक्रस्यादिमध्यान्तगं ग्रहम् ॥ ११ ॥

भूमिपुत्रस्य वक्रज्ज्या नाभिरित्यभिधीयते ।

अथ चैवं विजानीयाद्वक्रारम्भनिवर्त्तनम् ॥ १२ ॥

चतुर्थस्फुटकेन्द्रक्षेत्रज्जीवशर्मप्रियो यदा ।

वत्सलः केन्द्रचारो वा वक्रारम्भी तदाकुजः ॥ १३ ॥

चतुर्थस्फुटकेन्द्रक्षेत्र सामप्रभवयोगदः ।

चन्द्रामं केन्द्रचारो वा तदासौ विनिवर्त्तते ॥ १४ ॥

सर्वर्णमिष्टकेन्द्रस्य वक्राद्यन्तोक्तयोरपि ।

विभजेद् मुक्तयोर्विवरेणोच्चमध्ययोः ॥ १५ ॥

तामुच्चभोगतो हित्वा परिशेषेण ताडयेत् ।
 तुरीयस्फुटसंसिद्धो वर्त्तमानगुणं पुनः ॥ १९ ॥
 ऊर्णनाभेन तं हृत्वा फलन्तु ध्रुवभोगतः ।
 आद्यन्तपादयोर्द्वयं शोधयं मध्यमपादयोः ॥ २० ॥
 वर्त्तमानगुणस्त्वत्र यदि शोधयं भविष्यति ।
 अनाहत्य तदा पादौ व्यवस्थां योजयेत् सदा ॥ २१ ॥
 अशोध्यध्रुवभोगश्चेत् विश्लेषस्साम्प्रतं तदा ।
 स्फुटभुक्तिरियं यद्वा स्फुटयोरन्तरम्भवेत् ॥ २२ ॥
 अतीतमनतीतिञ्च सङ्क्रान्तिञ्चार्कवद् वदेत् ।
 हृतास्फुटविलिप्तासु ज्ञानपादेन राशयः ॥ २३ ॥
 छेदतश्शोभितं शेषं भुक्तेरल्पतरं यदि ।
 तदा वक्रस्य सङ्क्रान्तिनाडिः प्राग्वादिधीयते ॥ २४ ॥
 इति सङ्क्रान्तिनिर्णयः ।

ग्रहाः कुजादयः सूर्यस्फुटादभ्यधिकस्फुटाः ।
 प्रतीच्यां दिशि दृश्यन्ते प्राच्यामूनस्फुटाः पुनः ॥ १ ॥
 कुजोस्तमेति वारुण्यां पूर्वस्यामुदमसथ ।
 विद्यादन्तरवाक्यश्च भौमस्य निधिशोभनम् ॥ २ ॥
 उद्धृत्य भौमतः सूर्यं शेषंकुर्याद्विलिप्तिकाम् ।
 सा चेन्महीयसी वाक्याद् ग्रहो नास्तमितो भवेत् ॥ ३ ॥
 अल्पीयसी यदि भवेत् तदा यातोस्तमित्यते ।
 किञ्चिदना यदि भवेदस्तमायाति तद्दिने ॥ ४ ॥
 हित्वा वाक्ये महीयसीस्य विवरेण विभाजयेत् ।
 लब्धं दिवमनाख्यादे जानीयादस्तमेप्यति ॥ ५ ॥
 वाक्यादल्पीयसीं हित्वा दिनादस्तस्य भाजितम् ।

किमिदं नान्तु विशिष्टं लब्धमस्मिन्मये कलाः ॥ ६ ॥
 शीघ्रगतादयं व्यक्तं ग्रहाद् भास्करमुख्यजेत् ।
 शेषे विनिर्दिष्टकामूर्त्तौ नास्तौ वाक्यं मदीयसी ॥ ७ ॥
 यदा तु वाक्यं देशीयस्तदाकाव सप्तमस्य तु ।
 राशेः संस्कृतवाक्येन ताडयित्वायनम् पुनः ॥ ८ ॥
 अनूनपादविभजेत् नमो लब्धविनादिकाः ।
 समाश्चेत् पूर्ववाक्येन तदा यातोऽस्मिन्मये ॥ ९ ॥
 अर्कग्रहान्तरं कृत्वा विकलं वाक्यतस्त्यजेत् ।
 शेषे गत्यन्तरेणाप्यं दिनादिकमुद्देशतः ॥ १० ॥
 उदयैर्द्रष्टुकामस्य स्फुटं भास्करतस्त्यजेत् ।
 शेषे विनिर्दिष्टकामूर्त्तौ वाक्यादूने तु नोदितः ॥ ११ ॥
 देश्यश्चेदुदितस्तु यो राशिर्भास्कराश्रितः ।
 तस्य संस्कृतवाक्येन ताडयित्वाथ पूर्ववत् ॥ १२ ॥
 लब्धाः विनादिकाः पूर्ववाक्येन सहशाः यदि ।
 तदादिगोचरो भूमिस्तादृशी धिपणासितौ ॥ १३ ॥
 इति उदयास्तमयनिर्णयः ।

मध्यमस्य च शुद्धस्य स्फुटस्य च यदन्तरम् ।
 तदूर्द्ध्वकृत्य संशोध्यमुभयोरधिकान्तयोः ॥ १ ॥
 शुद्धश्लोक्षतस्त्यक्त्वा शेषं कुर्याद्विलिप्तिकाम् ।
 ज्ञानमतापैराहस्य लब्धा ग्रहगतिर्भवेत् ॥ २ ॥
 आद्या शीघ्रा परा मन्दा वक्रा नाम ततः परम् ।
 अतिवक्रा नु वक्रा च पृष्ठी चारगतिः क्रमात् ॥ ३ ॥
 तृतीयस्फुटसंमिद्धौ पादश्चेत् प्रथमो भवेत् ।
 तदाचारगति विद्याचतुर्थं चेत् पदम्भवेत् ॥ ४ ॥
 वक्रारम्भं द्वितीयश्चेदतिवक्रगतिं तथा ।

तृतीये क्रवनिदर्याणमेवं विद्याद्विचक्षणः ॥ ५ ॥
 स्फुटग्रहश्चेच्छीघ्रोच्च ग्रहतोनवमो यदा ।
 वक्रारम्भतदाप्रायः पञ्चमश्चेन्निवर्त्तते ॥ ६ ॥
 अतिशीघ्रस्य भौमस्य स्फुटभोगविनाटिकाः ॥
 समयान्तातिरिच्येत न्यूनता तु गतेर्वशात् ॥ ७ ॥
 चलोच्चतस्समुद्धृत्य तृतीयस्फुटमध्यमम् ।
 विलिप्तीकृत्य विभजेत् तद्भुवस्फुटभोगयोः ॥ ८ ॥
 विवरेण ततो लब्धं केन्द्रे गतिदिनम्यवेत् ।
 विलिप्तीकृत्य वक्रार्द्धं विवरेण विभाजिते ॥ ९ ॥
 लब्धं वक्रार्धदिवसं तादेदं भवति त्रिधा ।
 मूर्ध्नि वक्रगुणशोधयस्तृतीये योज्य इष्यते ॥ १० ॥
 एतेषु त्रिषु यद्येको राशिः केन्द्रदिनैस्समम् ।
 तेविद्यात्क्रमाद्वक्रस्यादिमध्यान्तगं ग्रहम् ॥ ११ ॥
 भूमिपुत्रस्य वक्रज्या नाभिरित्यभिधीयते ।
 अथ चैवं विजानीयाद्वक्रारम्भनिवर्त्तनम् ॥ १२ ॥
 चतुर्थस्फुटकेन्द्रश्चेज्जीवशर्ममियो यदा ।
 वत्सलः केन्द्रचारो वा वक्रारम्भी तदाकुजः ॥ १३ ॥
 चतुर्थस्फुटकेन्द्रश्चेत् सामप्रभवयोगदः ।
 चन्द्रामं केन्द्रचारो वा तदासौ विनिवर्त्तते ॥ १४ ॥
 सवर्णमिष्टकेन्द्रस्य वक्राद्यन्तोक्तयोरपि ।
 विश्लेषं विभजेद् भुक्तयोर्विवरेणोच्चमध्ययोः ॥ १५ ॥
 दिनादिराप्यते काले वक्रारम्भावसानयोः ।
 हीनैश्च केन्द्रे भावित्वं तयोर्भूतत्वमन्यथा ॥ १६ ॥
 चारोदयास्तवक्रादौ सर्वेषां गणितक्रिया ।
 इयमेव विशेषस्तु तत्र तत्रैव वक्ष्यते ॥ १७ ॥
 इति गतिनिर्णयः ।

सप्ताष्टनवर्षेषु वक्रमुष्णं महीमुखः ।
 उदयाद् वह्निदृत्तीनां पीडाकरमिदं मतम् ॥ १ ॥
 वक्रमग्नं मुत्थानां हि दशादर्शत्रयं च ।
 उदयार्षाद्रिमान् हन्ति कुर्याद्भोगान् नवग्रहम् ॥ २ ॥
 वक्रत्रयोदशर्षादि द्वितयोच्चाल उच्यते ।
 सूर्योदयर्षादुच्चालेभ्यो भगं धत्ते सुभिषताम् ॥ ३ ॥
 वक्रं रक्ताननं पञ्च दशर्षात् षोडशादपि ।
 तदा सुभिषासमयो मुखरोगश्च जायते ॥ ४ ॥
 तत्सङ्गमुशलं सप्तदशादष्टादशादपि ।
 अष्टाष्टशस्त्रदस्युभ्यः पीडां धत्ते भयो तत्रम् ॥ ५ ॥
 भाग्यादिद्वितये दृष्टो विश्वे यदि निवर्त्तते ।
 अस्नमायाति रोहिण्यां भौमसैलोक्यघातकः ॥ ६ ॥
 श्रवणाभ्युदितः पुण्ये वक्रकृद्राजपीडकः ।
 यत्रर्क्षेऽभ्युदितस्तत्र जातान् हन्ति जनान् कुजः ॥ ७ ॥
 श्रवणादित्यहस्तैकपादमूले मघासु च ।
 रोहिण्याग्निविशाखासु भौमचारोदयाहितः ॥ ८ ॥
 उत्तराश्रितये मूलमजापसेन्द्रविष्णुषु ।
 विचरन्क्षितिजो वारी बाहानामुपघातकृत् ॥ ९ ॥
 मघानां यदि मध्येन निर्गच्छेच्छेदितस्तदा ।
 विनश्येत् पाण्डुराज्यन्तु शस्त्रानाष्टाभिर्भयम् ॥ १० ॥
 भिन्दन् मर्धां विशाखां वा भौमो दुर्भिक्षकृन्मतः ।
 भिनत्ति रोहिणीं यदा कुरुते मरकं नृणाम् ॥ ११ ॥
 रोहिणीयाम्यग्नौ भौमी दृष्टिमर्धञ्च नाशयेत् ।
 घुमायमानः सक्षिप्तः पारियात्रान् विनाशयेत् ॥ १२ ॥
 भयं सुमरुतो वह्निर्जृम्भं नो पश्यते हतः ॥
 दृष्टिः कुत्रचिदेव स्यात् सस्यं शुष्याति नूतनम् ॥ १३ ॥

निष्पन्नान्यपि सस्यानि हरन्त्यविनयात् परे ।

भूपैर्निस्वीकृतो लोको न सम्यक् परिपाल्यते ॥ १४ ॥

व्यथन्ते व्याधयो भूयो भुजङ्गाश्च विपोलवणाः ॥

सम्बत्सरे च मासे च वारे च वसुधा भुवः ॥ १५ ॥

इति वर्षाधिपतिफलम् ॥

तापी शोणः पयोष्णी विदशपतिसरिद्गोमतीवेत्तवत्य ।

श्वोलानाशिक्यविन्ध्याक्षितिधरानिलयाः ये विदेहाश्चकाशी

देशाः कोङ्कणारुया मलयपरिसराः कुन्तलाः केरला वा

मध्याः भूपाः कुमाराः सकटुकमखिलं सौगते चापि भीमे १

भीमस्य चारे तद्वर्गे नक्षत्रविषयेषु च ।

मासेनवाष्टभिर्मासैर्विदधाते शुभाशुभम् ॥ २ ॥

विपुलविमलमूर्तिः किंशुकाशोकवर्णः

स्फुटरुचिरमयूखस्तप्तताम्रप्रभाभः ।

विचरति यदि मार्गञ्चोच्चरं मेदिनीजः

शुभकृदवनिपानां दार्ढक्य प्रजानाम् ॥ ३ ॥

इति भीमचरितनाम चतुर्थोऽध्यायः ।

पञ्चमोऽध्यायः ।

अथ प्रसूयते गोमपुत्रस्य चरितं यत् ।

अनुनीतिफलं तस्य प्रमाणं दिशमापिपः ॥ १ ॥

कर्पूरो नीपट्टदान्दे घनलिप्ता रिमात्रकः ।

ध्रुवोद्यं रोहिणेयस्य शुभांशक इति स्मृतम् ॥ २ ॥

शशिजा ध्रुवका वरगश्चमती ।

विजयं सय गतिनुव खरनुतो ॥ ३ ॥

बुधाद्यन्तस्तदाक न्या सोमो नान्ये नदीधनतो ।

क्रूरोथानन्तरोर्यज्ञो नदीमानमिति क्रमात् ॥ ४ ॥

बुधमध्यादधोगौरी युधि सर्पो नदीनृपः ।

यम्योमानुर्वने नूनं सलिलान्ते द्वयन्यजेत् ॥ ५ ॥

आशयोरुभयोरेव बुधस्यास्तोदयो मती ।

एतस्यान्तरवाक्यञ्च नृपयोलिरितिस्थितम् ॥ ६ ॥

उदयोस्तमयोर्वास्य यदा स्यात् पश्चिमाम्बरे ।

सप्तमोदयवाक्येन संस्कृतेन विवर्द्धयेत् ॥ ७ ॥

यदा स्यात् पूर्वदिग्भागे तदाकोदयसंस्कृतम् ।

वाक्यन्ताधनराशिःस्या च्छेषः प्राग्वादिशः स्मृतः ॥ ८ ॥

अतिशीघ्रस्य भौमस्य स्फुटभोगविनाडिका ।

भिन्नासन्ततिरिच्येते वक्रज्यानयनम्भवेत् ॥ ९ ॥

द्वितीयस्फुटकेन्द्रश्चेत् सोमहारपदुर्यदा ।

धावनं केन्द्रचारो वा वक्रारम्भी तदा बुधः ॥ १० ॥

तृतीयस्फुटकेन्द्रेश्चेद्दशमी कार्तिकी यदा ।

अर्थःकेन्द्रदिनं वापि तदासौ विनिवर्त्तते ॥ ११ ॥

नोत्पातरहितश्चान्द्र रुदयस्युपितो यदि ।

अर्थस्य दृष्टिं हानिं वा करोत्यग्न्य निलाम्बुकृत् ॥ १२ ॥

ध्रुवणापादवैशाखमघाषौष्णपे चन्द्रजः ।

दृष्टो लोकस्य भयदं प्रोपितश्शोभनम्भवेत् ॥ १३ ॥

माघेश्वयुजे दृश्येत कार्तिके वापिचन्द्रजः ।

चोराग्निशस्त्ररोगान् सुद्भयानि कुरुतनदा ॥ १४ ॥

धानेष्ठादिश्वदेवेन्दुरोहिणीश्रवणेपुच ।

विमर्षावचरन् साम्यो रोगादौष्ठभयावहः ॥ १५ ॥

आर्द्रादिपञ्चतारासु विचरेद्दूरोहिणीसुतः ।
 शस्त्रक्षुद्रोगदुर्दृष्टिभयं धत्ते वपुष्मताम् ॥ १६ ॥
 हस्तादिशक्रपर्यन्तमुत्पीड्य विचारन् बुधः
 गवामशुभकृतस्नेह रसार्धानाञ्च वर्द्धयेत् ॥ १७ ॥
 मृदूनन् वारुणमूलाश्वरेव तीचन्द्रनन्दनः ।
 भिषक्पण्यतुरङ्गानां जलजानाञ्च घातकः ॥ १८ ॥
 दूतबालकवानाञ्च पण्डहास्यविदामपि ।
 शिलोद्ययजुषामम्बुजन्मिनाञ्च सुखोत्तरम् ॥ १९ ॥
 गान्धर्व्वनृतलेख्यस्त्रगणितादिविदाम्प्रियः ।
 वर्त्तते दण्डनीतिश्च समये रोहिणीभुवः ॥ २० ॥

इति धर्षाधिपतिफलम् ।

—:०:—

राम्भीरासरयूश्च लोहितसरिदपद्मावनीलाचलो ।
 गोमन्तः शठशूत्रमागधजनाः दूतेद्भितज्ञादयः
 चित्रज्ञाः लिपिशिल्पकर्मनिपुणां मन्त्रेन्द्र जालादिषु
 पौपस्याज्यतिलादिवीजमखिलं सौम्यस्य वर्गे भवेत् ॥ १ ॥
 सौम्यस्यवारस्तद्गर्गे तदार्क्षविषेयषु च ।
 आदर्शनात्तु मासानां त्रयेणापि विपच्यते ॥ २ ॥
 हेमकान्तिरथ वा शुकवर्णः सण्यकेन मणिना सदृशो वा ।
 स्निग्धमूर्तिरलघुश्च विधत्ते सर्व्वलोकविजयं शशिपुत्रः ॥ ३ ॥

इति बुधचरितनाम पञ्चमोऽध्यायः ।

—:०:—

पष्ठोऽध्यायः ।

—:०:—

अथ जीवस्य चारितं संक्षेपेण मणीयते ।

ज्ञानाब्धिफलमेतस्य धनवद् भाजकः प्रभा ॥ १ ॥

श्रीधर्मवाक्यलिङ्गानां भ्रणयाब्दे विभाजकः ।

ध्रुवोपनाङ्गलोकस्य भौमवत् स्फुटसाधनम् ॥ २ ॥

* विपनन् ध्रुवका विचलन्तुलः ।

† गरगश् क्षतरुत् पथिको हिमनुत् ॥ ३ ॥

धिपणाद्यन्तपादाज्ज्यास्तदन्तोतनुलक्ष्मणी ।

जितवान्नून मत्तेश्च कश्चलन् तस्कराननम् ॥ ४ ॥

जीवस्य मध्यश्रीसिद्धो घूपादानं सनीतिनुत् ।

धातुलग्नं दिवाकिणु धावनेनान्त्यमुत्तजेत् ॥ ५ ॥

अर्धन्धरा सुरेयस्य भवेदन्तरवाक्यकम् ।

उदयास्तमया वस्य सर्वथाभौम वन्मती ॥ ६ ॥

अतिशीघ्रस्य जीवस्य स्फुटभोगविनाडिकाः ।

गीतिकाञ्चाति रिच्येत वक्राज्ज्यानूतनं भवेत् ॥ ७ ॥

चतुर्थस्फुटकेन्द्रश्चेत् सङ्गानामधुना यदि ।

केन्द्रे दिनं शिवास्थं वा वक्रारम्भी तदा गुरुः ॥ ८ ॥

चतुर्थस्फुटकेन्द्रश्चेत् क्रमुकोल्लासको यदि ।

केन्द्रामधर्मरत्नं वा तदासौ विनिवर्त्तते ॥ ९ ॥

गुरुश्चरति यत्रर्षे तदारुणः शरदः क्रमात् ।

द्वादशामे यमारभ्य चतुर्भोगद्वयान्विताः ॥ १० ॥

पञ्चमाभतयो पेताः ततः पञ्चविभान्विताः ।

त्रिभ्रान्तमविधिश्चेति विद्यान्मासक्रम्यादिमाः ॥ ११ ॥

कार्तिकेन्द्रे गवां त्वार्तिः शकटानलजीविनाम् ।

रोगोस्त्रकोपः पीताभः रक्ताभः कुमुमोदयः ॥ १२ ॥

सौम्ये वर्षे भयं व्याधेः मृगास्तुशल्भाण्डर्जः ।

सस्यहानिरनादृष्टिर्भूजाम्भूरि वैरिता ॥ १३ ॥

पौष्पे वर्षे जगदृष्टिर्वीतवैराश्च भूभुजः ।

सिद्धयन्ति पौष्टिकारम्भा धान्यार्धस्त्रिगुणो भवेत् ॥ १४ ॥

माघे वर्षे धनारोग्यं दृष्टिधान्यार्धद्वयः ।

उदयः सर्वभूतानां सुलभा मित्रसम्पदः ॥ १५ ॥

फाल्गुनी वत्सरे दृष्टिः सस्यक्षेमाकचिद्भवा ।

दस्युकोपो नृपाश्चोग्राः वैरूप्यमपि योपिताम् ॥ १६ ॥

चैत्रेन्द्रे दुर्लभा दृष्टिः प्रियमन्नं नृपो मृदुः ।

कोशधान्यविदृष्टिश्च पीडा रूपवतामपि ॥ १७ ॥

पौष्पेन्द्रे जगत् सर्वं दुष्टिधर्मपरायणम् ।

सम्पद्यन्ते च सस्यानि नृपाणामभयं तदा ॥ १८ ॥

ज्येष्ठे कुलधनश्रेणी श्रेष्ठा धर्मरताः नृपाः ।

पीड्यते सस्यजातिश्च शमीकङ्गविवर्जिता ॥ १९ ॥

आषाढे सस्यसम्पत्तिः क्व चिद् दुर्दृष्टिरेव च ।

स्रोतु सक्ताश्च भूपालाः क्षेमं प्रयन्तवासिनाम् ॥ २० ॥

श्रावणेन्द्रे नृपाः क्षेमाः सम्यक् सस्यश्च पच्यते ।

पीड्यन्ते क्षुद्रपापण्डाः तद्रक्ताश्चैव जन्तवः ॥ २१ ॥

वर्षे भाद्रपदे पूर्वसस्यवल्लजसम्पदः ।

क्वचित् सुभिक्षमभयं तद्विरुद्धं क्व चिद्वेत् ॥ २२ ॥

वर्षे चाश्व युजे वारि भूरि वर्षति वारिदः ।

प्रजाः प्रमुदिताः क्षेमं सुभिक्षम्य दिने दिने ॥ २३ ॥

श्रद्धास्योत्तरपार्श्वेन विचरन् दृढतां पतिः ।

क्षेमरोग्यसुभिक्षाय विपरीताय याम्यशः ॥ २४ ॥

वयो भूपस्य निर्दोषो दिवादृष्टे दृढस्पती ।

पूपायमाने रात्री वा दृष्टिनिग्रहमादिशेत् ॥ २५ ॥

इत्याग्नेयादिवर्षफलम् ।

—:०:—

कलेर्वर्षात्परारम्भं हित्वा शेषं द्विधा कृतम् ।
 ऊर्ध्वस्थं भानुनाभ्यश्चत्परं लोपहतं द्विधा ॥ २६ ॥
 अधःस्थं द्विगुणीकुर्येत् नीचासमुपरिक्रमात् ।
 उपरिष्ठात्ततोऽधःस्थमब्दं मासोनगाः हताः ॥ २७ ॥
 मुनीनां निश्चलं तास्मिन् दिवसादि विनिक्षिपेत् ।
 मूलान्दे तदिदं क्षिप्तवानूत नैर्मण्डलं सजेत् ॥ २८ ॥
 युगानि मुनिलब्धानि शेषास्तु क्रमशः समाः ।
 वैष्णवं जैत्रमैन्द्रञ्च ज्वलनं त्वाष्टमेव च ॥ २९ ॥
 औत्तरं प्रौष्ठपादञ्च वैश्वं वैश्वमथैन्द्रवम् ।
 इन्द्राग्निदेवमश्विन्यं भाग्यञ्चेति द्विपदक्रमात् ॥ ३० ॥
 वैष्णवादीनि चत्वारि मशस्यन्ते युगानि हि ।
 बाष्ठादीनि च चत्वारि मध्यमानि विदुर्बुधाः ॥ ३१ ॥
 ऐन्दवादीनि चत्वारि हीनानीति विनिर्दिशेत् ।
 एतेषु युगमेकैकं पञ्चान्दममितम्भवेत् ॥ ३२ ॥
 यदत्र संस्कृतं वर्षमपरित्यक्तमण्डलम् ।
 धनेन ताडयित्वा तान्मासांश्च दिवमान्यपि ॥ ३३ ॥
 दत्त्वोपरि यथा शेषमुपरिष्ठात्प्रवाहृतम् ।
 षस्यादितारावक्रः स्याच्छेषांशे गुरुनिभितः ॥ ३४ ॥
 आद्यमंशं धनिष्ठायां प्राप्यमायं यदा गुरुः ।
 उदयं यास्यसौ विष्णुयुगे मयमवत्तरः ॥ ३५ ॥
 मभवाप्यमिदं वर्षं कश्चित् कश्चिदष्टाष्टकः ।
 याताग्निदलेष्वाकोपः स्यात्कानिदुःखकरन्तृणाम् ॥ ३६ ॥
 क्रमेण विभक्तः शुरुः प्रमोदश्च मनापानिः ।

संवत्सरा विष्णुयुगे शुभदाक्षोत्तरोत्तरम् ॥ ३७ ॥

एषु सर्वेषु भवति निर्भयं निरुपद्रवम् ।

सम्पन्नसस्यंसंहृष्टमजाराजान्विता भूः ॥ ३८ ॥

अङ्गिराः श्रीमुखोभावो युवाधातेति वत्सराः ।

युगे द्वितीये प्रथमं त्रयं भद्रं समीपरे ॥ ३९ ॥

त्रिष्वाद्येषु सुष्टष्टिश्च निरातङ्कभयाः प्रजाः ।

समा द्योष्टद्वये तस्मिन् किन्तु रोगाः रणागमः ॥ ४० ॥

ईश्वरोयद्रुधान्यश्च मयायी विक्रमो ह्यपः ।

पञ्चैते वत्सराः विद्मिरास्त्रण्डलयुगे स्मृताः ॥ ४१ ॥

आदिमौ कृतदेशीयो तृतीयः पापपाकदः ।

सुभिसकारकावन्त्यौ किन्तु रोगभयमदौ ॥ ४२ ॥

चित्रभानुः शुभोभानुस्तारणसायपार्थिवः ।

ध्ययश्चेति क्रमादेते वत्सराः दाहनेयुगे ॥ ४३ ॥

आद्यः श्रेष्ठः परोरुग्रः तृतीयो भूतिचारिदः ।

चतुर्थः सस्यसंरसी पञ्चमः सतनोत्तरः ॥ ४४ ॥

सर्वजित् सर्वपारीच विरोधी विहृतः गतः ।

पञ्चैते पञ्चमेशस्तौ द्वितीयोर्निरसापरे ॥ ४५ ॥

नन्दनोविजयः षष्ठे जयमन्यथ दुर्मुखाः ।

सप्तमः शस्ताः अष्टमे द्वावन्त्यौ कलमध्यमौ ॥ ४६ ॥

हेमदम्भो पित्रम्भी च रिक्तागीगर्भगीन्तरः ।

पञ्चैताः रशदो विद्विगुणैरेवै रितिश्रिताः ॥ ४७ ॥

इति मापः मधुरावयना दृष्टिगणेषु वै ।

पद्मं गत्स्यं न बहुमपिच्यं वगैरेवो दिग्गये ।

अनुदेगः अनुमदित्यः इवावृत्तीवमपुषो

दुर्दितादन्तर इति ननः द्योभनो धूर्तिनोऽपः ॥ ४८ ॥

शोभकृच्छुभकृत् क्रोधी विश्वाश्रयः पराभवः ।
 एतानि पञ्चवर्षाणि युगेस्त्युर्विश्वदैवते ॥ ४९ ॥
 पूर्वार्परौ प्रीतिकरौ तृतीयो बहुदोषदः ।
 द्विजभागोभयदावन्यौ शस्त्राग्निर्व्याधिकोपदः ॥ ५० ॥
 ह्यवद्गः कीलकः सौम्यस्तथा साधारणाह्वयः ।
 रोधकृच्चोति पञ्चैताः शरदः शशिनो युगे ॥ ५१ ॥
 आद्यः कष्टोन्तिमो मध्यस्तुरियं से तिरम्बुदः ।
 अपरौ शुभदौ रोगभयदौ नातिमृत्युदौ ॥ ५२ ॥
 परिधावी प्रमादी वा नन्दनोराससोनलः ।
 एतानि पञ्चवर्षाणि युगे इन्द्राग्निदैवते ॥ ५३ ॥
 आद्योमध्यमदेशान्नो नृपहाल्पजलप्रदः ।
 अलसः साग्निकोपक्ष द्वितीयो रोगमृत्युदः ॥ ५४ ॥
 तृतीयस्तुष्टिमाधचे तुरीयः सयकारकः ।
 प्रीप्मधान्यकरः किन्तु पञ्चमोऽग्निभयप्रदः ॥ ५५ ॥
 पिङ्गलः कालयुक्तश्च सिद्धार्थोरीद्रदुर्मती ।
 एतान्येकादशेऽन्दानि तत्राद्योऽष्टदृष्टिदः ॥ ५६ ॥
 द्वितीयं बहुदोषश्च तृतीयं शोभनं स्मृतम् ।
 तुरीयं सप्तकृन्मध्यदृष्टिदः पञ्चमं भवेत् ॥ ५७ ॥
 दुन्दुभिश्चततोद्गारी रक्ताक्षः क्रोध एव च ।
 विरोधश्चोति पञ्चैते भाग्ये संवत्सराः युगे ॥ ५८ ॥
 आद्यः मस्यकृदन्यस्तु नृपयोविषमाम्बुदः ।
 तृतीयोदंष्ट्रिभयकृत्तुरीयं प्रोशवर्द्धनम् ॥ ५९ ॥
 अन्तिमः कुरुते राष्ट्रं शून्यनां बहुयुदनाम् ।
 एवं शुभाशुभं विधातुं पाटिबन्धमुद्रवम् ॥ ६० ॥
 इति पट्टिमं वमगनिनयः ।

गानमोऽन्तादः ।

अथ प्रथमं चर्चयेत् अन्तादं चर्चयेत् ॥

निर्वाचं चर्चयेत् अन्तादं चर्चयेत् ॥ १ ॥

निर्वाचं चर्चयेत् अन्तादं चर्चयेत् ॥

निर्वाचं चर्चयेत् अन्तादं चर्चयेत् ॥ २ ॥

भृगुज ध्रुवका कथिकाः समसौ ।

सुतनु खरणु धनिनां तनुनुव ॥ ३ ॥

सिताद्यन्ता नृपःसर्प्यो हंसा सेषामुभूतयः ।

सिद्धामात्यस्तपः साकः कालोवाक्यमितिक्रमाव ॥ ४ ॥

सितमध्ययशोदिहो धनपालः स सर्व्वनुव ।

लक्षणासुचरो नान्यो हंसप्रायोविमन्त्रनुव ॥ ५ ॥

नागवीरोत्तरं वाप्य स्फुटभोगोतिशीघ्रजः ।

सलिलान्तातिरिच्यते नेत्रं वक्रगुणःस्मृतः ॥ ६ ॥

द्वितीयस्फुटकेन्द्रश्चेव कनकाभमियोयदाः ।

केन्द्रेदिनं वा वामश्रीर्वकारम्भोतदासितः ॥ ७ ॥

तृतीयस्फुटकेन्द्रश्चेव कुमुदालवकोयदा ।

केन्द्रे दिनं वा तत्कालस्तदासौ विनिवर्त्तते ॥ ८ ॥

शुक्रस्य वक्रयात्रायामेके गणितवेदिनः ।

उदयास्तमये तस्य देवभानुस्तजन्ति च ॥ ९ ॥

भानोर्भुजा फलं केचिद्दीप्तगोचरगोलयोः ।

हेयं देयश्च मन्यन्ते स्फुटयोः शुक्रसौम्ययोः ॥ १० ॥

विचरन्नतुराचार्यो भरण्यादिवतुष्टये ।

अद्भवद्भकलिङ्गेषु भयकृष सुभिसकृव ॥ ११ ॥

चतुष्टये च रौद्राद्ये चरन् सस्याम्बुमम्पदे ।

विप्राणामशुभाय स्याद्विशेषाव क्रूरचेतसाप ॥ १२ ॥

मघादिपञ्चके सस्यप्रणाशं कुरुते मितः ।

सुर्धारभयदो नीचजनस्योत्ततिमावहेव ॥ १३ ॥

स्वात्मादिभयये तिष्ठन्नभयं कुरुते नृणाम् ।

पिनत्ति मित्राप्यन्योन्यग्रहसन्निपट्टादिदम् ॥ १४ ॥

श्वेष्टादिपञ्चके शुक्रः कुर्यात् सुद्रोगतस्करान् ।

अवन्तिमत्स्यकाशमीरमनुजान्नपिपीडयेत् ॥ १५ ॥
 वस्वादिपटके विचरन् धनगोकुलसङ्कुलम् ।
 अनल्पधान्यं भुवनं कुरुते सभयं कचिद् ॥ १६ ॥
 रोहिणी शकटे भिजे युक्तेण धरणी तदा ।
 केशाशिवलान् धत्ते कापालिकमिवद्रुतम् ॥ १७ ॥
 सौम्यतारागतः शुक्रः कुरुते रससंक्षयम् ।
 आर्द्रागतः सलिलकृत् सकोशलकलिङ्गहा ॥ १८ ॥
 पुनर्वसुस्थितः शुक्रो वैदर्भाश्मकपीडकः ।
 पुण्यास्थितो वारिकरः कुन्तराणां विमर्दकः ॥ १९ ॥
 भुजङ्गसङ्गतः शुक्रो भुजङ्गभयमावहेत् ।
 मघां भिन्दन्महामात्यदोषं कृद्भूरिवारिदः ॥ २० ॥
 भाग्येपुलिन्दमध्वंसी भुवं पुष्पाति वारिभिः ।
 आर्यमस्थोऽमुकृद्दन्ति कुरुपञ्चालजाङ्गलान् ॥ २१ ॥
 हस्तस्थश्चित्रकारघ्नो निरुणादिजलानि च ।
 चित्रास्थे शोभनादृष्टिं दद्यात् पीडाण्डसम्भवा ॥ २२ ॥
 स्वातीदूतवणिमाविकपीडादृष्टिश्च भूयसी ।
 विशाखास्थे सुभादृष्टिर्त्रोणजाश्चभवम्भवेत् ॥ २३ ॥
 मित्रस्थः सप्तनाशाय ज्येष्ठायां राजमुरूपहा ।
 मूले मूलभिषर्पाडादुदृष्टिर्भवयेपिच ॥ २४ ॥
 आप्ये वारिभयं हन्ति विश्वेशे व्याधिमावहेत् ।
 श्रवणे श्रुतिपीडाकृद्दमुस्थो देवलान्तकः ॥ २५ ॥
 वारुणे शार्ङ्गिकान् ध्वंसी स्थितः शुक्रोऽनपादके ।
 घातको घ्नन्वृत्तीनां पञ्चालानाम्च वारिदः ॥ २६ ॥
 अहिर्बुध्नेऽन्तामूलफलमध्यंगकारकः ।
 रेवत्यां पापिनो हन्यादाश्चन्यामश्वाष्टमान् ॥ २७ ॥

याम्पेकिरातान् धनिनो विनिदन्ति विशेषतः ।
 कृतिकाधिष्ठितः शुक्रः पीडयेद् भुवनत्रयम् ॥ २८ ॥
 पञ्चदश्याञ्चतुर्दश्यामष्टम्यां वा सितेतरे ।
 कुर्वन्त्यस्तोदयं शुक्रः प्रभूतं वारि यच्छति ॥ २९ ॥
 जीवः पश्चिमगः शुक्रः पूर्वगश्चपरस्परम् ।
 यदासप्तमराशिस्यौ तददुर्द्योष्टिरोगदौ ॥ ३० ॥
 हृष्टः सितो वियतिनास्तोमितस्वरांशौ
 भीतिमदः सकलवासरदृश्यमानः ।
 छुद्मोगकृत् सुचिरमर्द्धदिनमादिष्टः
 सेन्दुर्निहन्ति नृपतिं सपुरं ससेनम् ॥ ३१ ॥
 शालीशुशालिनीधात्री पुष्टासमयटोष्ठिभिः ।
 लोकेसबन्धुभिः सार्द्धं मृष्टमश्नाति भोजनम् ॥ ३२ ॥
 घ्नन्तिः दृष्टान् महीपालान् शिष्टान् रसन्ति जित्वरान् ।
 ऊर्जस्वी पुष्पधान्या च कालेदेवद्विपद्गुरोः ॥ ३३ ॥
 इति यर्पाद्यधिकफलम् ।

ये गान्धरादशार्णकेकयाशिविप्रख्याञ्चये मालवाः
 देशाः तस्यशिलावितस्तिमरितश्चैरावतीतोयपाः ।
 यत् कामोद्वेगकारणञ्च कवयोनागारथाः वाजिनः
 श्चित्रज्ज्ञाण्डजमुलवस्य निकरो वर्गोभवेद्भार्गवे ॥ ३४ ॥
 शुभस्यवारस्तद्वर्गे तदस्यविषयेषु च ।
 विधत्ते मामपद्रवेन शुभाशुभफलंभुवि ॥ ३५ ॥
 शिपिभयमनन्याभः शस्त्रकोपञ्चरक्तः
 कनकं निकपर्गारोभोगजातंविधत्ते ।
 स्फटिकविषदमूर्तिः प्यसंबान् दशपुङ्गवो

वारुणैर्सेभिषक्पण्यशौण्डिकानां जयप्रदः ॥ २२ ॥
 अजैकपादेष्टाष्टिः श्लेष्मिकानापिपोषयेत् ।
 अहिर्बुध्नेहिरण्यस्त्रीयोधानामभेष्टाद्धिदः ॥ २३ ॥
 पौष्णेहन्तिशरत्तस्यमोश्वरान् यवनानपि ।
 सर्वत्रविमलान्सिन्धुश्चारवाभ्रातिदोषकृत् ॥ २४ ॥
 जीवोपदाविशाखास्थः कृत्तिकास्थः शर्नश्चरः ।
 तदामजानामनयः पौरभेदश्च निश्चितः ॥ २५ ॥
 आर्वाक्षिताच युक्ताच सदाभिःभौमशर्नश्चरी ।
 एकप्रसङ्गतौस्यानामानिलानलभीतिदौ ॥ २६ ॥
 उद्धताः दस्युधाराज्यं पशुविचविनाशकृत् ।
 जनौवन्युवियोगात्तः पीडयते बहुभूतयः ॥ २७ ॥
 अतिष्टष्ट्या कृत्तिका सस्यमष्टष्ट्यानश्यति कृत्तिका ।
 लोकः पीडयति रोगेण ममये गूर्यमजन्मिनः ॥ २८ ॥
 इति वर्षावधिफलम् ।

अणवोऽन्यमयुगाश्च नीचगानिर्निमित्ताप्रदाः ।
 फलं नमस्कृत्यदृष्ट्युपाभिहितान्मनः ॥ २९ ॥
 शुभाशुभानां वर्षादि धरेत् नक्षत्रीति नं यदा ।
 तदापि फलमन्येष्ट्याद्वयगानिर्निमित्तवने ॥ ३० ॥
 भ्रान्तान्मुष्यभूटपुच्छमहाभोगाद्वनामादयः ।
 पश्चात्तन्महाभरतीयवपिनोदेष्टान्नुदेनम्यताः ॥
 मृदायन्मन्त्रप्रनाभ विरहादिनानिहन्तिना ।
 दृष्टादिवज्रनाःपराहृष्टना वने शनैर्मम्यताः ॥ ३१ ॥
 शर्नश्चरश्च वारुण नक्षत्रीति शुभाशुभ ।
 दस्युधरेणःपशुधरायपशुधरेणपशुधरे ॥ ३२ ॥

वैदूर्यकान्तिविमलः शुभदः प्रजानां ।
 पाणातसोकुसुमवर्णनिभः प्रशस्तः ।
 यञ्चापि वर्णमुपगच्छति तत्सर्वं
 सूर्यारमजः सपयतीति मुनिप्रवादः ॥ ३३ ॥
 इति शनैश्चरचरितं नामाष्टमोऽध्यायः ।

नवमोऽध्यायः ।

अथराहोक्षरितं समासेन प्रकाशयते ।
 अर्थः फलमधुप्य स्यात् प्रमाणं सयतीर्थकः ॥ १ ॥
 ऋणयान्दे विलिप्तानां मधुको भागहारकः ।
 ऋक्षी मण्डलं सक्त्वा स्फुटमेतस्य निर्दिशेत् ॥ २ ॥
 मण्डलार्द्धमिहसिप्त्वास्फुटं केतोश्च साधयेत् ।
 मद्धपेप्त्रर्केन्दुतुङ्गानां तमसश्च स्फुटे क्रमात् ॥ ३ ॥
 तोयञ्च प्रबलं छायारूपधाराञ्जनं सजेत् ।
 अथ वा बीजकर्मव पुर्वोक्तम्फलमिष्यते ॥ ४ ॥
 अमावस्यादिवापर्वपरिच्छेदः समीपगः ।
 अङ्गत्रयमिदं दृष्ट्वा रविग्रामं विचिन्तयेत् ॥ ५ ॥
 भानुनेन्दुं कलीकृत्य पूर्ववत् पर्व साधयेत् ।
 अवशेषं परिहाय ततो लिप्ताद्यमाहरेत् ॥ ६ ॥
 प्रतिपत्पर्वणोरन्यतरमम्बन्धिनद्भवेत् ।
 ततो गोक्षुण्णतो नाभिप्राप्तमन्तरलिप्तिका ॥ ७ ॥
 प्रथमान्तरलिप्तादि शोधयेद्भास्कस्फुटात् ।
 एतच्च निधिपञ्च शशिनस्तु विशोधयेत् ॥ ८ ॥

पर्वस्योत्तरलिप्तादि योजयेद् द्वादशात्मनि ।
 निशाकरेतु तदिदं तिथिशेषञ्च योजयेत् ॥ ९ ॥
 सूर्यचन्द्रमसोश्चैवं समो नाम भविष्यति ।
 अथेचैवं क्रियाभिज्ञस्तमकर्म समाचरेत् ॥ १० ॥
 चन्द्रस्फुटो यदि महान् योगोऽस्य उदाहृतः ।
 स्फुटो यदि महान् भानोर्विद्याद्योगमनागतम् ॥ ११ ॥
 एतयोः स्फुटभोगाभ्यान्तिथिशेषं पृथक् पृथक् ।
 अभ्यस्य विवरेन्यस्ता विलिप्ता स्फुटयोः स्तयोः ॥ १२ ॥
 संयोजयेच्चतुर्दश्यां पञ्चदश्यान्तु शोधयेत् ।
 सदृशावर्कशशिनौ क्षतमेवं कृते सति ॥ १३ ॥
 स्फुटभुक्तिं सहस्रांशोश्चापेनाहृत्य कातरैः ।
 भाजयेद्विष्टिकाद्यं तद्भानोर्विम्बदलम्भवेत् ॥ १४ ॥
 दिनाभ्यस्तं सुधाधाम स्फुटभोगं रसास्थिकैः ।
 आहृत्य घटिकाद्यन्तादिन्दोर्विम्बाद्धर्मादिशेत् ॥ १५ ॥
 संयुक्तमतयोरर्द्धसंयोगार्द्धमिति स्मृतम् ।
 अथकालविशुद्ध्यर्थं लम्बपर्वं विधीयते ॥ १६ ॥
 पूर्वार्द्धे पर्वनाच्छेदे दिनार्धात्पर्वं शोधयेत् ।
 पर्वच्छेदे परार्द्धे चेदिनार्द्धं पर्वणस्तजेत् ॥ १७ ॥
 शेषन्तु विकलीकृत्य धनैर्दत्त्वा नखैर्हते ।
 प्राप्तं लिप्तादि तन्नापे नीचलम्बास्तु तारकाः ॥ १८ ॥
 पादः समश्चोद्विपमं सक्त्या शेषं कम्पिकृतम् ।
 विभज्य शम्भुना लब्धं लम्बनज्यागुणो भवेत् ॥ १९ ॥
 मृगो नागो वरं शय्या नीपस्वीणोऽपुनर्ननु ।
 ज्ञानञ्चेति नवेते तु मण्डालम्बगुणाः स्मृताः ॥ २० ॥
 लम्बज्यां पूतयित्वाथ शेषञ्चान्सगुणाद् हते ।

शम्भुनाप्तं क्षिपेन्मूर्ध्नि स्यादेतल्लम्बनं फलम् ॥ २१ ॥
 सती नागाप्नोतिप्ताद्यं क्रमात्पूर्वापराह्वयोः ।
 पर्वनाद्याघ्नणं देयं शुद्धलम्बनपर्वं तत् ॥ २२ ॥
 प्रायोध्यस्तं लम्बफलं पुनर्लम्बफलैर्युतम् ।
 अनये नाप्तलिप्नादि शुद्धलम्बकलादिकम् ॥ २३ ॥
 पूर्वाह्ने पर्वनाच्छेदे ततश्चार्काद् विशोधयेत् ।
 सायाह्ने योजयेत् सोयं लम्बनादिस उच्यते ॥ २४ ॥
 राहुं लम्बाद्रवेस्तं वा केतोः संशोध्य गोलावित् ।
 विशोध्यं भुज्यतं कोटिं शेषं कृत्वा विलिप्तिकाम् ॥ २५ ॥
 नीपेनाध्यस्य गोलात्मा भाजितं घटिकादिकम् ।
 विलेपमाहुः शशिनस्तत्तद्गोलाख्यया श्रुतम् ॥ २६ ॥
 अन्तरं विकलीकृत्य लम्बपर्वदिनार्दयोः ।
 घनाध्यस्ते नरमाप्ता लिप्तिकाश्च विलिप्तिकाः ॥ २७ ॥
 न तेन लिप्तिकाहृत्य कारकां शिरमि क्षिपेत् ।
 तदेतद्राक्षलिप्ताद्यं क्रमात्पूर्वापराह्वयोः ॥ २८ ॥
 हित्वा दत्त्वा च लम्बार्के मध्यम्यनम्फुटं नयेत् ।
 गोलापादविधिं तत्र प्राक्कृत्वाकलीकृते ॥ २९ ॥
 विभज्यशम्भुनालब्धं नतिज्यागणना भवेत् ।
 सारङ्गशूरशरः पुत्रो धन्यो मान्यः प्रियः सना ॥
 रत्नञ्चेति नवैते तु खण्डानतिगुणाः स्मृताः ॥ ३० ॥
 लब्धज्यां पूजयित्वाथ शेषञ्चान्यगुणाद् हृते ।
 शम्भुनैवममाहृत्य लब्धश्च शिरसि क्षिपेत् ॥ ३१ ॥
 नतिज्याघटिका चैषा यदि चेत्तरीदग्भवा ।
 अस्ते विडिलप्यते ऽन्योन्यं भवेद्याम्ये तु योजयेत् ॥ ३२ ॥
 एवञ्च संस्कृते तत्र भुक्त्यन्तराविवर्द्धिते ।

विभज्या धनकान्तारेष्टिन्ना लिप्तिविलिप्तिका ॥ ३३ ॥
 नतिविशेष एष स्यान्मध्यलपार्कगोलवान् ।
 तुल्यादनातिविशेषः शशिविशेषयोजितः ॥ ३४ ॥
 भिन्नगोलस्तु विज्ञेयः परस्परविशोधितः ।
 एवं युक्तो विगुद्धो वा स्फुटविशेष इष्यते ॥ ३५ ॥
 यदासी स्फुटविशेषः संयोगार्द्धेन चेत् समः ।
 अधिको वा भवेत्तस्मात्तदाको नोपरज्यति ॥ ३६ ॥
 संयोगार्द्धञ्च विशेषमुभयं वर्गयेत् पृथक् ।
 संयोगवर्गाद् विशेषं वर्गं हित्वा तदन्तरे ॥ ३७ ॥
 मूलमुत्पादयेत्तस्मात्प्रीवारमथ शोधयेत् ।
 विवरे सनसा क्षुणे धनलब्धस्तु भाजकः ॥ ३८ ॥
 तेन मूले हृते लब्धं स्थितार्द्धघटिकादिकम् ।
 लम्बपर्वस्त्रिधास्याप्यमादौ स्थितार्द्धमुन्नयेत् ॥ ३९ ॥
 चरमेयोजयेन्मध्ये न दद्यात्त च शोधयेत् ।
 मथमःस्पर्शकालः स्यात्तृतीयं मोक्ष इष्यते ॥ ४० ॥
 प्रासकालो भवेन्मध्यो यथा रूपमवस्थितः ।
 विम्बार्द्धद्वयमन्योन्यं विश्लिष्यपुनर्वर्गयेत् ॥ ४१ ॥
 ततो विशेषवर्गश्चेत् शोधनञ्च विमर्दनम् ।
 शोधयश्चेत् शोधयित्वातः शेषे मूलञ्च साधयेत् ॥ ४२ ॥
 पूर्वोक्तभागद्वारेण तत्र मूले विभाजिते ।
 लब्धा नाडी विनाडी च विमर्द्यार्धमितीष्यते ॥ ४३ ॥
 प्रासकाले च मोक्षे च विमर्द्यार्द्धं विनिसिपेत् ।
 आप्यायनं यदि विम्बार्द्धमर्दानामकल्पते ॥ ४४ ॥
 अशोधये पर्वल्लिप्ताभ्यः स्थितार्धेन द्वयान्तरम् ।
 नक्तंदिवा च दिनलुचन्द्रयोर्मासनाडिका ॥ ४५ ॥

मास्वतः स्पर्शतः पश्चात् विमोक्षः पूर्वतो भवेत् ।
 चन्द्रस्पर्शी भवेत् प्राच्यां विमोक्षः पश्चिमे भवेत् ॥ ४६ ॥
 समाकर्दाधिको राहुर्ग्रसत्युत्तरकोणगः ।
 ऊनो दक्षिणकोणस्थः केतुस्तत्कविलोमतः ॥ ४७ ॥
 सोमश्चेत् पश्चिमस्थायी राहुर्ग्रसति भास्करम् ।
 भानुग्रासविलोमेन सोमग्रासं विनिर्दिशेत् ॥ ४८ ॥
 सौम्यकर्णाभ्रितो राहुर्वामवृत्तेन गच्छति ।
 याम्यकर्णाभ्रितो योयं दक्षिणावृत्ततो व्रजेत् ॥ ४९ ॥
 हेमभङ्गायिलिप्तादि बिम्बमानं विवस्वतः ।
 योगकालः शशाङ्कस्य भवेद्वाहोर्जनोन्दी ॥ ५० ॥
 वृत्तीकृतं लिखेत्पूर्वं भानोर्ध्वम्बदलं ततः ।
 स्थापयेत् स्फुटोवक्षेपं पातानिस्तितदिदुमुखे ॥ ५१ ॥
 तदग्रे पूर्णचन्द्रस्य हस्ति मूत्रेण लिख्यते ।
 यावद् ग्रमति राहुर्न तावद्ग्रानुमीयते ॥ ५२ ॥
 विषुवद्वयद्वगुले वर्गी कृते ज्ञानभुजायसः ।
 क्षिप्त्वा मूलमिहोत्पाद्य भागहारं तमुद्दिशेत् ॥ ५३ ॥
 नागिना पार्धिवामासं भवत्वा लब्धकलाफलम् ।
 विषुवद्वयद्वगुलं क्षुण्णं भागहारेण भाजितम् ॥ ५४ ॥
 ततो लब्धकलादिः स्यादवज्यानाम दक्षिणा ।
 एवं संक्षेपमार्गेण सूर्यग्रहणमादिशेत् ॥ ५५ ॥

इति सूर्योपरागनिर्णयः ।

पौर्णमासीनिशापर्वपरिच्छेदस्समीपता ।

अङ्गप्रयामिदं दृष्ट्वा सोमग्रामं निरूपयेत् ॥ १ ॥

उक्तक्रमविरोधस्तु शुभाशुभविपाचकः ॥ १६ ॥

श्वेते तमसि विमाणां पीडाक्षेममुत्पद्यः ।

अग्निवर्णेऽग्निभीतिश्च पीडादहनजीविनाम् ॥ १७ ॥

हरिते रोगबाहुल्यमीतिभिः सस्यसंक्षयम् ।

अरुणांशुनिभे पीडा विहङ्गानामवग्रहः ॥ १८ ॥

कृष्णवर्णे तमोमूर्त्तौ शूद्राणांन्याधिमादिशेत् ।

हरिद्राभे विपादूर्वाश्यामे वा मरकं विदुः ॥ १९ ॥

सापरागौ पुष्पवन्तौ पततौ वाप्युदञ्चतः ।

शारदानाञ्च सस्यानां भूपानामन्यकारिणः ॥ २० ॥

यदि पञ्चदशोहन रविन्दु उपरज्यतः

दुर्भिक्षशस्त्रकोपाभ्यां पीड्यते सनृपञ्जगत् ॥ २१ ॥

ग्रहणं गणितानीतं यद्यतिपृष्णं दृश्यते ।

पञ्चग्रहसमायोगे मृते राजा प्रणश्यति ॥ २२ ॥

सङ्कोशासः शुभैर्दृष्टः कुर्याद् दुर्भिक्षमारकौ ।

सप्ताहाश्च शुभाष्टष्टिः समयेद् ग्रहणे शुभम् ॥ २३ ॥

म्लेच्छा येकुलयां सनाजलधयो मूर्खाः शृगालासनाः

शौचाचारविवर्जिताश्च धरताः सर्वे च निद्रालवः ।

विच्छिन्नाययवाः जनाः विवमनाः गर्भाशयस्थायिनः

क्रव्यादास्तिलमापजातमभयो राहोस्तु वर्गोभवेत् ॥ २४ ॥

राहोश्चारफलं भूयाद् दुष्टानामपि जन्मिनाम् ।

ऋक्षोपराक्तवर्गे च तद्गर्गोपाप्तवत्सरे ॥ २५ ॥

इति राहुचरितं नाम नवमोऽध्यायः ।

अतः परं प्रवक्ष्यामि संकीर्णचरितं लघु ।

विशोध्य कलिवर्षेभ्यो मानोदारं विचक्षणः ॥ १ ॥

अनित्येन विभज्यात्तपश्चिन्यादिक्रमादिशेत् ।
 स्थानं तत्तमस्तसङ्ख्यानां मुनीनां त्रिदिवौकसाम् ॥ २ ॥
 प्राच्यां मरीचिस्तदनु वशिष्टश्चाङ्गिरास्ततः ।
 अत्रिरस्मात्पुलस्त्यः स्यादतः पुलहनामवान् ॥
 क्रतुरस्मात्परश्वेति क्रमशो मुनयः स्थिताः ॥ ३ ॥
 उत्पातपीडिता एते स्ववर्गं पीडयन्ति हि ।
 पुष्पन्ति वर्गविमलाः मुस्निग्धाःकिरणोज्ज्वलाः ॥ ४ ॥
 प्रथमस्य मुनेर्वर्गे सिद्धमन्त्रोपधाजनाः ।
 द्वितीयस्य सकाम्योजाः धनिनश्च तपोधनाः ॥ ५ ॥
 तृतीयस्य द्विजन्मानः पण्डिताः कवयो जनाः ।
 चतुर्थस्य पयोवाहा गावश्च धनिता जनाः ॥ ६ ॥
 पञ्चमस्य भुजङ्गाश्च पिशाचा राक्षसस्तथा ।
 षष्ठस्य फलमूलानि चरमस्य श्रुतिबलाः ॥ ७ ॥
 मरीचिर्मासमात्रेण स्ववर्गे पाचयेत् फलम् ।
 मासवृद्धिक्रमादन्ये स्ववर्गे फलपाचकाः ॥ ८ ॥
 इति सप्तमुनिचारनिर्णयः ।

—'०:—

अगस्त्यस्योदये वाक्यं कविवद्भावको भवेत् ।
 अस्यैवास्तमये वाक्यं रवेर्मङ्गलमिष्यते ॥ १ ॥
 विपुवस्यङ्गुलेनादौ लब्धमृषादिकं फलम् ।
 शोधयेद्दुदये वाक्यादस्तवाक्ये तु योजयेत् ॥ २ ॥
 यदा भानोः स्फुटन्तत्तत् सदृशत्वम्पद्यते ।

१ कुलपांसनाजलधियोभूर्वाधगालामनाः । २ घट्मरात् ।
 संकीर्ति । ४ मासोदारम् । ५ सकलजसूचक्षपद्मविषाणहः ।

तदागस्त्यमुनिस्तत्तत्र क्रियां प्राप्नो भविष्यति ॥ ३ ॥
 निशि तमःपठलेऽरुणरश्मिभिर्छिनुत्यं गामिने यमादिगुगतः ।
 उदयाति स्फुटिकोज्वलरश्मिमान् सकलकक्षलपङ्कविपापहः ॥ ४ ॥
 परुषः कुरुते रोगान् कपिलोवृष्टिरोपकृत् ।
 धूमो गवामद्युमकृन्माश्रिष्टाभः सुधावहः ॥ ५ ॥
 स्वल्पमूर्तिः पुररोधं कुरुते कुम्भसम्भवः ।
 चन्द्रनक्षत्रनियमात्कालवर्गोविनिश्चयः ॥ ६ ॥
 उपासिताद्यो यदि भूमिपालो नमन्नुपास्ते तदुदीयमानम् ।
 स सप्त वर्षाणि करोति राज्यं निरीतिकं वीतरिपुममार्द्धम् ॥ ७ ॥
 प्राप्नोति विधां तमुपाशमानो द्विजः सुपुत्रान् वीनताजनाश्च ।
 वैश्यस्तुगां पूरिधनानि शूद्रोयात्रार्थसिद्धिं खलु कर्णधारः ॥ ८ ॥
 इति अगस्त्यचारनिर्णयः ।

— २० —

विलिप्तीकृत्य भान्विन्द रत्नेनाभ्यस्यधीहृते ।
 लब्धं पृथक्पृथग्गृह्णात्वा तयोरर्कस्य लाभतः ॥ १ ॥
 शोधयेद्दृढवन्मानं गम्भीरं चन्द्रलाभतः ।
 भाजयेद्दुभयं सूत्रैः शिष्टमोजे यदि स्थितम् ॥ २ ॥
 परिवेषस्तदर्केस्या द्यदि युग्मे निशाकृतिः ।
 तत्तद्दिनाधिपाश्रीय मारम्भस्यदीप्तिमान् ॥ ३ ॥
 अथवार्केन्दुलाभाभ्यां ज्ञानदीपहृतो वृतः ।
 अवशेषे नतिप्राप्ता स्तयोः ज्ञेयाः स्फुटांशकाः ॥ ४ ॥
 निम्बप द्विधास्याप्य नीलं पूर्व्वत्र निक्षिपेत् ।
 द्वयं स्फुटांशैर्विभजेऽष्टमोजे यदि स्थितम् ॥ ५ ॥
 रविन्दोःपरिधी स्याता मन्ययाशून्यसा तयोः ।
 एतयोः स्फुटभागेषु नर्द्धविक्षिपेदतः ॥ ६ ॥

अभिष्टुतिविधिर्भक्त्वा शिष्टमोजे यादे स्थितम् ।

यदा वा परिवेषः स्यात्तयोरिति वदेद् बुधः ॥ ७ ॥

सर्व्वव्योमानगामी यः परिवेषः सशोणिमः ।

धनुर्गंगादसकटप्रतिमश्च न शोभनः ॥ ८ ॥

सेनाधिपस्य भयकृत् परिवेषो विमण्डलः ।

त्यादिभि शस्त्रकोपश्च युवराजनरेन्द्रहा ॥ ९ ॥

निरुद्धे सार्द्धमृक्षेण ग्रहे मण्डलरेखया ।

दिनत्रये न दृष्ट्वा विग्रहोवा य मासवः ॥ १० ॥

होरायाः जन्मराशे वर्षातिर्जन्मर्क्षमेववा ।

अन्तर्भवतिचक्रेचेत्तस्य राज्ञोशुभम्भवेत् ॥ ११ ॥

परिवेषगतो भीमः शस्त्राग्निभयदो भवेत् ।

बुध स्मृष्टीष्टकृन्मन्त्री लेखकानाञ्च दृष्टिदः ॥ १२ ॥

जीवः पुरोहितामात्यभूपालानां विवाधकः ।

शुक्रः प्रायायिनां राज्ञां पीडयेदन्नहानिकृत् ॥ १३ ॥

शनिः कुधान्यविध्वंसी जनयेद् दृष्टिमारुतौ ।

राहुर्नृपभयं व्याधिं केतुर्गर्भभयं दिशेत् ॥ १४ ॥

द्वयो निरुद्धयोर्युद्धं जानीयात् क्षुब्धयं त्रिषु ।

क्षयो लोकस्य निर्दिष्टो ग्रहेषु चतुरादिषु ॥ १५ ॥

विप्रादीनां क्षयं कूर्यात्क्रमात्प्रतिपदादिषु ।

श्रेणी नगरकोशानां पञ्चम्यादिषु नाशकृत् ॥ १६ ॥

अष्टम्यां युवराजस्य परस्त्रीषु च भूमिनां ।

द्वादश्यां नगरसोभस्त्रयोदश्यां चमूभयम् ॥ १७ ॥

परतो महिषीनाञ्च पञ्चदश्यां नृपाशुभम् ।

ऋक्षग्रहवशाञ्च ज्ञेयः कालवर्गो यलोत्तरः ॥ १८ ॥

इतिपरिवेषनिर्णयः ।

अर्केन्दुलाभं सम्पृक्तं पटभ्यस्तं चतुर्विधम् ।
 घण्डिद्वयं घटिधेनुं क्रमात् तेषु विनिक्षिपेत् ॥ १ ॥
 राज्यभानुतनुमाने भेक्त्वां शून्येषु हि क्रमात् ।
 जीमूतवातपरिधिशक्रचापोदयस्तदा ॥ २ ॥
 ऐन्द्र धनुर्जले दृष्टं विधत्ते दृष्टिनिग्रहम् ।
 भुवि सस्ययथं नाकौ शत्रूकोपंतरी रुजः ॥ ३ ॥
 अदृष्ट्यां दृष्टिकृद्दृष्ट्यां दृष्टितुल्यं पूर्वादिग्भवम् ।
 यदा पश्चिमदिग्भूतं दृष्टिकृत् शक्रकार्मुकम् ॥ ४ ॥
 प्रागादिषु चतुर्दिषु निशायां धनुराहितम् ।
 भूपसेनाधिपामात्यमन्त्रीणां भयदं क्रमात् ॥ ५ ॥
 धनुः स्वेतादिवर्णः स्याद्विजादीनां भयावहम् ।
 निशि स्वस्थितदिग्जातं निहन्याद्राजवल्लभान् ॥ ६ ॥
 इन्द्रचापममुद्भूतं शुभाशुभफलम्बुधः ।
 अर्काधिष्ठिततारायां वर्गे काले नचोद्दिशेत् ॥ ७ ॥
 इतिइन्द्रचापनिर्णयः ।

अर्कोदये निपतितो निर्घातो घातको भवेत् ।
 नृपानां धनिनाञ्चाथ योधानां वणिजामपि ॥ १ ॥
 गोजाविकमुपाहन्यात्तत्तदामहरावधिः ।
 द्वितीये शूद्रपौरांश्च विभान् राजोपजीविनः ॥ २ ॥
 तृतीये वैश्यजीमूतांश्चतुर्थांशे च तस्करान् ।
 निहन्यस्तमये नीचान् सस्यजातानि पञ्चमे ॥ ३ ॥
 षष्ठे पिशाचसङ्घातान् सप्तमे गजवाजिनः ।

अष्टमे यापिनो यानि यां दिशां तन्नि नद्रवान् ॥ ४ ॥
 देवान्येषु पानिनः तद्रक्तानुपपीडयेत् ।
 पानिनो राजमदने विधत्ते राष्ट्रगून्यनाम् ॥ ५ ॥
 निर्यानपानः फलति चन्द्रनक्षत्रजानिषु ।
 मामपटकेन वा मोचेदन्मरोत्रनये न वा ॥ ६ ॥
 इतिनिर्यातपातनिर्णयः ।

उल्कादिजादिवर्णग्री मद्वाग्रगुस्वर्णबाणभा ।
 तथैव रुसानिर्दिष्टा पानिता चोत्तगद्विषु ॥ १ ॥ -
 अनुपद्वाग्रगुस्वरे यस्याश्चिरं निष्ठति दण्डवत् ।
 धृतेव तन्तुभिः खेपा चोत्तमे मा च गगननुत् ॥ २ ॥
 लोकान्तस्यमापद्ये शिखिपञ्चस्वरुपिणी ।
 सर्पवत् सर्पिणि या च मा स्त्रीणामीहता भवेत् ॥ ३ ॥
 सप्तवन्मण्डलाकारा निहन्ति च पुरोहितम् ।
 सा धत्ते राष्ट्रगून्यत्वं या स्थिता पञ्चगुल्मवत् ॥ ४ ॥
 या घ्याल्लग्नकरमदकमदीवस्फुलिङ्गा ।
 खण्डा च निस्वनवती जगतः शुभा सा ॥
 उल्का यतो ऽभिभवति स्वपुरं बलं वा ।
 भूपस्य तस्य तत एव भयं वदन्ति ॥ ५ ॥
 उल्का फलति सप्ताहादपेमात्रणे वा पुनः ।
 चन्दाधिष्ठितनक्षत्रवर्गे वा दृष्टजन्तुषु ॥ ६ ॥
 इतिउल्कानिर्णयः ।

दिग्दाहः पूर्वदिग्जातः सत्रियानां भयावहः ।
 आग्नेय्यां शिल्पिवालघ्नो याम्यायामुग्रजातिनुत् ॥ १ ॥
 पश्चिमे कर्पकान् वायौ तुरङ्गैः सह तस्करान् ।
 पीडयेदुत्तरे विमानैशान्यां वणिजांकुलम् ॥ २ ॥
 दिग्दाहो वत्सराद्धेन मासानां सप्तकेन वा ।
 चन्द्राधिष्ठितनक्षत्रवर्गे फलति भूरिशः ॥ ३ ॥

इतिदिग्दाहनिर्णयः ।

प्रथमे ग्रहरे दृष्टं गन्धर्व्वनगरन्दिवि ।
 राजोपजीविभयदं द्वितीये ब्राह्मणाहितम् ॥ १ ॥
 तृतीये वैश्यवंशघ्नं तुरीये चोरनाशनम् ।
 अस्य पाकस्त्रिभिः मासेस्तत्तद्देशेषु निर्दिशेत् ॥ २ ॥

इतिगन्धर्व्वनिर्णयः ।

धरिष्याश्चलनं पापं सौम्यनक्षत्रवारजम् ।
 स्ववर्गे शुभदं भूयः परवर्गेषु दोषदम् ॥ १ ॥
 केचित्पापफलम्भूमश्चलनं सर्व्वदा जयुः ।
 पच्यते चलनं धाव्याः वत्सराद्वितयान्तरे ॥ २ ॥

इतिभूचलननिर्णयः ।

पञ्च दुर्भिक्षकतीरः पट् पार्थिवभयप्रदाः ।
 सप्त सर्व्वविनाशाय सरुदेकत्रगा ग्रहाः ॥ १ ॥
 यस्यां दिशि ग्रहाः सर्व्वे लीयन्ते तिग्मधामनि ।

व्याधिदुर्भिसशस्त्रार्थस्तस्यां दिशि जनो भवेत् ॥ २ ॥
 र बावम्नमिने यत्र देशे ग्रहपरम्परात् ।
 दृश्यन्ते तत्र शत्रूणां कर्तमेण नृपोऽन्यथा ॥ ३ ॥
 पद्मोत्पलयवादीनां चित्राणामेकैनालकम् ।
 सम्भवः फलपुष्पाणां यमलत्वञ्च भीतिदम् ॥ ४ ॥
 परयोनिषु गच्छन्तो मेषुनं देशनाशनम् ।
 अन्यत्र विषयोत्पत्तिर्नृणाञ्चाजातिमेषुनम् ॥ ५ ॥
 सर्वे दुर्भिसकर्तारः स्वजातिपिशिनासनाः ।
 सर्पमूषिकमाज्जारमयुरोमविवर्जिताः ॥ ६ ॥
 ग्रामारण्यचराः ये च ये दिवा योमिनीचराः ।
 ते ते व्यस्यिताः दृष्टा दयनो देशगून्यताम् ॥ ७ ॥
 दृष्टोरणचक्षुषु द्वारेषु च भयमदाः ।
 पक्षिणां सप्तिपातश्च मधुवल्मीकदर्शनम् ॥ ८ ॥
 एकग्रानेकदेवानां कुसुमफलदर्शनम् ।
 अतिदृष्टिश्च सस्यानां परचक्रागमं वदेत् ॥ ९ ॥
 तिलानां मर्दनात्तिलमैलत्वञ्च वा यदा ।
 अन्नस्य विरसत्वञ्च तदापि सुमहद्वयम् ॥ १० ॥
 मादृक्कालं विनान्यत्र समये सप्तवासरम् ।
 मवन्धेन महादृष्टिः प्रधानमरणं वदेत् ॥ ११ ॥
 यदि छाया न दृश्यन्ते विमलेषु चिह्नस्वति ।
 पल्लीपतो वा दृश्यन्ते भवेच्चास्मिन्नुपद्रवः ॥ १२ ॥
 कुक्कुटाः क्षणदारभ्ये हेमन्तादौ च कोकिलाः ।
 रुदन्तो देशनाशाय दृश्येनाश्च मतिचक्रगाः ॥ १३ ॥

शिशवश्च शस्त्रकाष्ठाश्च पाणयस्तु परस्परम् ।

महरच्छिन्दिभिन्दीति निगदन्तो भयप्रदाः ॥ १४ ॥

चित्रितश्चित्ररूपानां तदूभक्तानां भयप्रदाः ।

विकृतप्रसवस्तत्तद्वर्गशून्यत्वमावेहेत् ॥ १५ ॥

अग्नेर्भयङ्करो घोषो नागैरुज्ज्वलनं तथा ।

रसितं लोहभाण्डानां गमनञ्च भयप्रदम् ॥ १६ ॥

अप्राणिनां वचोवीतशरीराणाञ्च गर्जनम् ।

सलिले शोणरेखा च न चिराद् भयमादिशेत् ॥ १७ ॥

सस्यवृक्षजलानाञ्च दृष्टिभूतलभूभृताम् ।

उत्पातः प्रभुनाशाय सर्व्वश्चादभूतदर्शनम् ॥ १८ ॥

उन्मत्तानाञ्च या गाथाः शिशूनां भापितञ्च यत् ।

स्त्रियोयञ्चमभासन्ते तस्य नास्ति व्यतिक्रमः ॥ १९ ॥

पाशाण्डानां नास्तिकानाञ्च वादः

साध्वाचारमोज्झितः क्रोधशीलः ।

ईर्षालू र्वा विग्रहेच्छु रूपो वा

यस्मिन् देशे तस्य नाशो न दूरः ॥ २० ॥

सीमासीमन्तिते सर्व्वप्रदेशे स प्रजापतिः ।

नक्षत्रराशिंराश्यार्द्धस्तत्क्षणेन ग्रहान्वितः ॥ २१ ॥

द्वे रेखे दीर्घतो गर्भे तिर्यग्वाष्टी समालेखेत् ।

मध्ये प्रजापतिस्त्रय प्राग्दक्षिणेन तारकः ॥ २२ ॥

तिर्यग्मध्यममूत्रस्य तत्तद्वारं प्रतादिषु ।

तदधस्तारकापूर्वं मृतं सर्व्वत्र योजयेत् ॥ २३ ॥

त्रयोदश विनाडीभिराधिके घटिका द्वये ।

ताराश्चलन्त्यतिक्रान्ते न मध्यस्थः प्रजापतिः ॥ २४ ॥

प्रजापंतौ समुद्भूते नोत्पातः शस्यते सदा ।

शेषेषु तत्तत्रसत्रग्रहयोगैः शुभाशुभम् ॥ २५ ॥

सर्वत्रोत्पातजातेषु लोकपालान् सहग्रहान् ।

अध्यस्य तोपयेदाने गुणिनस्तु यथाधनम् ॥ २६ ॥

कोशातकी विषदकेतकमातुलुङ्ग

दूर्वा सहाहरिवधूजलजन्मविस्त्रैः ॥

गोरोचना जलसकृदकटुदुग्धयुक्त

स्नानोष मृण्णसालिलं दुरितापहारी ॥ २७ ॥

भूमिजं भूमिदानेन गोदानेनान्तरीक्षजम् ।

उत्पातं सर्वतो जातं हेमदानेन वाजयेत् ॥ २८ ॥

इत्युत्पातनिर्णयः ॥

—०*००—

इति सङ्गीर्णचरितं नामदशमोऽध्यायः ॥

—

इत्यनयमदर्शिनःस्थधिरस्य कृतौ दैवज्ञकामधन्वा

चरिति प्रकरणं नाम प्रथमम् ।

—००००—

षट्भोजराजादिभिरादिधीरैरादेशतन्त्रम् बहुधा वित्तेन ।

सारं समुद्भूतं ततःस्फुटार्थमविस्तृतं मम्यति सूत्रयामि ॥ १ ॥

राशयो द्वादशाजाया आश्विन्यादिनवाग्रयः ।

अवसानं कुलीराली मीनानामृतमन्थयः ॥ २ ॥

मिथुनं मगदावीणं पुगलं नरयोपिनोः ।

१ समुद्भूतौ । २ रादेशमंत्रमहृषा ।

तुला तुलावान् पुरुषः कुम्भःकुम्भधरो नरः ॥ ३ ॥

सस्यदीपकरा कन्या कन्यानावमधिष्ठिता ।

धनुर्धन्वी पुमानश्वजघनःपरिकीर्तितः ॥ ४ ॥

झपो मृगास्यो मकरो मीनो मत्स्ययुगम्भवेत् ।

क्षेपाःस्वनामसदृशाः सर्वे स्वस्थानगोचराः ॥ ५ ॥

ईषदक्षश्च धवलो हरितः पाटलद्युतिः ।

पाण्डुर्विचित्रवर्णश्च कृष्णःकनकसन्निभः ॥ ६ ॥

पिङ्गलःकर्बुरश्रीश्च वभ्रूश्च मलिनः क्रमात् ।

मेपादिमीनपद्व्यन्ताः रुचयःपरिकीर्तिताः ॥ ७ ॥

कूरः सौम्यः पुमान्तारी चरःस्थिरो द्विरूपवान् ।

द्वारं बाह्यश्च गर्भश्च क्रमान् मेपादयःस्मृताः ॥ ८ ॥

चत्वारो राशयोजाद्याः पञ्चमैर्नवमैस्तद् ।

मागादीनां दिशामीशाःक्रमेण परिकीर्तिताः ॥ ९ ॥

नृचतुष्पदकीटारूपाः मागादीशा बलोचराः ।

द्वुरात्रिसन्ध्यावलिनो नृचतुष्पदकीटकाः ॥ १० ॥

कुजशुक्रशुक्रार्कमौम्यशुक्रारमूयः ।

पैङ्गुमन्दमुराचार्याः मेपादिभवनेश्वराः ॥ ११ ॥

होरा राश्यर्द्धमोजे तु प्रथमा गश्मिमास्तितः ।

पश्चिमा हरिणाङ्गुल्य ममगशेर्विपर्ययात् ॥ १२ ॥

गश्मिनिभागो द्वेष्काणः प्रथमो भवनेशितुः ।

द्वितीयः पञ्चमेशस्य तृतीयो नवमेशितुः ॥ १३ ॥

अंशाःनवात्रहरिचापभृतामजाद्यः

नकादयो दृषपधूमकरांशकाःम्युः ।

तौल्यादयो मिथुनर्तालिघटांशकाश्च

कवर्यादयश्चरमष्टश्विकककटांशाः ॥ १४ ॥

चरस्थिरद्विरूपेषु भवनेषु यथाक्रमम् ।

आदियध्यान्तगा भागाः स्मृता वर्गोत्तमा बुधैः ॥ १५ ॥

राशिः द्वादशभागात्मा तत्रभागा यथाक्रमम् ।

तदादिगण्यधीशानां विषाश्चिद्भिर्विकल्पितः ॥ १६ ॥

राशिस्तु त्रिशदंशः कुजरावेजसुराचार्यशाशाङ्गिद्युक्राः

राशेरोजस्य चाणेन्द्रियभुजगमुनिप्राणभागाधिनाथा ।

द्युक्राशाचार्यसूर्यात्मजधराणिमुना युग्मराशेस्तु वायुः

सौणीभृदुल्लालजानिम्मरशरमरुतामंशकानामधीशाः ॥ १७ ॥

पृष्टोदया मिथुनमिह तुलाधराश्च

सीमन्निनी कलमष्टश्विकगणयश्च ।

मृद्धोदया मकरगोजधनुः कुलीराः

स्यान्मीनराशिरुभयोदयनामधेयः ॥ १८ ॥

तात्कालिकोदयोमूर्तिः कल्पश्च हृदयं भवेत् ।

द्वितीयन्तु धनं धान्य तृतीयं भ्रातृविक्रमौ ॥ १९ ॥

तुरियन्तु सुहृद्वैश्व पातालमुखबन्धवः ।

पञ्चमं पितृधीपुत्राः षष्ठं रुग्णैरवैरिणः ॥ २० ॥

सप्तमं युवतिरागो रन्ध्रं मोहोऽष्टमं मृतिः ।

नवमन्तु तपोभाग्यगुरुधर्मगुणोदयः ॥ २१ ॥

दशमं मानकर्मज्ञः लाभस्त्वेकादशं च यः ।

द्वादशश्च व्ययं मानं सर्वं स्वाख्यातमूचकम् ॥ २२ ॥

षष्ठं तृतीयदशममेकादशमथापि च ।

विद्यादुपवयस्थानमन्यत्रापचयाभिधा ॥ २३ ॥

सर्वस्वस्वामिभिर्युक्तं दृष्टं वा बलवद्भवेत् ।

मूर्तिर्विषयं गुरुभ्याश्च युक्तादृष्टा बलोत्तराः ॥ २४ ॥

मावहदिकग. गीम्या. गदाद्वयत गध्वनः ।

महद्वयमाध कृष्णः न मगस्यो द्वाद्वयमाधुनः ॥ २५ ॥

विरस्वान्त्यामिकुतः दैशुकः गध्वमिय ।

रक्तपापध विज्ञाताधनुरगोऽग्निगारवान् ॥ २६ ॥

माध्वनः परमोद्यन्तु मेधस्य दशमोशकः ।

हृत्पादाः दशमोपागः परमोमीषाद्विष्यते ॥ २७ ॥

गिरेविशानिरंशाः स्युः शिकोणमपरं गृह्य ।

द्युमन्दगिगी मध्यम्योम्यो विमानि वापरे ॥ २८ ॥

पुरुषाणाञ्च रात्र्यश्च विरस्वानपिपः स्मृतः ।

ताम्रवर्णः स्वयं वांनमस्यतापतदर्शनः ॥ २९ ॥

रक्षाधिकः श्रेष्ठमहत्स्वरी

ज्ञानी दशमोद्यन्तुः क्रियाधु ।

माधुः कृशः कोमलपाकः शुभासः

कम्पानिधिर्मिप्रजनमियध ॥ ३० ॥

चन्द्रस्य परमोद्यन्तु द्वितीयो हृत्पमेशकः ।

शिकोर्णं परमोनीनं तृतीयोऽधिकेशकः ॥ ३१ ॥

चन्द्रस्य हृद्दो मूर्धमुपो शेषास्तु मध्यमाः ।

स्वेतगुप्युवती येश्यः कापालिकमहेश्वरः ॥ ३२ ॥

नितं युवा काञ्चनवर्णदृष्टिः

पित्तात्मकोऽनेकमतिश्च हिंस्रः ।

दुर्दपणः पद्मदलाग्रवर्णो

मज्जाधिकोवा मनकश्च भीमः ॥ ३३ ॥

उच्चं मकरराशेः स्यादष्टविंशशकः परम् ।

तावदेवाशको नीचः परमः कर्कटे भवेत् ॥ ३४ ॥

मेघस्य द्वादशोभासिकोणमपरे गृहम् ।

सितासितौ समौ शत्रुः शशिनः सुहृदः परे ॥ ३५ ॥

कृशोऽनुहग्रपुंसाञ्च सत्रियानाञ्च नायकः ।

सामवेदप्रियः शाक्यः भिक्षूणां दर्शने स्थितः ॥ ३६ ॥

विस्पृणमूर्तिर्निपुणः क्रियासु

दूर्वाङ्कुरश्यामतनुरिशरालः ।

स्पृल्लच्छर्विस्मृष्टवचः सुहृत्तौ

हास्यप्रियचन्द्रसुतः सदैव ॥ ३७ ॥

चन्द्रपुत्रस्य कन्यायामुखं पञ्चदशोशकः ।

त्रिकोणमपरे नीचश्चरमे तावदंशकः ॥ ३८ ॥

शुक्राकौ सुहृदौ शत्रुश्चन्द्रः शेषास्तु मध्यमाः ।

एकदण्डीधरः सर्वः शण्डशूद्राधिपः स्मृतः ॥ ३९ ॥

स्पृल्लः केषात्मा कनकाभरणो मेदोधिको ह्रस्वतनुश्च धीमान्

पिङ्गलः पिङ्गलमूर्दजन्मा गुरुस्सुगणामितिसम्प्रदिष्टः ॥ ४० ॥

जीवस्य परमोद्यन्तु कर्कटे पञ्चमोशंकः ।

तावदेवांशको नीचो मकरे परिकीर्तितः ॥ ४१ ॥

हयाङ्गे पञ्चमोभागः त्रिकोणमपरे गृहम् ।

शत्रू सौम्यासितौ मध्यो रत्रिजः सुहृदः परे ॥ ४२ ॥

ऋग्वेदवत्सलः पुंसां विघाणाञ्च विभुः स्मृतः ।

नभोग्रहो यतो नान्तु समये भक्तिमान् गुरुः ॥ ४३ ॥

श्यामो विकृष्टपर्वा च कुटिला मितमूर्दजः ।

कफानिलात्मवान् शुक्रसारश्च भृगुनन्दनः ॥ ४४ ॥

सप्तविंशांशको मीने परमोद्यं भृगो भवेत् ।

कन्यायां परमो नीच तावदेवांशकः स्मृतः ॥ ४५ ॥

तुल्याया पञ्चमो भागस्त्रिकोणमपरं गृहम् ।

शाकीं विधे ममीभौमगुह्येपास्त्वरयः स्मृताः ॥ ४६ ॥

यजुर्वेदमियः स्त्रीणां विमाणाञ्च विनायकः ।

भार्गवः सलिलाधीशश्चरकानां मतमियः ॥ ४७ ॥

स्थूलद्विजन्मनस्त्रयोमयुतः परेषां

दोषैकमूचनपदुः कृशदीर्घगात्रः ।

आयुत्तारः कपिलदृढमरुतात्मकश्च

कृष्णः प्रभाकरगुतो मोहिमादिसक्तः ॥ ४८ ॥

तुलायामंशको विशः परमोऽंशनेर्भवत् ।

तावदेवांशको मेघे परमं नीचमिष्यते ॥ ४९ ॥

कुम्भेर्विशन्ति रंशाः स्युस्त्रिकोणमपरे गृहम् ।

शुक्रशौ सुहृदौ जीवो मध्यमोऽन्येतु शत्रवः ॥ ५० ॥

मारुतग्रह एषस्याव शङ्करोद्भवनायकः ।

सहायः शण्डजातीनां ह्रीकानां तुमतमियः ॥ ५१ ॥

सर्वेषामेव तत्काले स्थिताः मित्राणि सम्मताः ।

द्वितीयादित्रये वापि दशमादित्रयेऽपि च ॥ ५२ ॥

अधिमित्रमधिद्वेपि विश्वरूपविर्वाजितः ।

यथार्हमिति बोद्धव्यास्तत्कालेऽपि ग्रहाः क्रमात् ॥ ५३ ॥

रविः शुक्रः कुजोऽराहुर्यमश्चन्द्रो बुधो गुरुः ।

प्रागादीनां दिशामीशाः क्रमेण परिकीतिताः ॥ ५४ ॥

पापाः क्षीणेन्दुरादित्यः क्षमापुत्रश्चनेश्चरः ।

गुरुः शुक्रश्च पूर्णेन्दुः सौम्यः सौम्यास्तु योगतः ॥ ५५ ॥

संख्याद्वया पञ्चम्येन्द्राद्वया यथात्रयान् ।

भ्रातृभार्या भ्रातृभार्या गृहस्थे च मन्मथम् ॥ ५३ ॥

भानः शर्माभ्युत्थितः सान्ध्यो भौमः शनैश्चरः ।

निमं निन्दयन् एते निन्देन्नाहं नोत्तमम् ॥ ५७ ॥

ये सप्तगणपतयः शिवाय जित्स्वग विपत्योत्पन्नाः ।

नं वेदा दान्तो नाय होमादितिः वक्तव्यताः ॥ ५८ ॥

इन्द्रायणम्। मृत्युञ्जयम्। चण्डिकायाम् ।

द्राक्षणायणमाधान्यं चैता दद्यादित भवेत् ॥ २० ॥

एरोडांशुकोणमदनांलग्नःगुर्ध्रः॥

एषः पृष्टद्वयनगः स्थितान्तात्तुक्तः ।

श्रीसंयोगो नातिमिमात्रमे प्ररथ

पुनरिदमाः शिवनिश्चयप्रवृत्ताः भवन्ति ॥ १७ ॥

प्राचिन्द्रगो जीनृपाकुलादीनां याभ्याश्चर्यां विधायकभक्तानः ।

शब्दाद्भुक्तापुङ्गाश्चर्या च व्याप्ता चं दिग्बान्धनौ क्रमेण ३२

अहर्नि गुरुमिताकां शक्तिमन्तां निजायां

अथपञ्चकुलसंग. मयिदा वःद्रुपुतः ।

भुभगगननगः ग्गुःभृफपक्षे यम्प्राट्याः

पटुजमुपगताश्च एवमंशाः यथाह्वयः ॥ ६२ ॥

स्वर्वायाद्वे स्वमागेच स्वचक्रेच स्ववामरे ।

स्वहारायाध मध्याप ग्रहाःकालवलोत्तराः ॥ ६३ ॥

श्रुष्ट चष्टावल् तव स्थानादुक्तान्मम्भवम् ।

क्रमेण पादहानिः स्याद्वलम्ब्यनरूपेण ॥ ६४ ॥

ति सामान्यादशविधिनाम एकादशोऽध्यायः ॥

अतःपरं प्रवक्ष्यामि रहस्यं ज्योतिषागमे ।

आयुर्दायविधानं हि सारं मुनिमतान्तरे ॥ १ ॥

असन्निधौ जन्मपितुश्शशङ्के सितशयोर्मध्यगतेऽथ केन्द्रे ।

होरामपश्यत्युदये शनौ वा लग्नात्कुजे वा यदि सप्तमस्ये ॥ २ ॥

सार्कःशशी भवति पापयुतोऽथवापि ।

जीवो न लग्नमापि पश्यति नापि चन्द्रम् ।

सार्कं शशङ्कमपि पश्यति नैव जीवो

जातःपरं भवति जारमुतः तदानीम् ॥ ३ ॥

शुरुक्षेत्रगते चन्द्रे तद्युक्ते चान्पराशिगे ।

तद्वेष्काणे तदंशे वा नांपरैर्जात इष्यते ॥ ४ ॥

लग्ने यो द्वादशांशःस्यात्तद्दिग्द्वारं गृहम्भवेत् ।

तदीशदिङ्मुखं चापि मणित्थाचार्यसम्मतम् ॥ ५ ॥

बिलमराशिसिद्धा वा ककुप्केन्द्रस्थितस्य वा ।

बलिनो वा भवेदासां द्वारे जननसदमनः ॥ ६ ॥

लग्नात् पष्ठाष्टमो वापि चन्द्रपापनिरीक्षितः ।

अर्द्धगास्त्रतिकाः शुद्धे मृत्युमद्धा प्रयच्छति ॥ ७ ॥

स एव शुभदृष्टश्चे दष्टाब्दे मृत्युदो मतः ।

दृष्टःसद्भिरसद्भिश्च तदर्द्धाब्दे करोति तत् ॥ ८ ॥

पष्ठाष्टमगतश्चन्द्रो न सर्वैर्वा निरीक्ष्यते ।

सौम्ययुक्तोऽथवा सौम्य सेवगोवान् मृत्युकृत् ॥ ९ ॥

पक्षे सिते भवति जन्म यदि सपायां

कृष्णेऽथवाऽहनि शुभाशुभवीक्षितोऽपि ।

तच्चन्द्रमा रिपुविनाशगतोऽपि यत्रा

दापत्सु रसति पितैव शिशुं निहन्ति ॥ १० ॥

सौम्याश्च पष्टाष्टमगा बलाढ्यैः

पापैस्सुदृष्टाः सदवीक्षिताश्च ।

मासेन मृत्युं जनयन्ति होरा

धिपाश्च पापापजितास्तथास्ते ॥ ११ ॥

अष्टमे शशिनः कूरसहितं मरणावहम् ।

लग्ने पापयुते चन्द्रः पञ्चमस्यश्च दोषदः ॥ १२ ॥

द्वादशस्थानगश्चन्द्रः सूर्यः सूर्यस्युतः क्रमात् ।

मातुः पितुश्च सूनोश्च व्याधिं वहति भूरिशः ॥ १३ ॥

भाग्यपृथ्याप्यचिन्ताणां पादेषु च यथाक्रमम् ।

पितुर्मातुश्चतद्भ्रातुर्बालस्य च मृतिर्भवेत् ॥ १४ ॥

पापग्रहयुतश्चन्द्रो भ्रजेत्तारात् शुभेतरम् ।

मातुर्मरणमाचष्टे पितुश्च दिनकृताया ॥ १५ ॥

गर्भं निहन्ति शीतांशुर्मध्यगो वैक्रमन्दयोः ।

सपापदृष्टो होरास्थस्तादृशो जननीमपि ॥ १६ ॥

सन्ध्यायां चन्द्रहोरायां क्रूरराश्यन्तसविनः ।

मृत्युदाश्चन्द्रपापाश्च प्रत्येकं केन्द्रसेविनः ॥ १७ ॥

वक्रस्य पूर्वार्धगताश्चपापाः शुभाश्च पार्श्वार्धनिसेविनश्चेत् ।

लग्ने कुलीरेऽपि च हृत्चिके वा जातस्य मृत्युर्न चिरेण दृष्टः ॥ १८ ॥

क्षीणे शशाङ्के लग्नस्थे पापाश्च केन्द्रसेविनः ।

अष्टमे वामेवयुक्ते तदाजातो न जीवीत ॥ १९ ॥

क्रूरग्रहयुतश्चन्द्रो व्ययोदयकलत्रगः ।

नष्टमद्रीक्षणः केन्द्रेः शुभवर्जश्च मृत्युदः ॥ २० ॥

चतुराशिनोवेन्दुः सप्तमस्थोऽपि वामवेत् ।

हृत्तयोर्मध्यमातश्चेत् तदापि मरणमदः ॥ २१ ॥

कूरेषु सप्तमस्थेषु चन्द्रो लग्नगतो यदि ।

तदापि मरणं प्राप्तं वादरायणसम्मतम् ॥ २२ ॥

चन्द्रे व्ययगते क्षीणे पापैर्लुग्नाष्टमाश्रयैः ।

कण्टकैः शुभवर्जैश्च जातस्य मरणं भवेत् ॥ २३ ॥

शशिनि शनिसमेते लग्नगे सोपरागे

क्षितिमुतवति रन्ध्रे नाशमाहुश्च मातुः ।

स्थितवति सबुधे वा सार्कजे वा तथार्के

भवति मरणमुक्तं पूर्ववच्छत्रुजातम् ॥ २४ ॥

लग्नाष्टनवमान्तस्थे सोमार्कशनैश्चरैः ।

अदृष्टैर्गुरुणा शक्तिमता मृत्युमिहादिशेत् ॥ २५ ॥

क्षीणेन्दुर्लग्नपुत्रन्त्य कामधर्मसमाश्रयः ।

नाशकृद्बलिभिर्जीवासितज्ञैरयुतेक्षितः ॥ २६ ॥

यस्मिंसंस्थो जननसमये शक्तिमान्योगकर्ता

तत्र प्राप्ते शिशिरकिरणे पापदृष्टे समन्तात् ।

मृत्युर्वाच्यश्शीशानि बलिनि स्वर्गगे वापि धीरैः ।

धन्धुच्छेदादिभिरपहतः स्यादरिष्टोपघाते ॥ २७ ॥

विवर्द्धमानः शशभृवसमस्तग्रैहः मुदृष्टो विनिहन्त्यरिष्टम् ।

चन्द्रात्तु षष्ठाष्टमसप्तमस्याः सौम्याश्च रक्षन्ति शिशून् विपापाः २८

होरागतो जन्मपतिः संमस्तैर्निरीक्षितः पापबलं क्षिणोति ।

चन्द्रः शुभस्वोद्यगतश्च मित्रवर्गस्थितो वा न करोत्यरिष्टम् २९

होरागतो गुरुर्दंशुरुदात्तशक्ति

रेकोपि हन्ति दुरितं शुभदृष्टमूर्तिः ।

राहुस्तथैव कायितस्त्रिपटायसंस्थः

सौम्येक्षितोऽपि शुभसेचरसद्वतोऽपि ॥ ३० ॥

अजे कुलोरे वृषभेऽथवापि लग्नत्वमाप्ते यदि राहवास्ते ।
 शूयाचदा मद्गलमेव यद्वा भवन्ति योगा बहवः शुभाश्च ११
 आयुस्तेलमिव भोक्तं शरीरं वीक्षका यथा ।

चेतः प्रदीपवत्तत्र मत्स्युपायास्तु वायुवत् ॥ १२ ॥

अभावमेवारिष्टानामवसीय बुधः पुरः ।

पश्चादायुर्विधानेषु यथा देशं प्रवर्धताम् ॥ १३ ॥

निर्गच्छतो योनिमुखान्मूर्दालग्नमिति स्मृतम् ।

ततः प्रभृति निर्देश्याः क्रमशोऽन्येऽपि राशयः ॥ १४ ॥

शीर्षोदयस्यपुंसस्तु नियमोऽयं प्रकल्पितः ।

पादोदयस्य तास्यादे विलोमेन प्रकल्पयेत् ॥ १५ ॥

मूर्दा ललाटास्यतटीकपोली

कण्ठोऽयं घसो हृदयञ्च कुसी ।

कक्षयूरुजानूनि तथैव जङ्घ्ये

पादौ च लग्नानि भवन्ति भानि ॥ १६ ॥

ग्रहाणां सदसद्भावेस्तत्तदाश्रितमस्तकम् ।

पृष्ठञ्च परिहीनञ्च विनिश्चितं वदेद्बुधः ॥ १७ ॥

भानुः पिता शशी माता शुक्रः पत्नी सुतादिकम् ।

गुरुर्विमबरुपादिर्बुधो बुद्धिश्च वैरिणः ॥ १८ ॥

कुजस्तु सोदरोत्साही शनिर्गो किङ्करादिकम् ।

कुमारो लग्नमेव स्या दिसेवग्रहसङ्ग्रहः ॥ १९ ॥

नीचाद्भृष्टं खगं स्वोच्चमारोहन्तं विनिर्दिशेत् ।

उच्चाद्भृष्टं पुनर्नीचमवरोहन्तं मादिशेत् ॥ ४० ॥

भानुः परमनीचस्थो द्वाचत्वारिशदंशुमान् ।

ततो यथा बलञ्चान्ये विरूपाः नांशवः क्रमात् ॥ ४१ ॥

दालिता नीचपादास्ते परमोक्षेषु वत्सरः ।

उद्यस्यस्य रवेर्दायः सरदामेकविंशतिः ॥ ४२ ॥

एकेकोनात् त्वतः शेषग्रहाणां दाय उच्यते ॥ ४३ ॥

उद्यतो नीचतो वापि शोध्यं वाक्षेप्पमेव वा ।

निश्चितं तत्र राश्यंशात् सवर्णान् लग्नवर्द्धितान् ॥ ४३ ॥

नवेन भाजयित्वाथ ताराद्यं तद्ग्रहस्फुटे ।

योजयेच्छोधयेद्दासौ कर्मभूमिस्फुटो भवेत् ॥ ४४ ॥

आरोहतः स्फुटं कृत्वा विलिप्तां नीचराशिभिः ।

समं गुण्यतपः प्राप्तममुरेर्दिवसादिकम् ॥ ४५ ॥

उच्चभूटे तथा लब्धमुच्चदायाद्विशोधयेत् ।

लग्ने परमदायन्तु नववर्षाणि निर्दिशेत् ॥ ४६ ॥

लग्नस्फुटं विलिप्तासु ज्ञानपादाहृतं वृथा ।

ज्ञात्वा वंशपराश्यर्द्धं पृथक् कृत्वा दिवाहृतम् ॥ ४७ ॥

ततस्तन्नीचपाठेन लब्धा वर्षादयः स्मृताः ।

समभे वर्धते पूर्व पञ्चार्द्धे पश्चिद्विधे ॥ ४८ ॥

ओजे विपर्ययात् साध्यं होरादायो भवेदयम् ।

अयमेव विनिर्दिष्टो ऽरिष्टदोषाय मूरिभिः ॥ ४९ ॥

अनुलोमायुषं पिण्डमेवमानीय बुद्धिमान् ।

यथोक्तविपरीतेन प्रतिलोमायुरानयेत् ॥ ५० ॥

तत्कालिकविभागेन क्रमात्नीचोच्चवेश्मनोः ।

अभुक्तेन च भुक्तेन प्रतिलोमायुराहृतम् ॥ ५१ ॥

अनुलोमायुरानेयं निसर्गवलिनां क्रमात् ।

प्रतिलोमायुरानेयं तत्कालवलिभिर्ग्रहैः ॥ ५२ ॥

अनुलोमायुर्विज्ञेयं मित्रादित्वान्निसर्गतः ।

तत्कालिकविधानेन प्रतिलोमायुषि^१ ध्रुवम् ॥ ५३ ॥
 निजक्षेत्रस्थिताः स्वर्ग्यमित्रोदासीनविद्विषाम् ।
 अंशकेषु स्थितास्त्वेक द्वित्रिपादांशैर्युताः ॥ ५४ ॥
 मित्रक्षेत्रस्थिताः स्वर्ग्यमित्रोदासीनविद्विषाम् ।
 अंशकेषु स्थिताः द्वित्रिचतुःपञ्चाशकैर्युताः ॥ ५५ ॥
 शत्रुक्षेत्रस्थिताः मित्रक्षेत्रोक्तस्य विपर्ययात् ।
 लब्धं सजन्तुदासीनक्षेत्रेनैवं विधिर्भवेत् ॥ ५६ ॥
 हानावस्तामितास्वार्द्धं सहस्थामदनांशकम् ।
 सजन्ति शशिना योगे न किञ्चिदपि खेचराः ॥ ५७ ॥
 पुष्पवन्तौ विनेकत्र स्थिताःशेषा यथाक्रमम् ।
 हित्वा द्वितीयां बलिनां सङ्ख्यांशोनास्वदायतः ॥ ५८ ॥
 सौम्यक्रान्तार्द्धहोरायाः दायस्तु द्विगुणोभवेत् ।
 क्रूरक्रान्तार्द्धहोरायाः दायस्तु दलितो भवेत् ॥ ५९ ॥
 क्षेप्यन्मक्षिप्य सर्व्वत्र दायो शोध्यं विशोधयेत् ।
 मुक्ताभुक्तवशादेव मायुः पिण्डद्वयं भवेत् ॥ ६० ॥
 उभयोरायुषोः शिष्टमन्तरालंकलीकृतम् ।
 जनकेन तनो हत्वा सम्प्राप्तं दिवसादिकम् ॥ ६१ ॥
 प्रतिलोमायुर्गुणं यदि तस्माद्विशोधयेत् ।
 जनं यदि भवेदेतत् तत्रैव ॥ नियोजयेत् ॥ ६२ ॥
 एवं पुनः पुनः कुर्यादनुलोमायुषा सह ।
 जनकप्राप्तलाभस्तु यावेदेत्य विशेषनाम् ॥ ६३ ॥
 प्रतिलोमायुषःपिण्डस्तदाष्टद्विंशति स्मृतः ।
 अनुलोमायुषि प्राप्तैः क्रियेयं न विधीयते ॥ ६४ ॥

ऊनायुः पिण्डसङ्ख्यानां यदि छिद्रदशायुतम् ।
तदैव मरणं^१ व्युच्चदशा चेज्जीवति ध्रुवम् ॥ ६५ ॥
इत्यायुर्दायादेशोनाम द्वादशोऽध्यायः ।

त्रयोदशोऽध्यायः ।

अतःपरं दशाभेदः समासेन विभाव्यते ।
उभयोरायुषोः कल्या दशाचानुदशा बुधैः ॥ १ ॥
क्षेयं शोध्यं विशुद्धो यो दायो यस्य स्फुटीकृतः ।
सा दशा तस्य विज्ञेया तदुक्तफलशालिनी ॥ २ ॥
पूर्वं होरा दशाज्ञेया ततो^२ वार्कस्थितिः क्रमात् ।
दशाविकल्पिते तत्र बहुष्वपि बलीयशः ॥ ३ ॥
बहूनां बलसाम्ये तु प्रथमा बहुदायिनः ।
तेपाञ्च साम्ये प्रथमं विश्लिष्टस्य दिवाकरात् ॥ ४ ॥
गलाग्रमेद्वेदेषु पापपातोपमृत्युदः ।
सौम्यपातस्तु पीडाकृदन्यत्र निगडादिकम् ॥ ५ ॥
स्वाष्टमानं ग्रहाणान्तु होरादायो विभज्यते ।
परेषां दायभागान्तु होरा न भजति स्वयम् ॥ ६ ॥
भक्त्वा तत्तदशकालमायुः पिण्डेन तत्पलम् ।
तत्तद्वायेषु गुणयेत् सा तदन्तर्दशा भवेत् ॥ ७ ॥
क्रूरदशायां क्रूरः प्रविश्य चान्तर्दशा यदा कुरुते ।
पुंसः स्यात् सन्देहस्तदारियोगे^३ सदैव महान् ॥ ८ ॥
यो लग्नाधिपतेः शत्रुः लग्नस्यान्तर्दशां गतः ।

करोत्यकस्मान्मरणं सत्याचार्यमतं यथा ॥ ९ ॥

होरेशाधिष्ठितदशामष्टमेशो उपागते ।

ज्ञेयम् तनूजसन्देहो देहिनां पति र्मण्डलम् ॥ १० ॥

प्रवेशे बलवान् खटः शुभैर्वा सन्निरीक्षतः ।

सौम्यादिमित्रवर्गस्थो मृत्युकृन्न भवेत् तदा ॥ ११ ॥

अन्तर्दशाधिनाथश्चेद्विबलो बलिना युतः ।

उभौ वा बलहीनौ वा भग्नश्छिद्रदशा भवेत् ॥ १२ ॥

विजयी युधि यद्येको ग्रहयोश्च शुभो यदि ।

संज्ञा न भवेत् कष्टास्वांशांशादिजुषोऽपि च ॥ १३ ॥

भानोर्दशा सुविजयी बहुमानप्राप्तः

विद्वाननेकसमयस्थजनानुयायी ।

किन्तु ज्वरादिपरिपीडितमूर्च्छरूपो

वृद्धाङ्गनारतिरपास्तनिजप्रदेशः ॥ १४ ॥

अन्तर्दशां दिनकरस्य शशी मपन्नः

कुर्यात् कलत्रविभवं विपुलं यशश्च ।

विन्मित्रतारुधिरवातकफप्रकोपं

प्रस्थानत्वेदमनुरूपघनादि लामम् ॥ १५ ॥

प्रभाकृतोऽन्तर्जुशिभार्गवेतु

रुणःशिरःकुक्षिषु खिन्नबुद्धिः ।

पराजितः स्यात् कलहे निजार्थ

हीनश्च किञ्चिद्वनिताव मित्रम् ॥ १६ ॥

जीवे सहस्रकिरणस्य दशामुपेते

राहःप्रशान्तिरूपभुक्तिरनेकधा च ।

ऊर्ज्वोर्ज्यया च सचिर्वर्यं मित्रता च

स्थानान्तराणि च धनानि भवन्ति विद्या ॥ १७ ॥

सौम्यो दशामुपगतः सत्तु निम्नभास्तः

सौम्यं बुधेन च जनेन ममागमश्च ।

आर्तिश्च धनुभिर्गौरजनाभिगङ्गं

पापोद्भवश्च विमर्षं विदधानि पुंगव ॥ १८ ॥

भौमे सरोजदयितस्य दशामुपगत

रक्तं बह्वं सराते याल्लनृपैश्च मयि ।

हेमादिलम्बिपराहेतेर्बुधभिश्च वैरं

तास्मिन् जयश्च धनुषा शिरसि ध्यया च ॥ १९ ॥

मन्दोदशा पितुरनाप्य करोमि मय

स्नापं रुतस्त्रिगजनाभि च तय जय ।

अर्पस्य हानिमयमुत्पुमगौरगर्गै

रपौर्गौर्द्विगणमगारिमनिराभिमेव ॥ २० ॥

इति रविदशा ।

धनुष्य दशामुपगत्य रिशोरमुत्त

योपित्तनेन गौरमभेमेकपा च ।

मन्तौजशानि रिशोरानि तत्राभ्ययोगः

मन्मोगमाशुपगतं कुरुते शगेन ॥ २१ ॥

मूर्ध्वधनुषागौरगणस्य दशामुपगत

मैत्री नृपेन कुरुते यधुगणदायक ।

गौरगणमदुपगतस्य धनुषगिद्धि

कुरुतेगौरगिद्धिदशमपदेदशा च ॥ २२ ॥

मूर्ध्वः दशामुपगतं कुरुते गौरगै

भङ्गे विष्टब्धवनिताभिरकीर्त्तिराशिम् ।
 यात्रोद्भवं व्यसनमूर्जितकुक्षिरोमं
 शोकोदयश्च विरहं स्वजनैः सणेन ॥ ३ ॥
 मालेयरश्मिसमये सुगुणितोऽयं
 स्वस्त्रीसहायतनयोद्भवभीतिजातम् ।
 स्यानापयानमवबुद्धिमनर्थजालं
 मेणास्यपव्यसनमप्यपनेतुमिष्टे ॥ ४ ॥
 सौम्यः करोति जनकस्य दशाम् हर्षं
 द्रव्योद्भवश्च वपुषो गुरु गौरवश्च ।
 विद्भिर्विवादमपकृद्विजयीच तत्र
 घन्धुस्यश्च विषये च विषादजालम् ॥ ५ ॥
 भौमः करोति शशलाञ्छनकालयोगी
 भोगोन्नतिञ्च कलहेन च तत्र हानिम् ।
 रक्तश्रुतिञ्च सुतसम्मतवस्तुनाशं
 खेदश्च दासशिथुनीचजनोपनीतम् ॥ ६ ॥
 मन्दो निशाकरदशोपगतः करोति
 दैन्यश्च भिक्षुजनसङ्गमनङ्गनार्त्तितम् ।
 जालमैश्च मैत्रिमपपापरताश्च बुद्धिं
 किञ्चिद्वसुद्भवमथा स्थिरताश्च तस्य ॥ ७ ॥

इति चन्द्र दशा ।

शुक्रः स्वकालमुपगम्य महोदयञ्च
 सन्मित्रलाभमरिनाशमीभिष्टोदिम् ।
 मर्यानिर्मथुकथनाभरणादिलाभं

धर्मोदयश्च मधुरादिविशेषमुक्तिम् ॥ १ ॥

शोकोद्देशामुपगतनरणीर्विपत्ति

पिद्माग्नेकेन तनुपितमत्रय रोगम् ।

द्रव्यस्य हानिमयमित्रजनेन भेद

महर्णाः रुजश्च नृपाविमभयश्च धत्ते ॥ २ ॥

चन्द्रस्तु भार्गवदशामुपगम्य धत्ते

यस्तुल्यं वपुषि कुष्टमनेकधा च ।

वैश्याविरोधमयनिर्गमनश्च देशात्

मासादिकश्च रिपुभिः कफवातरोगम् ॥ ३ ॥

जीवः सितस्थ समयं प्रतिपद्य सद्योऽ-

वधं प्रमाष्टे गुरु गौरवमातनोति ।

नानामयेन परिपीडनमङ्गनाभि

र्वैरं ततो व्यसनमाशुपरं विधत्ते ॥ ४ ॥

चन्द्रोभृगोरुपगतः समयं प्रसिद्धं

धीमत्प्रसादमुपभोगमनेकधा च ।

क्षीवैश्च मैत्र्यमघमर्पणमंशलाभं

देहव्रणानि बहुलानि च सन्निधत्ते ॥ ५ ॥

कालं कुजो भृगुसुतस्य गतो विधत्ते

पुत्रोद्भवं शिशुजनेन सदा हि सन्धिम् ।

चापाल्यमिष्टविरहश्च विदेशयात्रां

तत्र स्थितिञ्च बहुधामयपीडनञ्च ॥ ६ ॥

मन्दः सितेन सहितो बहुदासलाभं

सस्योद्भवञ्च नवलोहमयञ्च भाण्डम् ।

कुट्यान्मुहुःसपणकैश्च समागमञ्च

द्वेषं बुधेन च जनेन चतुष्पदाप्तिम् ॥ ७ ॥

इति शुक्रदशा ।

जीवःस्वदायमुपगम्य नृपमसादे
 स्थानान्तरश्च बहुविचसमागमश्च ।
 यानादिलाभमाहितस्य जनस्य हानिं
 रोगस्यश्च कफरोगसमुद्रवश्च ॥ १ ॥
 जैषो दशामुपगतो दिनकृत्करोति
 रोगस्यैरिषुभयश्च महाप्रतापम् ।
 मानं परिभ्रमणमुज्ज्वलमिध्रयोगं
 द्रव्यश्च भूतमुदितं सयमायु तस्य ॥ २ ॥
 इन्दुः संमत्य गुरुणा गुरु गौरवश्च
 गौराङ्गनाजनसमागमामिष्टलाभम् ।
 क्षेत्रस्य हानिमलसप्रकृतिश्च किञ्चित्
 सञ्चारणश्च बहुशः कुरुते मुदश्च ॥ ३ ॥
 शुक्रः सुरस्य समयं प्रतिपद्य धत्ते
 पित्तज्वरं जठररोगमनेकधा च ।
 भूतेर्भयं विभवहानिमनर्थबुद्धिं
 बुद्धिसयश्च सह बन्धुजनेन वैरम् ॥ ४ ॥
 कुर्वाद्बुधः सुरगुरोः समयं प्रपन्नः
 क्लेशश्च पाशयमनञ्च महामयञ्च ।
 स्थानच्युतिञ्च परिलुप्ति महीप्सितानां
 शस्त्रघ्नणञ्च मरणव्यमनावसानम् ॥ ५ ॥
 भौमः सुरेन्द्रगुरुणा सहिनो हितानि
 सम्पत्तिमुत्तमगुणञ्च मुदं करोति ।

सत्यप्रनामगुणं सुतरानलक्ष्मी
 मशीनमूर्तिरिभरञ्च शिरोरुनञ्च ॥ ६ ॥
 गौरिर्गुणं ममुपगम्य करोति सौमं
 योगं तपसिमानुभैरुक्तोद्देशः ।
 पाणिम्यमुद्विषये रिषयापकीर्तिं
 मूर्तिमणञ्च सदसा मशमञ्च तस्य ॥ ७ ॥
 इति जीपदशा ।

सौम्यः स्वकालमुपगम्य सुधोपसेवा
 मर्थस्य लाभमुपदर्श्य च तस्य हानिम् ।
 सौख्यं स्वबन्धुकलहभरणे जयश्च
 मन्त्रीपथाध्ययनलाभविधिश्च यत्ते ॥ १ ॥
 भानुः शशाङ्कतनयस्य दशां मपन्नः
 'स्वास्थ्यं धियं मशमयोगरतिश्च भूयः ।
 पात्रां महापनकरीश्च कलत्रलाभं
 किञ्चित् करोति जठरामयपीडनश्च ॥ २ ॥
 चन्द्रः स्वपुत्रसमये समयच्युतिश्च
 सौम्यपातपतनेन भयञ्च भूयः ।
 अंशैकहानिमनुजीविजनोपघातं
 'पत्नीविनाशविपदञ्च मुहुः करोति ॥ ३ ॥
 सौम्येनसङ्गममुपेत्य सितः करोति
 देवद्विजन्मयतिपूजनलोलचिह्नम् ।
 स्त्रीभ्यां स्वलाभमधिकं नयनामयञ्च
 पुत्रेण केनाचिदनर्थविधिञ्च भूयः ॥ ४ ॥

जीवो बुधेन सह सद्गतिमेत्य सप्त—
 हार्नि विभूतिविपदञ्च तद्व्युत्पत्तिञ्च ।
 भार्याविपादमनिशं निशि सुप्तिहार्नि
 नानाभयञ्च कुरुने कुरुने रतिञ्च ॥ ५ ॥
 भौमो बुधस्य समये विदधाति पुंमः
 शूरैः समागममूर्तैः मुलभोपचारम् ।
 सञ्चारणञ्च बहुशोभयमायुदेभ्यो
 मौखञ्च सौख्यविलयञ्च मुहुः करोति ॥ ६ ॥
 पट्टबुधेन माहितः कुरुने नरस्य
 क्षत्राग्निभीतिमघदामजनोपचातम् ।
 आर्त्तिं क्षुधाञ्च वपुषःशनधामयञ्च
 साक्षिन्तिनार्थविलयञ्च महोदरञ्च ॥ ७ ॥

इति बुधदशा ।

भौमः स्वकीयसमये ज्वरशस्त्रवद्भि-
 दाद्वयणानि निपुणेन जनेन धैरम् ।
 स्वस्थानभङ्गमरणव्यसनं विधत्ते
 पितृञ्च रक्तमपि कोपयति भ्रमण ॥ १ ॥
 सूर्यः कुजेन सह मङ्गममाप्य कुट्या
 द्राप्याञ्च पुत्रविभवञ्च महोदयञ्च ।
 तेजः मनापमवनोऽशममागमञ्च
 मन्दाग्निताञ्च मरता जानिनञ्च रोगम् ॥ २ ॥
 सङ्कलमेव शतभृद्दरणीमुनेन
 शालाङ्गनाजनममागममर्धनाभम् ।
 पुषोद्भरञ्च विभवं यशसः मृष्टि

• सिद्धिश्च साधुममयेषु महारतिश्च ॥ ३ ॥
 अद्भारकेन सहितो भृगुनन्दनोऽसौ
 माध्यस्थ्यमाचहति चेतासि सुस्थितिश्च ।
 पीडालवश्च निजबन्धुजनेषु रोषं
 शान्तिश्च शान्तमनुजेन समागमश्च ॥ ४ ॥
 यक्रस्य कालमुपगम्य गुरुः करोति
 सम्पत्तिमिष्टमनुजेषु महोदयश्च ।
 सामन्तभूपसाचिवैः सह मित्रताञ्च
 दानादिधर्मनियताश्च मतिं करोति ॥ ५ ॥
 भासो दशां शशिसुतः खलु लोहितस्य
 व्यालेभवन्मृगशङ्करजं भयश्च ।
 विद्राद्विरोधमुदरामयपीडनश्च
 वित्तक्षयश्च विदधाति चिराय पुंसः ॥ ६ ॥
 भौमस्य कालमुपगम्य शनैश्चरोऽसौ
 योगं तपस्विमनुजैः कुरुते क्षणेन ।
 घृतादिदेवनविधिश्च मुहुर्मुदश्च
 सौन्दर्यहानिमपि पादगतश्च रोगम् ॥ ७ ॥

इति कुजदशा ॥

मन्दो निजं समयमेव करोति सद्यः
 पीडां द्विजन्मनृपमित्रसमुद्भवाश्च ।
 व्याधिं सुतार्थविलयञ्च पदावभङ्गं
 निःशंसयं प्रकृतिदासजनारिभीतिम् ॥ १ ॥
 भानुः शनैश्चरदशां प्रतिपद्य घत्ते
 चोराद्रयं व्यसनमिष्टजनस्य शोकम् ।

अर्थापहारमनयादपमृत्युमुग्रं
 स्त्रीभिर्विरोधमपयानमय स्वदेशात् ॥ २ ॥
 चन्द्रःमपद्य रविपुत्रदशां करोति
 कुष्टामयं मरणपीतिममद्यशांकम् ।
 दैन्यं भुजङ्गभयमुग्रमनर्थजालं
 शास्त्रार्थविप्लवमनीतिपथावगाहम् ॥ ३ ॥
 युक्तो दिवाकरस्तुतस्य दशां मपन्नः
 सत्रीतिलाभमभयञ्च चतुष्पदाप्तिम् ।
 दासौपहं हणमनेकजनोपचार
 माचारहानिमपि तत्र करोति किञ्चित् ॥ ४ ॥
 जीवः समेत्य समयं खररश्मिसूनो
 श्विन्ताकुलश्च हृदयं सदयामवस्थम् ।
 स्वस्थानमाग्निलयश्च लयश्च किञ्चित्
 संचिन्तितस्य च विशेषमसी विधत्ते ॥ ५ ॥
 मन्दस्य कालमुपगम्य शशाङ्कपुत्रः
 शास्त्रोदयश्च बहुधान्यविशेषलाभम्
 निस्रोत्सवञ्च विविधप्रमदोपयोग
 योगञ्च वन्यमनुजैः सहसा विधत्ते ॥ ६ ॥
 ह्यामूनुरर्कतनस्य दशासु धते
 मत्तप्रमत्तहृदयं दयिताभिशपम् ।
 कोपं निरर्थकमनर्थकरीञ्च वार्चं
 शुद्धिं विपात्तिमष्टगुह्यरोगजातम् ॥ ७ ॥

इति शानिदशा ॥

अनुलोमदशाभेदमेवं विद्याद्विचक्षणः ।
 प्रतिलोमदशाभेदः संक्षेपात्कीर्त्तयते ऽधुना ॥ १ ॥
 दिवाजातस्य विज्ञेया भास्वतः प्रथमा दशा ।
 निशाजस्य दशां चेन्दोरन्ते लग्नदशा भवेत् ॥ २ ॥
 ततः परं दशाभेदं तत् कालवल्लिनां क्रमात् ।
 उभयत्रापि च होरायां फलं तत्पतिसन्निभम् ॥ ३ ॥
 दशाग्रहाणां तत्कालमिन्द्रोदासीनविधिषाम् ।
 श्रेष्ठा मध्याश्च कष्टाश्च क्रमेण परिकीर्त्तिताः ॥ ४ ॥
 स्वक्षेत्रोच्चांशभाजाश्च मित्रराशिजुषामपि ।
 स्वोच्चाभिलाषिणाञ्चापि दशाः श्रेष्ठा नचापरः ॥ ५ ॥
 अनुलोमदशांतुल्यमितरं सर्वमिष्यते ।
 आयुर्दायविधानेषु साधनं मानमाचरेत् ॥ ६ ॥
 दशारम्भे शशी श्रेष्ठः सुहृद्गर्गतोऽपि वा ।
 निजवर्गगतोवापि स्वोच्चसेवितसत्तमः ॥ ७ ॥
 योगे ऽधिमित्रयोरिष्टं पूर्णमत्यन्ततोऽन्यथा ।
 योगेऽधिद्वेषिणोः पापं पूर्णमत्यन्ततोऽन्यथा ॥ ८ ॥
 इति दशाविपाकोद्देशोनामत्रयोदशोऽध्यायः ।

चतुर्दशोऽध्यायः ।

अतः परं प्रवक्ष्यामि ग्रहगोचरपूर्वकम् ।
 विधिमिष्टकवर्गस्य वराहमिहिरोदितम् ॥ १ ॥
 शीतांधुर्मृष्टमन्नं जनयति विचरज्जन्मिनां जन्मराशौ
 हर्षं दत्तेयमन्त्री दिवसकरकुजौ शत्रुपक्षस्य हृदिम् ।

हानिं कुर्यादसूनां किरणपतिमुतो वञ्चने सोमघनु
 नित्यं निर्धूनबुद्धिं प्रबलरिपुभय वितनाशञ्च जीवः ॥ २ ॥
 भेदं मित्रजनैः करोति दिनकृत् लेशामयं चन्द्रमाः
 सौरिवित्तविनाशकृद्दनकरस्तारापनेरात्मजः ।
 हानिं भूमिमुतः करोति महतीं ह्यर्द्धं भृगोरात्मजो
 ज्ञानं दीपयति द्वितीयभवने जीवो नृणां निर्हतिम् ॥ ३ ॥
 स्थिता भ्रातृस्थाने दिनकरमहीजार्कतनयाः
 स्थिरां स्थानमार्गं दधति धनलाभञ्च परमम् ।
 विनाशं शत्रूणां जनयति शशी युक्तसहितः
 परं हवसन्तापं सुरगुरुबुधावापि कुरुतः ॥ ४ ॥
 भूयः शास्त्रविबोधितामपि भियं मूढीकरोत्यङ्गिरा
 घोरां दुःखपरम्परां दिनकरः कुक्ष्यामयं चन्द्रमाः ।
 लाभं सोममुतः करोति भृगुजो नित्यं श्रिया सङ्गमं
 भीमः शत्रुकरक्षतुर्थभवने सौरिश्च वित्तशयम् ॥ ५ ॥
 विषं सूर्यमुतः सुतोविमलुलं कामदतिं चन्द्रमाः ।
 दोषोत्पत्तिमनेकशः क्षितिमुतः प्रायोवियोगं रविः ।
 सौभाग्यं विदधाति सोमजनयः पुष्टिं परां भार्गवः
 कुर्यात्पंचमराशिगः सुरगुरुर्नित्यं नृणां निर्हतिम् ॥ ६ ॥
 स्थिताः पष्टे राशौ दिनकरमहीजार्कतनयाः
 पुषश्चन्द्रश्चैवं प्रचुरं धनलाभं विदधति ।
 समृद्धिं शत्रूणां मनसि च विपादं गुरुभृगू
 नराणां कुर्वन्तौ युवति कृतवैरश्च परमम् ॥ ७ ॥
 अर्कः सन्तापमन्तर्जनयति शशभृत् सौख्यमसन्तलाभं
 भीमो रोगाभिर्हृदि विबुधपतिगुरुर्वस्तुलाभं विधत्ते ।

धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ १० ॥
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ ११ ॥
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ १२ ॥
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ १३ ॥
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ १४ ॥
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ १५ ॥
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ १६ ॥
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ १७ ॥
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ १८ ॥
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ १९ ॥
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः
 धनुःक्रीडाःपञ्चदशभिः ॥ २० ॥

रविमूनशशिनौ गृहावसाने

शशितनयः फलदस्तु सर्वकालम् ॥ १४ ॥

यस्य गोचरफलं प्रमाणतस्तस्य वेधफलमिष्यते नवा ।

मायशो न यदुसम्मतं विदः स्पृलमार्गफलदो हि गोचरः ॥ १५ ॥

अष्टवर्गपरिशाधितो ग्रहः श्रेष्ठनां समनुवर्तते यदा ।

रिष्कगोऽपि हितदः प्रगड्यते योऽष्टवर्गशुभदः सशोभनः ॥ १६ ॥

जन्मकाले ग्रहक्रान्तराशोरारभ्य कल्पयेत् ।

शुभस्थानेषु विन्दुश्च रेखास्तद्वितरेषु च ॥ १७ ॥

द्वयोरन्योन्यविश्लेषादुत्तमाधममध्यमान् ।

कल्पयेद्यारमार्गेण तत्तद्राशिषु खेचरान् ॥ १८ ॥

अर्कः स्वस्माच्च भौमाच्च मन्दाच्च विचरन् शुभः ।

प्रथमायमुहन्मृत्यु-शैलाज्ञाधर्मवस्तुषु ॥ १९ ॥

शुक्रात्कार्मारिः फेषु जीवाद्ध्यायारिधर्मसु ।

चन्द्रात्तग्राह्यारिलाभेषु विचरन् शुभदो रविः ॥ २० ॥

बुधादाज्ञात्रिलाभारि व्ययधी धर्मगः शुभः ।

लग्नादाज्ञात्रिलाभारि सुहृद्रिः फेषु शोभनः ॥ २१ ॥

स्वस्मादपचयेष्विन्दुरेकत्र मदनेऽपि च ।

लग्नादुपचयेष्वारात् मुतधीधर्मवस्तुषु ॥ २२ ॥

रवेरस्ते च मृत्यो च तथैवोपचयेषु च ।

शनेऽप्ययारिषुत्रेषु विचरन् शोभनः शशी ॥ २३ ॥

बुधात्प्रथमादिक्शैलमुहन्नाशायधीस्त्रिषु ।

जीवात्प्रथमकर्म्याद्रि धनलायाष्टवन्धुषु ।

शुक्राद्धर्ममुहत्पुत्रः सहजायादिकर्मसु ॥ २४ ॥

भौमः स्वस्यात्स्ववन्ध्वाज्ञानाशाय प्रथमादिषु ।

माताबुपचयेचाकादिन्दोल्लिभिन्निशतृपु ॥ २५ ॥
 लप्तात्प्रथमं पुत्रायं सहजद्वेषिकर्मसु ॥
 मन्दात्प्रथमं धर्माय नाशवन्ध्याद्रिकर्मसु ॥ २६ ॥
 बुधोच्चायारिपुत्रेषु गुरोर्द्विग्विधायामगः ।
 शुक्राग्निभनलाभाच्च सपत्नेषु चरेत् शुभः ॥ २७ ॥
 बुधः स्वस्माद्ययायाज्ञा त्रिधीधर्माद्रिशतृपु ।
 शुक्रावत्रिधीसुहृद्धर्मनाशाय प्रथमेषु च ॥ २८ ॥
 मन्दात्तृशतृव्ययाद्रिपु भौमान्मन्दवदिष्यते ।
 लप्ताच्छतृस्वलाभाज्ञा प्रथमाष्टसुहृत्सु च ॥ २९ ॥
 चन्द्राल्लेभं वदोद्युते जीवाद्रिष्कायमृत्युपु ।
 पट्टेपि चं स्वेध्यायधर्मशतृव्ययोपगः ॥ ३० ॥
 जीवः स्वस्माद्विपत्पुत्रधर्मारिः फेतरः शुभः ।
 भौमात्प्रथमनाशाद्रिष्वाज्ञालाभसुहृद्गतः ॥ ३१ ॥
 सूर्य्याद्रिफारिवर्जेषु लप्तास्तन्ताष्टमेतरः ।
 भार्गवाच्छतृलाभाज्ञाधर्मपुत्रघनाश्रयः ॥ ३२ ॥
 चन्द्राद्वयायास्तधर्मस्वेष्वाकौर्द्विधीव्ययत्रिपु ।
 बुधात्प्रथमधर्माय सुहृत्स्वाज्ञासुतारिपु ॥ ३३ ॥
 शुक्रः स्वस्माद्ययद्वेपी कामवर्जेषु शोभनः ।
 लप्तात्पट दिक्स्मरान्त्यान्यस्तथाचन्द्राद्ययं विना ॥ ३४ ॥
 मन्दादिपुद्रिपटसप्तव्ययवर्जेषु शोभनः ।
 सूर्यादेष्टादिरिष्केषु ध्याज्ञायात्रिनवान्तगः ॥ ३५ ॥
 बुधाद्धर्मारिधीलाभतृतीयेषु च शोभनः ।
 भौमाग्निनेत्रपट् वन्धुर्जालालाभेषु दृढिदः ॥ ३६ ॥

शनिः स्वस्माच्चिधीलाभसपत्रेषु प्रशस्यते ।
 भौपाश्वपुण्ड्रययाज्ञामुचन्द्रादायत्रिशत्रुषु ॥ ३७ ॥
 शुक्रादायारिरिण्डेषु गुरोध्यायान्सशत्रुषु ।
 सूर्यादि स्वनिधनायाज्ञा प्रथमाचलवन्धुषु ॥ ३८ ॥
 लघ्माद्वन्द्वयायादिवशत्रुलाभधर्मेण शोभनः ॥ ३९ ॥
 मित्रक्षेत्रे स्वनिधनसृष्टे स्वत्रिकांशे स्वतुङ्गे
 स्यास्तुःखदःप्रदिशति फलं पाददृष्ट्या क्रमेण ।
 शत्रुक्षेत्रेष्वणुनरफलं नीचगार्हार्कलुप्तः
 किञ्चिन्नेष्टं फलति दिततो व्यसयात्पापपाकः ॥ ४० ॥
 इति अष्टक्यगादेशोनाम चतुर्दशोऽध्यायः ।

पंचदशोऽध्यायः ।

—०००—

इदानीं जन्मतत्कालमाश्रितैर्विहगादिभिः ।
 भकास्त्रिंशः योगगुणाः भकाश्यन्ते ममामनः ॥ १ ॥
 अर्केन्दरः शिशिरगो रणपाप्यमस्थै
 र्वस्तुपगैश्च सुनपा शुभमास्थितैश्च ।
 योगो भवेदुरुधुरा रीतिग्नहाभ्यां
 केमदूरुमः भकाधेनो निपुणैरुभाभ्याम् ॥ २ ॥
 प्रभुःप्रख्यातकीर्त्तिश्च शीलवान् भव्यवेशवान् ।
 विषयेनसुखी माधु रणपापामनामयः ॥ ३ ॥
 स्वभुजाकर्मणैश्चर्य पार्थिवोवापिनन् ममः ।
 सुनपापांभवेत्स्वातो यशमा च विषा धनैः ॥ ४ ॥

सागी भोगी सुखी श्रीमान् वाहनाढ्यश्च भृत्यवान् ।
भवेद्धरुधुराजातो बहुवारम्भविपादवान् ॥ ५ ॥

केमदरुमसमुद्भूतः प्रेम्णो धनीर्विर्वाञ्जतः ।

बलात्मा मलिनो नीचो दुःखितश्च निरुद्यमः ॥ ६ ॥

योगकर्त्तारि भूपूत्रे तैस्करः क्रोधिविह्वलः ।

धुधे धनाढ्यो मतिमान् मूर्खमदृष्टिः कलासु च ॥ ७ ॥

जीवे गुणगणाधारः पूज्यते च नरेश्वरैः ।

भार्गवे सुखितोभूयः सम्पृद्धिः सर्व्वसम्पदः ॥ ८ ॥

सौरौ तु पूज्यते श्रेष्ठो बहुभृत्यः समुद्यमः ।

मिश्रेषु मिश्रगुणवान् बलिनो वा गुणाधिकाः ॥ ९ ॥

सूर्याद्वितीयग्रहयुक्तसृक्षं वंशीतिविद्गः कथितं पुराणैः ।

वाशीततो द्वादशभन्तयोस्तु सौम्यग्रहक्षेत्र्युभयमस्ति जन्तोः १०

रवौ चन्द्रादिसंयुक्ते यन्त्रज्ञः पापलालसः ।

निपुणः कूरचेष्टश्च शत्रुवृत्तिश्च धातुविदः ॥ ११ ॥

चद्रे भीमादिसंयुक्ते कूटवेदी मियंवदः ।

कुलाग्रो यस्तुलस्मजः पुनर्भूतनयः कमात् ॥ १२ ॥

भीमे सौम्यादिसंयुक्ते मञ्जो रसाधिकारवान् ।

सक्तश्च परदारेषु कर्मण व्यमनान्वितः ॥ १३ ॥

सौम्ये जीवादिसंयुक्ते जानो भरानि मेयावन् ।

मशस्तवचनोपेतः क्रमेण वेन्द्रजाव्यवन् ॥ १४ ॥

जीवे शुक्रादिसंयुक्ते मशस्तगुणमण्डनः ।

अन्नकारो भवेत् कश्चिद् घटकारोऽपि सम्पन्नः ॥ १५ ॥

अमिनेन मिनेषुक्ते सुद्रनेषोऽपि वा भवेत् ।

स्त्रीविकीर्णधनोवापि शिपिधैरं फयोदय ॥ १६ ॥

चतुरादिभिरेकस्थैः प्रग्रज्यावलिनोभवेत् ।
 बलिभिर्वर्द्धभिर्भक्ष्यः प्रथमातु वलीयसः ॥ १७ ॥
 शोभनाश्चतुराद्यास्ते यदि स्युर्वलवार्जिताः ।
 परंवा वीक्षितास्तत्र केवलादीक्षणाचिताः ॥ १८ ॥
 चाणप्रस्थः कपालीच शाय्य आजीवको यतिः ।
 चरकोचेलको भानुमभृतीनां व्रताश्रयः ॥ १९ ॥
 तत्तदशायां प्रग्रज्या दशान्ते च ततश्च्युतिः ।
 अनन्यदृष्टैराजितै र्यावज्जीवं व्रताश्रयः ॥ २० ॥
 योगकर्ता ग्रहस्तत्र रविलुप्तकरो यदि ।
 भक्तिभावाजोवेज्जन्तु दौक्षितो न भवेत्तदा ॥ २१ ॥
 चन्द्रस्याधिष्ठितं भेषं वर्गाधीशे मुहूर्त्तमः ।
 यदि वीक्षेत धनवांस्तदाजातो भविष्यति ॥ २२ ॥
 मध्यास्तेर्धनवत्कल्पः शुभैरुक्तगुणान्वितः
 अशुभैः किञ्चिद्गुणः स्यादेवंफलविनिश्चयः ॥ २३ ॥
 पद्मसप्ताष्टमंगारिन्दोरधियोगः शुभग्रहेः ।
 तस्मिन् दीर्घायुषः शत्रुर्जैवश्चमुमुक्षोत्तरः ॥ २४ ॥
 शशाङ्को धनवान् लग्नादनीचो धनवान् भवेत् ।
 शुभैरुपचयस्थानगतैर्बलममन्वितः ॥ २५ ॥

लग्नाष्टशङ्कादथवा कलत्र-

पुत्रक्षयोः सत्पत्नियुक्तयोश्च ।

संष्टयोर्वापरमा विभूतिः

स्वस्थानमप्येवमुपान्ति कोचिद् ॥ २६ ॥

पितृमातृद्विषान्मित्रभ्रातृस्त्रीभृत्यकाहिताः ।

दशमसंर्धनमाप्तिर्द्विष्टेन्दुभ्यां विनादीभिः ॥ २७ ॥

उदयार्कशशाङ्कानां दशमाधिपनिश्रितः ।

योशस्तदीशदृश्यैव धनमाप्तिं विनिर्दिशेत् ॥ २८ ॥

स्वर्णोर्णोत्तृणभैषजादिभि र्निनेचन्द्रे कृशो स्त्रीजलै-

र्भामे साहसशस्त्रधातुदहनैः सोम्ये कलाकौशलैः ।

जीवे विप्रबुधागमैर्भृगुमुते गोरक्षरौप्यादिभिः

सौरौ तु श्रमभारैर्नीचकरणैरर्थोपलब्धिर्भवेत् ॥ २९ ॥

पुष्पान्ति भावान्मूर्त्तादीन् शुभास्तत्तत्समाश्रयाः ।

पापोभावेग्रहाःपष्ठे सौम्याः शत्रुनिर्वाहिकाः ॥ ३० ॥

सर्वेऽपि द्वादशस्थाने व्ययदृष्टिं प्रकुर्वते ॥

अष्टमस्थाश्च कुर्वन्ति मृत्युदृष्टिं विहङ्गमाः ॥ ३१ ॥

मातुःसुखादिसञ्चित्यं रिप्तेनच धनेन च ।

इन्द्रना च पितुश्चिन्त्यं पञ्चमेन च भानुना ॥ ३२ ॥

अजे कुलीरे षष्ठे च लग्ने

चन्द्रे स्थिते कपधनरूपेतः ।

कृष्णे च शेषोदयगे शशाङ्के

जड़ो दरीद्रो विकलाङ्गदृष्टिः ॥ ३३ ॥

भानौ मेषोदयमासे भवेत्तैमिरिको नरः ।

सिंहलगते तस्मिन्निशान्धः परिकीर्तितः ॥ ३४ ॥

अर्के कुलीरलग्नस्थे स्पाष्ट बुद्बुदलोचनः

अर्के शेषेषु लग्नेषु नष्टदृष्टिर्भवेन्नरः ॥ ३५ ॥

व्ययस्थानं गतमन्द्रो घामलोचननाशनः ।

द्वादशात्मा तु नयस्यो दाक्षिणेशणनाशनः ॥ ३६ ॥

कुलतुल्यः कुलश्रेष्ठो बन्धुमान्यो धनान्वितः ।

भोगी नृपसमो राना स्वार्थैरेककृतादिभिः ॥ ३७ ॥

विज्ञापनम् ।

वनारमसंस्कृतस्रीरामनाम्नी वाराणसेयसंस्कृतपुस्तकावली ।

इयं पुस्तकावली खण्डशो मुद्रिता भवति । अस्यां संस्कृतभाषा-
नियन्त्रा यद्वयः प्राचीना दुर्लभा उत्तमोत्तमाः केचिदद्भुतभाषानुवा-
दसहिताश्च ग्रन्था मुद्रिता भवन्ति । तांश्च ग्रन्थान् काशिकराजकी-
यसंस्कृतपाठशालीयपण्डिता अन्ये ऽपि विद्वांसः शोधयन्ति । यैर्ग्रा-
ह्यमदायैरियं पुस्तकावली नियमेनाविच्छेदेन संग्राह्या तैस्तदे-
वैकस्य खण्डस्य ॥१॥ मूल्यं प्रापणव्ययञ्च २) देयः । अन्यैर्मे-
दायैर्यैः कानिचित् खण्डानि संग्राह्याणि तैश्च प्रत्येकं खण्डानां
१) मूल्यं प्रापणव्ययञ्च २) देय इति ॥

तत्र मुद्रिता ग्रन्थाः ।

रु० आ०

सिद्धान्ततत्त्वविवेकः खण्डानि ५	५ ०
महंसाङ्ग्रहः अंग्रेजीभाषानुवादसहितः	१ ०
तन्त्रवासिक्तम् खण्डानि १३	१३ ०
कात्यायनमहर्षिप्रणीतं शुक्लयजुःप्रातिशाख्यम् सभाष्यं ख० ६ ६	६ ०
सांख्यकारिका चान्द्रिकाटीकागोडपादभाष्यसहिता	१ ०
वाक्यपदीयम् खण्डानि ४ (प्रथमभागः प्रथमद्वितीयखण्डे पुण्यराजटीकासहित खण्ड ३ । द्वितीयभागः तृतीयाखा- ण्डम् हेलाराजटीकासहित खण्ड १)	४ ०
रसगङ्गाधरः खण्डानि ९	९ ०
परिभाषावृत्तिः खण्डे २	२ ०
वैशेषिकदर्शनं किरणावलीटीकासंवलितप्रशस्तपादप्रणीत- भाष्यसहितम् खण्डे २	२ ०
शिक्षासङ्ग्रहः खण्डानि ५	५ ०
नैष्कर्म्यसिद्धिः खण्डानि ४	४ ०
महर्षिकात्यायनप्रणीतं शुक्लयजुस्सर्वानुक्रमसूत्रम् सभाष्यम्	३ ०
ऋग्वेदीयशौनकाप्रातिशाख्यं सभाष्यम् खण्डानि ४	४ ०
(वृहत्) वैशाखरूपभूषणम् पदार्थदीपिकासहितम् खण्डानि ४ ४	४ ०
विधरणोपन्यासः सटीकवाक्यमुधासहितः खण्डे २	२

तत्त्वदीपनम् (पञ्चपादिकाविचरणस्य व्याख्यानम्) ख० ८ ८
 वेदान्तदीपः (श्रीमद्भगवद्रामानुजाचार्यविरचितः) खण्डानि ३ ३
 दुष्टटीका खण्डानि ४ ४
 पातञ्जलदर्शनम् । श्रीरामानन्दयतिरुतमणिप्रभाऽऽख्यवृत्ति स० १
 व्याकरणमिताक्षरा । श्रीमद्वैद्यभट्टप्रणीता खण्डानि० ५ ५
 रसमञ्जरी । व्यङ्ग्यार्थकौमुद्या प्रकाशेन च सहिता ख० ३ ३
 भेदधिकारः व्याख्यासहितः श्रीमदप्पयदीक्षितरुत उपक्रमप
 राक्रमसहितः खण्डे २ २
 बोधसारो नरहरिरुतः तच्छिष्यदिवाकररुतटीकया स० ख० ४ ४
 प्रह्लादसूत्रदीपिका श्रीमच्छङ्करभट्टानन्दभगवद्विरचिता । १
 दैवतकामधेनुः गणेशसुब्रह्मचरिणोत्तिपगम्यः । १

ब्रजभूषण दास और कम्पनी

चांदनीचौक के उत्तर नई सड़क बनारस ।

